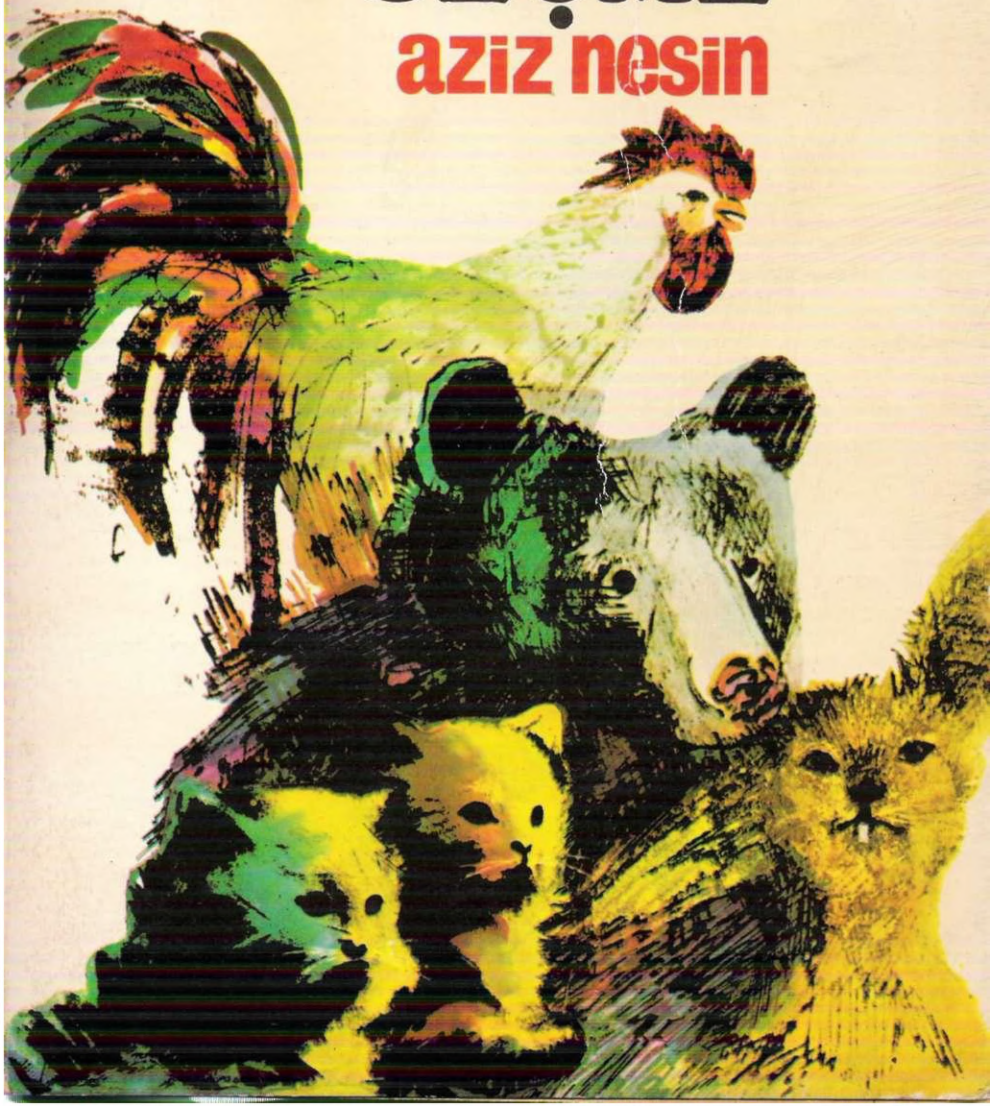

HAYVAN DEYİP DE GEÇME

aziz nesin

AZİZ NESİN

HAYVAN DEYİP DE GEÇME

**Hayvanlara değgin gerçek
olaylar**

**TEKİN YAYINEVİ
SUNAR**

HAYVANLARI SEVMEK, KORUMAK

Bütün dünyada her yılın 4 Ekim günü, uluslararası hayvanları koruma günü olarak benimsenmiştir.

Hayvanları koruma düşüncesi ilk kez İngiltere'de doğmuştur. İngiliz parlamento üyesi Bay Richard Marten'le arkadaşı rahip Brum, bu amaçla 1822 yılında bir dernek kurmuşlardır. Bu dernek, çevrenin de ilgileri, yardımlarıyla gelişmiştir.

İlk hayvanları koruma kanunu da İngiltere'de yapılmıştır.

Yurdumuzda 1912 de Himaye-i Hayvanat Cemiyeti adıyla hayvanları koruma derneği, 1924 de de Türkiye Hayvanları Koruma Cemiyeti kurulmuştur.

Bilimsel araştırmalara göre, suçluların yüzde sekseninin, çocukluklarında hayvanlara eziyet edenler arasından çıktığı anlaşılmıştır. Öyleyse, topluma, yararlı kişiler olarak yetişmeleri için, çocuklarımıza hayvan sevmeyi, hayvanlara sevecen davranmayı öğretmeliyiz. Hayvanlara acıyanlar, hayvanları sevenler, insanlara da. duygulu davranır, güçsüzleri korur, acı çekenlere yardım ederler. Hayvana bakan çocuklarda, kendine güven, sorum duyguları gelişir.

KISACA

Salt çocuklar, gençler okusunlar diye yazmadım derlediğim bu yazıları. Ama daha çok onların okumalarını diliyor gönlüm.

Bu yazılarda hiçbir yazı tekniği, yazış ustalığı gütmedim. Yani bu anlatılarda hiçbir kurgu, hiçbir uydurma yok. Yaşayıp gördüğüm yada yaşayanlardan, görenlerden dinlediğim hayvanlara değgin gerçek olayları süsleyip püslemeden, kendimden hiçbirşey katmadan olduğu gibi yazdım.

Hiç kuşkusuz bunları, okuyanlar kendilerine yararlı dersler çıkarsınlar diye yazdım. Ben de bu olayları yaşadığım yada yaşayanlardan dinlediğim zaman, onlardan kendime dersler çıkarmıştım. Ama bu kitapta anlattığım her olaydan sonra, ondan ille de ancak şöyle bir ders çıkarılmalıdır, demek istemiyorum. Yaşadığımız her olaydan hepimiz kendimize göre ayrı ayrı dersler çıkarabiliriz. Bu dersler, birbirlerinin karşıtı bile olabilir.

Ders mers almayı hiç düşünmeden okuyalım şimdi hayvancıklara değgin şu olayları. İçlerinde, belleğimize yerleşenler, unutamadıklarınız olursa, işte onlardan, nasıl olsa, kendinize dersler çıkarmışsınız demektir.

Biz insanoğulları, hayvanların davranışlarını kendimize göre yorumlarız. Hayvanların kimi davranışlarında olağanüstülükler bulmak eğilimindeyizdir. Bizim kendimize göre yorumladığımız herhangi bir hayvan davranışı, belki de o hayvanın, bizim yorumumuzla hiçbir ilişkisi olmayan içgüdüsel bir davranıştır.

Sizin de yaşadığınız yada yaşayanlardan dinlediğiniz hayvanlara değgin gerçek olaylar varsa, yazıp gönderin bana. O yazıları, sizin adınızla, bu kitabın gelecek basımlarına eklerim.

Aziz Nesin

YARDIMSEVER SOKAK KÖPEĞİ

Ondört yaşındaydım. Çengelköy Askerî: Ortaokulunda yedinci sınıf öğrencisiydim. Tabiat Bilgisi öğretmenimiz Doktor Fikri Servet'ti. Bu öğretmenimizin bir derste anlattığı hayvanlara değgin iki olay bende derin iz bıraktı. Unutamadığım o iki olaydan birini, belleğimde nasıl kaldıysa öylece, Fikri Servet Bey'in ağzından aktarıyorum:

«Divanyolu'nda, anayol üstünde bir evde oturuyorduk. Bir kış sabahı, evin ikinci katında, yola bakan pecere önünde oturmuş, kahvemi içerek gazete okuyordum. Sokakta bir köpek sürekli olarak havlamaya başladı. Öyle acı, öyle yeğın havlıyordu ki, gazeteyi okuyamadım, tedirgin oldum. Pencereyi açıp dışarı baktım. Bizim evin sokak kapısı önünde bir küçük sokak köpeğı havlamaktaydı. Köpeğı kovmak için aşağı indim. Kapıyı açıp baktım. Kıvrıcık ak tüylü bir sokak köpeğı. Beni görünce inlemeye başladı. Canının yan-

dığı belliydi. Çenesini eşiğe dayadı. Yüzüme bakıyordu. Kucağıma alınca bir ayağının kırık olduğunu gördüm. Yarasını yıkayıp arıttım, ilaçladım. Kırık ayağını bir tahtaya bağlayıp sardım. Uzun süre inledi. Neden sonra sustu. Karnını doyurdum. Uyudu.

Onbeş gün kadar sonra sargısını çözdüm. Bir süre de topallayarak yürüdü. Sonra topallaması da geçti. Cana yakın, sevimli, bir köpek oldu. Ama sokağa alışkın olduğu için hiç evde kalmak istemiyordu. Her fırsatta sokağa kaçıyordu. Araya taraya sokakta bulup eve getiriyorduk. Günün birinde yine kaçmış, çok aradık, ama bulamadık. Üzüldük elbet, ama zamanla unuttuk gitti.

Ertesi kış, yine bir sabah, pencere önünde kahvemi içiyordum. Acı acı havlayan bir köpek sesi duydum. Onun sesine benziyordu. Aşağı inip sokak kapısını açtım. Evet, ta kendisi... Beni görünce sevinçten kuyruğunu sallamaya başladı. Üzerime atılıyordu. Ama bu kez yalnız değildi. Yanında koskocaman, sarı tüylü bir köpek vardı. O iri köpek boyuna inliyordu. Yakından bakınca, kocaman köpeğin bir ayağının kırık olduğunu gördüm.

Küçük sokak köpeğimiz, bir yıl sonra, ayağı kırılmış arkadaşını da tedavi etmem? için bana getirmişti.»

GÜZEL BİR RASLANTI

Öğretmenimiz Doktor Servet Bey'in yarım yüzyıla yakın zaman önce anlattığı hayvanlara değgin bir olay da şudur.

Akrabası olan bir subay, Birinci Dünya Savaşı'nda Sina Savaş boylarında bulunuyormuş. Bu subay birgün yolu üzerinde bir yılanla bir kirpinin kavgalarını görmüş. Kirpi, yılanı saldırıyor, koca yılanı dikenleriyle boynuna yaralıyormuş. Yılan kaçıp kurtulmak istedikçe, kirpi koşup yolunu kestiği yılanın üstüne atılıyormuş. Yılan öyle yaralanmış ki, nerdeyse öldü ölecek... Subay, baston diye kullandığı elindeki kalın sopayı kirpiye vurmuş. Kirpi bu vuruşla hemen ölmüş, sopa da kırılmış. Subay, sopanın elinde kalan parçasını sallaya sallaya çöl yolundan geçip çadırına gelmiş. Uzun süre çadırında kaldıktan sonra dışarı çıkmış. Bir de bakmış ki, az önce kirpiden kurtardığı o kocaman yılan, çadırın kapısı önünde kıvrılmış kalmış, orada

ölmüş. Yanında da kirpinin sırtında kırılan sopanın öbür parçası duruyor.

Fikri Servet Bey bu olayı anlattıktan sonra şöyle demişti:

«Yaralı yılanın, kendisine yapılan iyiliğe teşekkür için, sopanın kırılan parçasını, sahibinin arkasından çadırına dek getirmiş olması, inanılacak bir olay değildir. Ama olay da gerçektir. Herhalde bu, bir güzel rastlantıdır.»

GEZGİN BİR KEDİ

Arkadaşım Enis Olcay to, Kuzguncuk'ta bir evde oturuyordu. Sarı bir kedileri vardı. Bir ay sürecekle bir geziye çıkacaklardı. Enis, kediyi bir sepete koyup Şehremininde oturan bir akrabasının evine götürdü. Aradan uzun zaman geçmişti. Birgün Enis'in evine gitmiştim. Sarı kedi oradaydı.

— Sizin kedi değil mi bu? diye sordum.

— Evet, dedi.

— Şehremini'nden mi alıp getirdin geriye?

— İnanılır gibi değil ama kendisi geldi. Şehremini'ne bıraktıktan iki ay kadar sonraydı. Birgün bahçedeydik. Sarman'ın sesini duyduk. Bir de baktık, duvarda... Mırlayarak geldi, kucağıma çıktı.

— Şehremini'nden ta buraya nasıl gelebilmiş! Hadi yolun uzunluğu neyse, ya Boğaz'ı nasıl geçmiş?

Sarman, Şehremini'ndeki evden yirmi

gün önce kaybolmuş. Demek, Şehremini'nden yirmi günde gelebilmiş. Yolculuğu elbet bu denli uzun sürmezdi ama, herhalde vapura binmekte zorluk çekmiş olacak. Kimbilir kaç kişi, Sarman'ı bindiği vapurdan dışarı attı. Kimbilir kaç kez denedi zavallı Sarman vapur yolculuğunu da sonunda başardı! Eve döndüğünde çok zayıflamış. Yirmi gün hem kara, hem deniz yolculuğu kolay mı!..

ISIRMAYA BİLE DEĞMEZ

Başından geçmiş bu olayı da film prodüktörü Hüsnü Cantürk şöyle anlatmış:

«Film çekimi için arabayla Konya'nın bir ilçesine gidiyorduk. Akşam karanlığı basarken araba bozuldu. Geceyi geçireceğimiz ilçe yakındı. Arabada kadınlar olduğu için, onları bıraktım, ben ilçeye yollandım. İlçeden bir arabayla dönüp kadınları alacaktım.

Arabadan indikten sonra beş-altı yüz metre ancak yürümüştüm ki, birden bir sürü köpek havlaması duydum. Dönüp arabaya dek kaçacak zaman yoktu. Birden köpekleri karşımda gördüm, dört iri köpek... Hele biri, öbürlerinden de iriydi. Köpeğin iriliğini anlatmak için «Sıpa kadar» denir, bu, sıpadan da iriydi. Ak başlı, kara burunlu bir çoban köpeği... Her köpek beni önce kendisi parçalasın diye, birbirleriyle yarış içinde koşuyordu. Ama o en irileri, benim işimi bitirmeyi öbürlerine bırakmak istemediğinden,

önüne geçen köpeği göğüsleyip deviriyordu»
Anlaşılan beni ille de o parçalayacak...

Bilenlerden duymuştum; köpek, insana saldırınca, çöküp kımıldamadan öylece durursan bişey yapmazmış... Ben de olduğum yere çöktüm. Zaten korkudan bacaklarımın bağı çözülmüştü. Çökmekten başka bişey yapamazdım.

Olduğum yerde büzüldüm, kımıldamadan duruyorum.

Köpekler soluk soluğa, dilleri dışarda geldiler. O ak başlı, kara burunlu en önde... Hırlayıp, ısırıp öbürlerini geri itti. Yanıma sokuldu. Ben kımıldamayınca o da bana gerçekten bişey yapmadı. Biriki kez çevremde döndü, dolandı. Beni kokladı, kokladı... Sonra art ayağının birini kaldırıp, hem de suratıma işedi. O işerken bile, korkudan kımıldayamadım. İşedikten sonra da çekip gitti. Öbürleri de onu izlediler.

O ak başlı, kara burunlu çoban köpeği, benim korkudan tirtir titrediğimi görünce, kimbilir belki de «Bu ısırmaya bile değmez»> deyip ondan suratıma işemiştir...»

ANA GİBİ YÂR OLMAZ

Yazar Meral Çelen anlatıyor:

«Kirpileri çok severim.

Bir gece Orhan Apaydınların evlerinin bahçesindeydik. Bahçede gezinirken, duvarın dibinde bir hışırtı duydum. Eğilip baktım, bir kirpi yavrusu. Aldım yavruyu avucuma, eve getirdim. Bir süre ortalıkta dolaştı. Epiy sonra kirpi yavrusunu, aldığım yere götürdüm. Yere koyarken bir de baktım, orda bir kocaman kirpi dolanıp duruyor. Bu, yavru kirpinin anası olacaktı. Kokusunu izleyerek yavrusunun arkasından buraya dek gelmiş, burda ben yavruyu kucağıma alıp götürdüğümünden, bundan sonra bir yere gidemeyip orda dolanmaya, yavrusunu aramaya başlamıştı.»

GÜVENİ KÖTÜYE KULLANAN KÖPEK

Hani ağızlarında gazete, çanta, sepet taşıyan köpekler vardır. Çocukluğumdanberi böyle bir köpeğimin olmasını isterdim.

Teğmen olarak Muratlı'da bir askerî birlikte görev almıştım. Kışlayla talim alanı arası yarım saat sürerdi. Her sabah bölüğümü talim alanına götürürken bölüğün arkasına bir sürü köpek takılırdı. Bu köpeklerden en irisini kendime alıştırdım. Kına kızılı parlak tüyleri vardı. Bu köpeği yavaş yavaş eğitmeye başladım. Epiy uğraştım, ama bir ay kadar sonra köpek, ağzına verdiğim talimnameyi taşıyordu artık.

Ağzında talimnameyi taşıyan köpeğin arkamdan gelmesinden pek böbürlenirdim. Herkese caka satardım.

Teftiş günü, kolordudan bir general de gelmişti. Birliğimizi teftişe çok iyi hazırlamıştık. Yalnız bişeyi unutmuşuz, bölüğün ar-

dına takılan köpekleri... Onları teftiştten önce gözden uzaklaştırmamız gerekirdi.

Birliğimiz kışlanın önüne çıkınca köpekler de her zamanki gibi orda toplandılar. Koşuşup oynaşmaya başladılar. O gün, her zamankinden de coşkundular. Ortallığı toza dumana katıyorlardı. Yalnız benim kına kızılı tüylü köpeğim pek ciddiye. Görevini yapmak için yanı başımda bekliyordu. Öbür itlere hiç uymuyordu. Elimdeki talimnameyi, her zamanki gibi ağzına vermemi bekliyordu. Ama ben talimnameyi o gün köpeğimin ağzına verip vermemekte ikircimliydım. Bir köpeğin dişleri arasında talimname taşıması, üstlerimin hoşuna gider miydi, gitmez miydi? Belki de köpeği bile eğittiğimi görüp beğenirlerdi. İçimden, köpeğe talimname taşıtıp bir gösteri yapmak geliyordu. Ama ya üstlerim kızarsa diye de çekmiyordum. Sonunda köpeğe talimnameyi vermemeye karar verdim. Bölük, talim alanına doğru yürüyüşe geçince, benim köpek de her sabah alıştığı gibi, ille de talimnameyi dişleri arasına almak için üstüme atılmaya başladı. Köpek, o sabah neden talimnameyi vermediğini anlamamıştı. İlle de görevini yapmak istiyordu. Bütün subayların gözleri üstümdey-

di. Ben bölüğün önünde giderken, iri bir köpeğin kuyruğunu sallayarak üstüme başıma atlayıp durması hiç de güzel bir görüntü değildi. Ben talimnameyi korumak, kaptırmamak için havaya kaldırdıkça, bunu bir oyun sanan köpek, büsbütün coşuyor, üstüme sıçrayıp atlıyordu. Başkalarına göre durumum belki çok gülünçtü, ama bana sorulursa gerçekten çok zor durumdaydım. Köpeklerle baş edemeyeceğimi anlayınca, talimnameyi köpeğin ağzına verdim. Artık ne olursa olsun, diyordum. Üstlerim, belki de köpeği nasıl eğittiğimi görür de beğenirlerdi. İyi bir gösteri yapmış olacaktım.

Köpek, talimnameyi dişlerinin arasına alınca hiç beklenmedik bişey oldu. Her zaman, talimname ağzında, arkamdan uslu uslu gelen o köpek, o gün talimnameyi kapınca bir coşsun, bir coşsun... Talimnameyi her zamanki gibi kendisine kolayca vermediğime mi kızdı, yoksa kendisiyle oynadığımı mı sandı, artık ne olduğunu anlayamadım, ama köpek ağzındaki talimnameyle oynamaya başladı. Oynadıkça coştı, coştükçe azdı... Talimnameyi dişleriyle, pençeleriyle paramparça ediyordu. Ben yakalamak, talimnameyi kurtarmak için arkasından koştukça o ka-

çıyor, kaçtıkça da talimnameyi daha çok parçalıyordu. Kaçarken kaçarken talimnameyi ağzından yere bırakıyor, sonra bir saldırışta yeniden kapıyordu. O gün de çok sert bir rüzgâr vardı. Talimnameyi paramparça etti. Her bir parça rüzgârda savrulmaya başladı. Parça parça yapraklar havada ak kuşlar gibi uçuşuyordu. O iki-üç yüz sayfalık talimname sanki iki-üç bin sayfa olmuştu. Havada o denli çok kâğıt parçaları uçuşmaktaydı.

Talimnameyi dört ay ağzında uslu uslu taşıyan köpek o gün neden öyle yapmıştı? O gün şakacılığı mı tuttu, öbür köpekler mi onu coşturdu, hiç anlayamadım.

O günkü teftişin nasıl geçtiğini söylemem, artık gereksizdir sanırım.

CANAVARLAŞAN FARELER

İstanbul Senatörü Fikret Gündoğan anlattı:

«Askerliğimde, Erzurum'da bir levazım subayı vardı. Ambarındaki fareler öyle üremişler ki, albay başa çıkamaz olmuş. Fare zehirlerinin, öldürücü türlü ilâçların hiçbir etkisi olmuyormuş. Fareler zehirli yiyecekleri yiyor, yine de ölmüyorlarmış. İyice azmışlar. Kediler de bu iri farelerle başedemiyorlarmış. Kapanlar kurarak gecede birkaç fare yakalanıyor ama, üçünü beşini yok ederek farelerin kökünü kazımak olanağı yok.

Albay düşünce taşına farelerin kökünü kazımak için bulduğu bir yöntemi denemeye girişmiş. Dört yanı örgü telle çevrili büyük bir kafes yaptırmış. Kapanla yakaladığı canlı fareleri her gün bu büyük kafese koyuyormuş. Kocaman kafeste onbeş kadar fare olmuş. Bunları aç bırakmış. Bir süre açlığa dayanan fareler, sonunda birbirleriyle boğuş-

maya başlamışlar. Bu boğuşmada içlerinden birini parçalayıp yemişler. Ertesi gün, yine içlerinden birini parçalayıp yiyerek doymuşlar. Sona doğru, en iri, en güçlü fareler sağ kaldığından aralarındaki can savaşı da o denli korkunç oluyormuş. Kala kala kafeste üç fare kalmış; onca farenin en canavarı kesilmiş üç fare... Ertesi gün de o üç fareden biri, öbürlerine yem olacak...

Albay, kafesin kapısını açıp bu üç canavar fareyi ambara salmış. O günden sonra da ambarda fareler günden güne azalmaya başlamış. Birbirlerini yemeye alışmış o üç canavar fare, ambardaki öbür fareleri boğup boğup öldürüyorlarmış. Yalnız yemek için değil, boğmaya alıştıklarından kendi türlerini öldürüyorlarmış.»

HAYVANLAR TAKIMI

1930 yıllarında, İstanbul'da, Mevlâna-kapı'yla Şehremini arasında bir yerde oturuyorduk. Beş dönümlük bir bahçemiz vardı. Kedimizle köpeğimiz, bir arada büyüdükləri için arkadaş olmuşlardı. Sebze ektiğimiz bahçemizin bir yanında da tavuklarımız vardı. Bir de eşeğimiz vardı. Eşegin adını Çelebi koymuştum. Çelebi, çok sevimli bir eşekti. Kediyle köpek, zaman zaman Çelebinin sırtına çıkar, orda uyuklardı. Hele köpek, Çelebi'yle oynamak ister, üstüne atılacakmış gibi Çelebi'nin burnuna doğru havlardı. Çelebi, hiç oralı olmazdı.

Tavuklarımızdan kuluçka olanlar civciv çıkarınca, bahçemizin üstünde çaylaklar dönüp dururlardı. Çaylaklardan biri, civciv kapmak için dalış yaparsa, ana tavuk, civcivlerini uyarmak için, herkesin bildiği uyarı sesleri çıkarırdı. O zaman civcivler bir yerlere kaçıp saklanırlar, sinip gizlenirlerdi. Ana

tavuk bu uyarı seslerini çıkarınca, kediyle köpek nerde olurlarsa olsunlar, tavuğun yardımına koşarlardı. Kendileri civciv kapıp yemedikleri gibi, üstelik onları ana tavukla birlikte çaylağa karşı korurlardı. Ana tavuk, kanatlarını açıp kabarak, havada dönen çaylağa doğru sıçrarken, bir yandan da kedi miyavlar, köpek havlardı. Tavuk, kedi, köpek, saldırgan çaylağa karşı bir savunma korosu olarak birleşirlerdi. Savunma bu kadarla kalmazdı. Çelebi de, ayağından iple bağlı olduğu demir kazıktan kurtulmaya çalışırken, bir yandan da anırarak savunma korosuna katılırdı. Çelebi, tavuğun korkuyla gıdıklamasından, kedinin miyavlamasından, köpeğin havlamasından bir tehlike olduğunu anlardı. Ama onların yardımına koşmazdı. Çünkü ayağından demir kazığa bağlıydı.

Birgün yine tavuğun uyarı gıdıklaması, yardımına koşup gelen kedinin miyavlaması, köpeğin havlaması, hep birlikte başlamıştı. Çelebi de anırıp duruyordu. Bir de baktım, bir ayağına bağlı zinciri şangırdatacak arkadaşlarına doğru koşuyor. Zincirin ucunda da demir kazık sürünüyor.

Demek Çelebi zorlana zorlana, kazığı

sökmüş çıkarmış. Çelebi, arkadaşlarının yanına gelince kulaklarını dikti, o da arkadaşları gibi başını havaya kaldırıp çaylağa doğru anırmaya başladı. Her zamankinden daha bir yiğitçe anırıyordu.

AYIYLA DOMUZUN SAVAŞI

«Ayıların Dünyası» başlıklı yazısında yazar Yahya Benekay şu olayı anlatıyor:

«Ayı, bura halkının yaşayışına bir köpek alışkanlığı içinde karışmış.

Halkın en çok güldüğü de, ayı-domuz ilişkisi, sonu kaka ile biten şakalaşmalarıydı. Van'da, Hakkâri'de, Yüksekova'da, Çatak'ta anlatıp anlatıp gülüyorlardı.

Ayının domuzdan ödü kopar. Gene de ona saldırmaktan zevk almış.

Birisi şöyle anlattı:

— O gün Hırvata köyünden Kulurt'a gidiyordum. Bir de baktım ki bir *ayı*. Sinmiş, bakınıyor. Ben de sindim, ne görsem iyi? Bir domuz. Beş de yavrusu. Ayı, sine sine yaklaştı domuzlara. Hooop, bir yavruyu kaptığı gibi geldi beriye, bir ağaca. Taş koymuş ağacın dibine merdiven gibi, yavru domuzla çıkıverdi ağaca. Haydaaa... Domuz da hızla koştu arkasından. Ama domuz çıkamaz ağa-

ca mağaca. Ayı, cıyaklata cıyaklata parçaladı yavru domuzu, attı anasına. Ana domuz da gork gork diye biriki dolandı, gene gitti öbür yavrularının yanına. Bir süre sonra ayı gene indi ağaçtan ve sine sine gene domuzlara vardı. Ben de o zaman merdiven gibi konmuş o taşları dağıttım, geldim yerime saklandım. Derken ayı bir yavruyu daha kapıp geldi. Geldi, geldi. Tam ağaca gelince baktı ki taşlar yok, uuu diye uluyup kapaklanıverdi ağaca. Tam o sırada domuz yetişti ardından, bilek gibi dişleriyle böğrünü deşiverdi ayının. Sonra da ben mavzerimi düzelttim, bommm, domuzu vurdum.»

İDOL BRANSKİ

Yazar Müşerref Hekimoğlu şöyle anlat-
tı:

«Arabayla Avrupa'dan Türkiye'ye dönü-
yor, Yugoslavya'dan geçiyorduk. Belgrat'a
yaklaşırken, yolumuz üstünde bir köpek çift-
liği gördük. Osmanlılar zamanından kalma
Çiftliğin adı Raşid Paşa Çiftliği idi. Çiftliği
gezdik. Köpek eğitim uzmanı olan bir Yugos-
lav yönetiyordu. Çiftlikte her türden yüzler-
ce köpek vardı. Bir köpek yavrusunu çok sev-
miştik. Satın almak istedik. Çiftliğin yönet-
meni, yirmi günlük bir yavru olan bu köpe-
ğin İdol Branski jr. olduğunu söyledi. Sonra
da açıkladı. Bu yavrunun babası olan Birinci
İdol Branski, Londra'da düzenlenen Dünya
Köpek Yarışması'nın birincisiymiş. Biz de
İkinci İdol Branski'yi satın aldık. Bize İdol
Branski Jr. un, Çiftlik yönetmenliğince onay-
lanmış soyağacını gösterir kimliğini de verdi-
ler.

Yavruyu Göztepe'deki evimize getirdik. Annem, köpeğin evin içinde kalmasını istemedi. Küçük yavruyu, evin bahçesindeki köpek kulübesine koyduk. Biz yanından ayrılır ayrılmaz İdol Branski de ağlamaya başladı. Öyle mızıldandı, öyle havladı ki, sabaha dek ne bizi, ne komşuları uyuttu, ne de kendi uyudu. Uykusuz geçen o gecenin ertesi günü, yavru köpeği ne yapacağımızı bilemedik. Gündüz yanında durup oyalandık. Gece yine bizi uyutmayacaktı.

Bir dostumuz şöyle salık verdi:

— Bir masa saatini bir çuvala sarıp yanına koyun, o zaman havlamaz.

Dostumuzun dediğini yaptık. Çuvala sarılı masa saatini kulübesine koyduktan sonra İdol Branski'nin de ağlaması kesildi. Bütün gece havlamadı. Sabahleyin uyandığımızda, sesinin çıkmamasından kuşkulanıp hayvanı ölmüş sandık. Yavaşça kulübesine gidip kapısından baktık. Masa saati sarılı çuvala başını dayamış uyuyordu.

Her gece, çuvala sarılı masa saatini kulübesine koyuyorduk. O da buna başını dayayıp uyuyordu. Gündüzleri de, çuvalı dişleyip didikleyerek oynuyordu.

İdol Branski büyüdü. Artık saat olmadan da uyumaya alıştı.

Bize, yanına masa saati koymamızı salık veren dostumuza, nasıl olup da saat yanındayken köpeğin havlamadığını sorduk. Dostumuz, daha önce böyle bir deneme yapmadığını, ama bu yöntemi hayvanlara değgin bir kitapta okuduğunu söyledi. O kitabın yazarının yorumuna göre, yavru köpek, saatin tiktaklarını, anasının yürek atışları sanırmış. Nasıl encikler, annelerinin göğsüne başlarını koyup uyurlarsa, İdol Branski de, çuvala sarılı masa saatine başını dayayıp uyuyormuş.»

BALIK AVCISI FARELER

1958 yılında Giresun'a gitmiştim. Bir Giresun'lu beni evine öğle yemeğine çağırmıştı. Gittim. Biz odada otururken, kimileyin altımızdan, kimileyin üstümüzden, ne olduğunu anlayamadığım gürültüler, koşuşma sesleri geliyordu. Arada bu gürültüler kesiliyor, sonra yine başlıyordu. Konuk olduğum için bu gürültülerin nerden geldiğini sormıyordum, ama merak ediyordum. Tıpkı, sekiz - on yaşlarında iki yaramaz oğlan çocuğu itişiyormuş, koşuşuyormuş gibi gürültüler... Yemekte yine o gürültüler. Yemekten sonra yine o gürültüler... Artık dayanamayıp, gürültülerin nedenini sordum. Ev sahibi, çok olağan, önemsiz bişeymiş gibi,

— Fareler... dedi.

Büsbütün şaştım.

— Nasıl fare bunlar? Bu kadar gürültüyü fareler mi çıkarıyor?

Evsahibi açıkladı. Giresun'da fındık çok yetişir ya... Hemen her evde fındık dolu... Fare de fındığa bayılır. Fındıkları yer yer, fareler semirirmiş. Durmadan çoğalırlarmış.

— Peki, evinize neden kedi almıyorsunuz? dedim.

Evsahibi gülerek,

— Kedi mi? dedi, bu bizim farelerle kediler başedemez. Bunlar bildiğiniz farelerden değil, Giresun fındığıyla besili fare bunlar... Kediden çok daha iri olurlar... Kedileri parçalarlar...

Sonra bir olay anlattı. Bu kocaman fareler, elinde yiyeceklerle yolda gidenlere arkadan saldırıp elindekini kapıp kaçarlarmış. Evsahibi,

— Daha iki gün önceydi, dedi, büyük bir palamutu kuyruğundan tutmuş eve getiriyordum. Arkadan gelen bir fare balığı elimden kaptığı gibi kaçtı gitti. Burda fareler çok balık kaparlar. Benim bunu düşünüp balığı sıkı tutmanın yada bir iple kuyruğundan bağlamam gerekirdi.

CANKURTARAN KÖPEK

Moskova'da İbrahim Ejder adında bir rejisörle arkadaş olmuştuk. Moskova'ya ikinci gidişimde, İbrahim Ejder'in eşinin öldüğünü duydum. Başsağlığı dilemek için, bir arkadaşla birlikte İbrahim Ejder'in yazlık evine gittik. Rejisörün evi, yolla orman arasındaydı. Eşi öleli bir hafta olmuştu.

Konuşma arasında İbrahim Ejder, karısının bir sincabı olduğunu söyledi. Cenaze evden çıktıktan sonra sincap hiç görünmemiş. Oysa o zamana dek evden pek uzaklara gitmezmiş. Evin arkasındaki ormana gitse bile, ençok bir saat sonra dönermiş.

Öbür arkadaş,

— Sincap, sahibinin öldüğünü anladımı, demek istiyorsun? diye sordu.

İbrahim Ejder.

— Bilemem, dedi, kesin bişey söyleyemem, ama Aşkabat'taki olayı dinledikten sonra, hayvanlarda olağanüstü bir sezîş gücü olduğuna inanıyorum.

— Sözü­nü etti­ğiniz Aşkabat'taki olay nedir? diye sordum.

Anlattı. Ben de İbrahim Ejder'in ağzın­dan olayı aktarıyorum :

«Aşkabat'lıyım. Bir tatilde dinlemek için Aşkabat'a gitmiş­tim. Aşkabat'ta iki kom­şumuzun birbirleriyle mahkemelik oldukla­rını öğrendim. Komşularımızdan biri, kü­rekle, öbür komşumuzun üstüne yürümüş. Araya girip ayırmışlar. Kavganın nedenini bilen yoktu. Ben orda bulunduğum sırada duruşmaları vardı. Merak edip mahkemeye gittim. Yargıç, davalıya,

— Niçin komşuna kürekle saldırdın? di­ye sordu.

Davalı,

— O da benim köpeğimi yaralamıştı... dedi.

Yargıç bu kez,

— Hiç bir köpek için insan komşusuy­la kavga eder mi? dedi.

Davalı,

— O köpek, bildiğiniz köpeklerden de­ğildir... dedi.

Yargıç,

— Ya nasıl köpekmiş o? diye sordu.

Adam da anlattı:

«İkinci çocuğum daha iki aylıktı. Çocuk beşiğinde uyur, köpek de onun yanından hiç ayrılmazdı. Bir yaz sabahı ben yatakta gazete okurken, karım ağlayarak beşikte birlikte çocuğun yokolduğunu söyledi. Evin her yanını aradık, yoktu... Bahçeye çıkınca bir de baktık, beşik bahçede, köpek de yanında.. Çocuk, beşiğin içinde uyuyor.

Beşiği alıp içeri getirdik. Ama o gece, köpek yine içinde çocukla beşiği bahçeye taşıdı. Köpeği dövüp dışarı attık. Kapıyı da kapadık. Hava sıcak olduğundan pencere açıldı. Gece bir gürültüyle uyandık. Bir de baktık, açık pencereden eve giren köpek, beşik içindeki çocuğu dışarı çıkarmaya çalışıyor. Köpeği yine dövüp attık dışarıya.

Sabaha karşı korkunç bir gürültü oldu. Sanki yer yerinden oynadı. Kendimden geçmişim. Aradan nice zaman geçti, bilemiyorum. Kendime geldiğimde yıkıntılar arasında yer altındaydım. Yaralı olduğumu anladım. Saatlerce orda kaldım. Havasızlıktan boğulacak gibiydim. Yukardan tıkırtılar, sesler gelmeye başladı. Sanki birisi eliyle üstümdekileri eşeliyordu. Köpeğimin iniltilerini duyuyordum. Bir delik açıldı, ışık geldi, hava geldi. O delikten köpeğimin ayağı göründü. Onun yardımıyla o yıkıntıdan çıkıp

kurtuldum. Çıkınca köpek beni bırakmadı. Dişleriyle paçamdan çekiştirerek bir yere götürdü. Orda inleyip, devinip duruyordu. Gösterdiği yeri eşeleyip kazdım. Ordan da kızımı çıkarıp kurtardım. O büyük depremde kimsenin kimseye yardım edecek durumu yoktu. Köpeğimin yardımıyla karımı da, anemi de toprağın altından sağ çıkardım. Bu kez küçük çocuğu aramaya başladık. Köpek de ortadan kaybolmuştu. Yıkıntıların arasını da çocuğu bulamadık. Bahçeye çıktık, beşik orda... Köpek de yanında. Çocuğum da beşiğin içinde... Demek, depremden önce çocuğumu dışarı çıkarmış. Büyük depremde ailemizi sağlıklı kurtaran bu köpektir. O günden sonra köpeğimizi soframıza aldık, onu hiç ayırmadık. Komşum, işte bu köpeği öldürmek istedi. Ben de köpeğimi kurtarmak için kürekle üstüne yürüdüm. Ama arada komşum, köpeğimi yaralamıştı.»

Rejisör İbrahim Ejder, bu olayı anlattıktan sonra,

— Mahkemede bu konuşmayı dinledikten sonra, dedi, hayvanlarda olağanüstü bir sezış gücü olduğuna inandım. Kimbilir bizim sincap da kendisini çok seven karımın öldüğünü anladı da, ondan çekip ormana gitti, bir daha eve dönmedi.»

CANAVAR BÖCEKLE KARINCALAR

Ünlü oyun yazarı, Fransız Akademisi üyesi, Fransız yazarı Marcel Pagnol, Çocukluk Anıları adlı kitabında, daha okula başlamadan önceki çocukluk döneminde, Rahibe böceği denilen yırtıcı bir böcekle karıncaların savaşını şöyle anlatıyor :

«Babam, dindar diye bilinen rahibe böceğinin, gerçekte çok acımasız, yırtıcı bir böcek olduğunu söylemişti. Bu canavar böceğin yaşayışını incelemenin ilginç olacağını anlatmıştı.

Böylece ben de onları incelemeye karar verdim.

Ele geçirdiğim rahibe böceği, bir kavanozun içindeydi. Onu karıncalarla savaştırmaya karar verdim.

Kavanozu birden ters çevirip ağzını bir karınca yuvasının deliğine oturttum. Canavar böceğin boyu, kavanozun eninden uzun-
du. Bu yüzden ayakları üstünde dikine du-

ruyor, başını boyuna döndürüp, meraklı bir turist gibi dört bir yanma bakmıyordu. O sırada karıncalar yığın yığın delikten çıkıp rahibe böceğinin ayaklarına saldırıya geçtiler. Rahibe böceği de kiskacını sağa sola hızla uzatarak kıpırdamaya başladı. Her kıpır danışında bir tutam karıncayı çeneklerine takıp parçalıyordu. İkiye bölünmüş karıncalar çeneklerinden dökülüyordu.

Kavanoz camının kalınlığı görünümün güzelliğini bozuyordu. Üstelik kavanozun içinde sıkışıp kalmış olan rahibe böceği rahat dövüşemiyordu. Kavanozu kaldırdım. Dindar rahibe böceği kendi doğal duruşunu aldı. Kısaçalarını kıvrırmıştı, altı ayağını da yere basıyordu. Her ayağının ucunda dört - beş karınca vardı. Bu karıncalar, çenekleriyle yapışmışlar, rahibe böceğinin ayaklarına alabildiğin asılıyorlardı. Böylece rahibe böceği cücelerin sımsıkı bağladıkları Güliver gibi, kıpırdayamaz olmuştu. Ama yine de, kısaçaları özgür kaldıkça ardarda saldırıya geçip karıncaları kırıp geçirmekten geri kalmıyordu. Ama karıncalar parçalanıp yere düştükçe, yerlerini yenileri alıyor, savaş böylece sürüp gidiyordu.

Sonucu merak etmeye başladım. Rahibe

böceğinin ayakları artık eskisi kadar hızlı işleyemiyordu, tepkileri ağırlaşmıştı. Gittikçe yürekliliğini yitiriyordu.

Karıncalar, canavar böceğin ensesinden, gövdesinden, sırtından çarçabuk ayrıldılar. O sırada rahibe böceği hiç kımıldamadan dimdik duruyordu. Kısaçalarını da dua ediyormuş gibi yukarı açmıştı. Onu böylece gören kardeşim Pol,

— Düşünüyor, dedi.

Böceğin düşünmesi uzun sürdü. Bu sırada karıncaların gözden yitmesi, beni iyiden iyiye meraklandırdı. Ne olup bittiğini anlamak için yüzükoyun yattım, böylece de facianın iç yüzünü öğrendim.

Düşünceli rahibe böceğinin kuyruğu altındaki o doğal deliği, karıncalar oya oya bü-yütmüşlerdi. Dizi dizi karıncalar canavar böceğin içine girip çıkıyorlardı. Dindar rahibe böceğinin arka deliği, sanki yılbaşı öncesinde bir mağazanın kapısına dönmüştü. Her karınca koparıp aldığı ganimetini kapıp gidiyordu. Canavar böceğin içini, elitez karıncalar boşaltıyordu. Rahibe böceğinin, içinde olup bitenleri dinliyormuş gibi, sessiz bir duruşu vardı. Ayaklarını sımsıkı tutan karıncalar da onu özgür bırakıp ince kabuğunu parçalama-

ya başladılar; işte ancak o zaman onun ölmüş olduğunu anladık. Zavallının boynunu, karıncalar testereyle biçer gibi kestiler, gövdesini düzenli parçalara böldüler, ayaklarını didik didik ettiler, o tüyler ürpertici kısıkaçlarını —usta bir aşçının ıstakozlara yaptığı gibi— eklemlerinden incelikle kestiler. Bütün bu ganimetler yer altına taşındı, kimbilir hangi ambarın dibine güzelce yerleştirildi.»

KESEDEN GİDEN KÖPEKLER

Basın İlân Kurumu Genel Müdürü Sabahattin Selek şöyle anlattı:

«Arabayla Bursa'dan Yalova'ya geliyorduk. Şoför, arabayı eski yola sürdü. Ama eski yola girdiğimizi epiy sonra anladık. Geri dönmektense, eski yoldan gidelim, diye düşündüm,

Bir tepenin üstünden iki çoban köpeği çıktı. İkisi birden arabaya saldırdı. Arabada olmasak bizi parçalayacaklar. Şoför arabayı hızlı sürdü. Bir süre arabanın arkasından havlayarak koştular. Ama araba hızlanınca geride kaldılar.

Biz o iki köpekten kurtulduğumuzu sanıyorduk. Beş - on kilometre ancak gitmiştik ki, yine o iki köpek arabanın önüne çıktı. Kese bir yoldan dolaşıp yolumuzu kestiklerini anladık. Yine şoför arabayı hızlandırdı. Köpeklerden kurtulduk.

Biz şoförle, nasıl olup da iki köpeğin ke-
se yoldan koşarak önümüze çıktıklarını, bu-
nu nasıl akıl ettiklerini konuşuyorduk ki,
bir de baktık, o iki köpek yine tepeden ara-
baya doğru koşuyor... Demek, yine kese yol-
dan koşup yolumuzu kesmişlerdi.

Yalova'ya gelene dek, o iki köpek, beş
- on kilometre aralarla dört kez kese yoldan
koşup arabamızın önüne çıktılar.»

KANA SUSAMIŞ TAVUKLAR

İstanbul ili Fidanlık Müdürlüğünden emekli Fazıl Dalay şöyle anlatmıştı:

«Emekli oluşumdan bir süre sonra bir özel çiftlikte yönetmen olmuştum. Çiftlik çok büyüktü. Dörder beşer yüz tavuklu, yedi - sekiz kümes vardı.

Birgün çiftlikteki işçilerden biri gelip,

— Kümesteki tavuklar günden güne eksiliyor, dedi.

Çok olduklarından tavukların sayılması zor.

— Eksikliklerini nasıl anladın? diye sordum.

— Kümeslerin önündeki telle çevrili tavuk bahçesinde hergün biriki tavuğun kemikleriyle tüylerini görüyorum... dedi.

Ben de gidip baktım. Gerçekten de, telle çevrili tavuk bahçesinde tavuk kemikleri, tüyleri yığılıydı. Tavuk kemiklerinin üstünde

bir gıdım et, bir küçük et parçası kalmamıştı. Kemiklerdeki etler iyice sıyrılmıştı.

Ertesi günler, öbür kümeslerde de tavuklar eksilmeye, yığın yığın tavuk kemikleri, tüyleri görülmeye başlandı. Tavukların nasıl öldürüldüğünü anlayamıyorduk. Kümesler çok sağlamdı. Tilki, çakal, sansar gibi tavuk yiyen hayvanlar giremezdi. Girseler de, girip çıktıkları yerler belli olurdu. Hiç bir iz bırakmadan kümese girseler bile, parçalayıp, boğup yedikleri tavuklardan biraz et, kan gibi bir artık kalırdı. Oysa ölen tavuklardan, kemik, tüy, gaga, pençeden başka geriye hiçbirşey kalmıyordu.

Günlerce izledik, kolladık, tavukların nasıl yokolduklarını bitürlü öğrenemedik. Haftalarca gözledikten sonra bu bilmeceyi çözümleyebildik. Durum şuydu: Tavuklar, sabahleyin kümeslerinden, telle çevrili bahçelerine çıkarılıyor. İçlerinde en güçsüz, en zayıfı hangisiyse, öbür tavuklar onu kovalamaya başlıyor. O güçsüz tavuğun kuyruk altındaki yumuşak yeri boyuna gagalıyorlar. Vücudunun en yumuşak, en savunmasız yeri gagalanan zayıf tavuk kaçıyor, öbürleri kovalıyor. Gagalana gagalana, o tavuğun kuyruk altındaki bütün tüyler kopuyor, dökülü-

yor. Bu kez, tavuğun tüysüz kalan gerisini gagalıyorlar. Gagalayan tavuklardan biri, arkasını gagaladığı tavuğun bağırsağının ucunu gagasına alıp çekiştirmeye başlıyor. Bağırsak, makaradan sökülen iplik gibi tavuğun içinden çıkmaya başlayınca artık tavuk da kaçamıyor, yere yıkılıyor. Bütün tavuklar, bayram töreni çığlıklarıyla yıkılan tavuğun üstüne üşüşüyorlar, Gagalayan gagalayan... Yarım saate kalmadan, ortada tavuktan yalnız kemik, tüy, gaga, pençe yığını kalıyor. Kemiklerin üstünde bir parçacık et kalmamacasına gagalıyorlar.

Baktı ki, kümesteki tavuklar canavarlaşmış, birbirlerini yiyorlar. Bunun neden olduğunu anlayamadım. Bir veterinere danıştım. Veteriner,

— Tavuklarda bu canavarlık sıksık görülür, önemli değil... dedi.

Buna «Cannibalisme» denilirmiş. Yani kaniçicilik hastalığı, demekmiş.

Tavuklar kansız kaldıkça, kana acıktıkça, kan içmeyi gereksiniyorlar. Geniş bahçelerde, kırlarda dolaşan tavuklar böcek, kurt yiyerek gerekli kana doyuyorlarmış. Ama kapalı yerdeki tavuklar içecek kan bulamayınca

işte böyle birbirlerini yerlermiş. Bunu önlemek için köylerde, tavukların kuyruk altlarına katran sürerlermiş.

Veteriner.

— Tavukların su kaplarına bol bol kan koyun, kan içsinler... dedi.

Mezbahadan, arabayla bir fıçı kan getirttik. Tavuk bahçelerindeki geniş kaplara kan doldurduk. Tavuklar sevinçle koştular, kaplara gire çıka, kana kana kan içtiler. O günden sonra da, içlerinden en güçsüzünü seçip gagalaya gagalaya öldürüp yemediler.»

SERÇE AVI

Dostum avukat Orhan Apaydın, bir konuşmamız sırasında,

— Ben de bikez edebiyatçı olmuştum, dedi.

— Nasıl? diye sordum.

şöyle anlattı:

«İlkokulun, sanırım üçüncü sınıfındaydım. Büyükdere'de oturuyorduk. Pazar günleri kırlara çıkar, oynardık. En büyük eğlenmemiz de sapanla taş atmaktı. Yine bir pazar, kırlarda Burhan'la —Ağabeyisi Burhan Apaydın— oynuyorduk. Kuş avlamaya kalkıştık. Lâstik sapanla taş atıyorduk kuşlara, ama bitürlü vuramıyorduk. Birden önümüzdeki ağaçtan bir serçe sürüşü parlayıp havalandı. Burhan, sapanın meşinine taşı yerleştirdi. Nişanlayıp gerdi sapanı, taşı fırlattı. Pat... Serçelerden biri yere düşmüştü. Burhan da, ben de şaşakalmıştık. Sanki, hiç böyle bir sonuç beklemiyorduk. Koştuk, yerde

çırpınan serçeciğin yanına gittik. Serçenin çırpına çırpına kendini ordan oraya attığını görünce ikimiz birden ağlamaya başladık. Zavallı serçe uçamıyordu, bizden kaçmaya çalışıyor, kaçamıyordu, ölemiyordu da... Zaman, uzadıkça uzuyordu. Bu korkunç işkence belki biriki dakika sürdü ama, bana zaman hiç bitmeyecekmiş gibi uzun gelmişti. Serçe çırpınıyor, biz hâlâ hıçkıra hıçkıra ağlıyorduk. Sonunda çırpınması dindi, serçe ölmüştü. Ama biz ağlıyorduk. Suç aygıtımız olan sapanı fırlatıp attım. Burhan elleriyle toprağı kazıp serçeye mezar yaptı. Gözyaşları içinde serçeyi mezarına gömdük. İçimizi çeke çeke, hiç konuşmadan eve döndük.

Ertesi gün okulda öğretmenimiz, istediğimiz konuda bir kompozisyon yazmamızı söyledi. Ben çok etkisinde kaldığım işte bu olayı yazmıştım. Öğretmenimiz, benim kompozisyonumu çok beğendi, çok övdü. İşte yaşamımdaki tek edebiyatçılığım budur.»

ANALARIN YÜREKLİLİĞİ

Apaydın'ların Feneryolu'ndaki evlerinin geniş bahçesi vardır. Bahçedeki ağaçlarda saksaganlar yuva yapmıştır. Yuvalarından saksagan yavrularının yere düştüğü olur. Yuvadan düşen yavrular daha uçmasını da beceremedikleri için çimende çırpınıp dururlar. Bu sırada ana saksagan, yavrusunun tepesinde acı acı gaklayarak uçuşur. Onun sesini duyan başka saksaganlar da doluşur. Hep birden gaklayarak, yavrunun tepesinde uçar dururlar. Yavruyu kurtarmak için ellerinden hiçbirşey gelmez. Bu sırada bir kedi yerdeki yavruyu kapar, yer. Bu cinayet sırasında, havada dönen saksaganların gaklamaları büsbütün artar.

Bu acıklı olay Apaydınların bahçesinde sıklık görülür. Ben de tanık olmuştum. Ama Orhan Apaydın'ın anlattığı tüyler ürpertici bir olaydı. Apaydın'ın anlatışıyla olayı aktarıyorum :

«Bir yavru saksagan daha düşmüştü yere. Büyük bir saksagan, her zamanki gibi yavrunun üstünde gaklayarak uçmaya, başladı. Herhalde, yuvadan düşen yavrunun anası ölacaktı. Çok geçmeden, ana saksaganın bağırmalarına beş-altı saksagan daha yetişip geldi.

Bir tekir kedi çıktı çimenlerin arasından. Fidanların arkasında pusulanarak sine sine saksagan yavrusuna yaklaştı. Hız alıp yavrunun üstüne atlamak için yarı belinden aşağısını sallayıp duruyordu. Art ayakları üzerinde yaylandı. Ha atladı, ha atlayacak... Havadaki saksaganlardan biri, belki de ana saksagan kediyi görmüştü. Tıpkı yerdeki düşmanına dalış yapan savaş uçağı gibi, havadan kedinin üzerine daldı. Öbür saksaganlar da yere düşecek gibi dalıp dalıp havalanıyorlar, biyandan da gaklamalarını artırıyorlardı. Kedi ürküp çekildi, ama gitmedi. Başka iki kedi daha geldi. Şimdi yerde, yavru saksaganı kapmak isteyen üç kedi vardı. Havadaki saksaganlar da gittikçe artıyordu. Onların gaklamalarını duyan saksaganlar, yardıma koşuyorlardı. Üç kedi birden yavru saksagana, ayrı yönlerden saldırıya geçtiler. Saksaganlar da durmadan kedilerin üstüne dalıp

onları korkutuyorlardı. Kediler dörtleştii. Saksaaanlar da aağaldı.

Saksaaanlarla kediler arasındaki savaşı gittikaa kızışıyordu. Kediler, ille de yavruyu kapıp yiyecekler. Saksaaanlar da, ne uğruna olursa olsun, yavruyu kedilere kaptırmayacaklar. Saksaaanların gaklamaları aağılık aağılık arttı.

Başıka zamanlarda yaptığım gibi, aaımenlerin üstünden yavru saksaaanı alıp kurtarabilirdim. Ama daha önceki denemelerim başarısız olmuştu. Aldığım yavru saksaaanları besleyemiyordum. Hepsi de ölmüştü.

Büyük bir merakla savaşı izledim. İki saatten aaok sürdü. Ne kediler, yavru saksaaanı kapmaktan vazgeaaıtiler, ne de saksaaanlar yavruyu kedilere bıraktılar. İki saat kadar sonra, doğa da kedilerden yana aaıktı. Akşam olmuş, hava kararmıştı. Alaca karanlık olunca artık aaıremeyen saksaaanlar, umutsuz gaklamalarla savaşı alanından aaıılmek zorunda kaldılar. Kedilerden biri yavru saksaaanın üzerine atıldı. Dişleri arasına alınca yavruyu, kaaamaya başaldı. Dört - beş kedi, onu kovalıyordu.»

AYININ TİLKİ AVI

Yazar Yahya Benekay «Ayıların Dünyası» başlıklı yazısında bir de şu olayı anlatıyor:

«Uzun yıllar nahiye müdürlüğü yapmış olan Halil Dünder anlattı.

Yüksekova'da, Hırvata köyü civarında, bir ayı, gelir her gece, sürüden bir koyun kapar, götürür yermiş. Bir, iki, üç, hep sürmüş böyle. Çobanlar tedbir alıyorlarmış ama, boşuna. Bir gece, gene böyle, çobanlar bir koca ateş yakmışlar, ayı gelir diye beklemeye başlamışlar. Bir de çakmaklı, dolma tüfek varmış. Derken ayı gene çıkagelmiş. Çobanlar bağrışarak ürkütmek istemişler, ayı aldırmamış. Bu kez tüfeği almış biri, çakmış çakmış ya, ateş almamış tüfek. O zamana kadar ayı gelince çobanlar tüfeği de atıp kaçmışlar. Ayı yerden tüfeği almış, dizine vurup kırmış. Sonra gene bir koyun tutup parçalamış. Ne var ki, bir de tilki

dadanmış oraya. Gelir, ayının artıklarını da o yermiş. Bu kez de görünmüş tilki. Ayı, tilkiyi görmüş. Koyunun bir parçasını tilkiye atmış. Tilki sokulmuş, parçayı almış. Ayı bir parça daha atmış tilkiye. Ama ikinci parçayı, biraz daha beriye düşürmüştü. Ayı hep öyle yapmış. Birkaç parça daha ata ata, en sonunda tilkiyi kendi yanına kadar getirmiş. Tam yanına geldiğinde de birden yakalayivermiş tilkiyi. O zaman, kıldığı tüfeğin harbisini yanındaki ateşe sokmuş, çobanların şaşkınlıktan açılmış gözleri önünde, o harbiyi hızdırıp kızdırıp tilkinin arkasına bastırıyormuş ayı. Öyle yapa yapa tilkiyi öldürüp çobanlara atmış. Sanki çobanlar.

— İşte yediğim koyunun bedeli! demeye getirmiş.

Bir daha da o ayı oralara gelmemiş.»

HORUZ DÖĞÜŞÜ

Amcamın birkaç tavuğuyla bir horozu vardı. Komşularının da tavukları vardı. Hep birlikte cami avlusunda gezinirlerdi. Amcamın horozunu, komşunun horozu doğuyor, boyuna kovalıyordu. Amcam birgün kendi horozunun başka horozdan dayak yediğini görünce bozuldu.

— Kesin bunu! dedi.

Amcama çok yalvardım, horozun kesilmesine engel oldum.

O gün hemen Heybeliada'ya, bizim eve gittim. Kendi horozumu Ada'dan getirecektim. Amcamın horozunu kovalayan o komşu horozunu dövdürecektim.

Benim horozum görülecek bişeydi. Horozluğun bütün süsü, bütün yiğitliği, bütün cakası, fiyakası onda toplanmıştı. Döğüşçü değildi, süs horozuydu. Ama öyle bakımlı, besiliydi ki, dolaylardaki bütün horozları dövüyor, kaçırıyordu. O yüzden ben de onu

bütün horozları dövebilir sanıyordum. Bikez dövüşçü olmasına en büyük engel, katmerli gül gibi kat kat açılmış o güzel, o kocaman ibiğiydi. Yalım yalım yanan kıpkızıl ibiği öyle kocamandı ki, ucu sol gözünün üstüne dökmüldü. Külhanbeylerin caka olsun diye kasketlerini bir yana eğik giymeleri gibi, horozumun sola eğik ibiği de ona daha bir horozluk veriyor, cakasına caka katıyordu. Tüylerinde sarıdan kahverengiye doğru bütün renk değişimleri vardı. Tüyleri kuyruğunda lâcivertleşir, kararır, eğmeç eğmeç saçılarak sarkardı. Güneş vurunca boyun tüyleri kırmızının, sarının, kına renginin bütün değişimleriyle yanardönerleşir, ışılışıl parlardı. Daha iki yaşındaydı.

Vapurda bir adam,

— Bu güzel horozu nereye götürüyorsun? diye sordu.

Ben de anlattım. Bunun üzerine o adam bana öğüt verdi. Horozumu, yeni yerine alışmadan salarsan, öbür horozdan dayak yermiş. Niçin demişler «Her horoz kendi çöplüğünde öter» diye... Önce biriki gün küme tavuklarla kalmalı, yerine alışmalı, ondan sonra döğüşe salmalıymışım. O adamın sözleri hâlâ aklımda: «Bir horoz, niçin başka ho-

rozla dövüşür? Yerini, tavuklarını, kümesini, kendisini savunsun diye...» Öyle ya, yeri yurdu, tavuğu kümesi olmayan bir horoz ne diye, kimin, neyin uğruna döğüşsün...

Adamla konuşuncaya dek, horozumu öbür horozu döveceğine kesinlikle inanıyordum. Ama onun sözlerinden sonra içime bir kuşku düştü; ya horozum dayak yerse...

Amcamın evine gelince o adamın öğütlerini tuttum. Horozu kümese bıraktım. Birkaç gün orda tavuklarla kaldı, tavuklara, kümese alıştı. Amcamın sünepe horozunu da biriki gaga vuruşuyla yıldırıp kaçırdı. Artık kümese egemendi. Bir sabah tavuklarla birlikte horozumu da avluya saldı. Komşunun horozu görünürlerde yoktu. Bizimki pençe siyle kanat tarayarak tavuklarına yiğitleniyor, çağrı sesleri çıkarıp çağırdığı tavuklarına horozlanıyordu. Derken komşunun horozu göründü. Bizimkini görür görmez çalımlı, çalımlı yanyan üstüne gelmeye başladı. İlk koştu. Yaklaşınca ağırlaştı. Benim horozum da ona karşı durum aldı.

İkisi karşıkarşıya, birbirlerine yarı dönüktüler. Boyun tüylerini kabartıp başlarını yere eğerek birbirlerinin çevresinde yavaş ya-

vaş dönüyorlar, birbirlerinin açığını kolluyorlardı. İkisi de tetikteydi. Öbür horoz ak tüylü, kısacık ibikli, benimkinden daha yüksek boyluydu. İkisi karşı karşıya gelince onun üstünlüğü açıkça belli oluyordu. Benim süslü horozum tüy kabası olduğundan daha şişman görünüyordu. Ya dayak yerse horozum... Benimki yenik düşecek gibi olursa, hemen öbürünü kovalayıp kaçıracaktım.

Horozlar birbirlerinin üzerine bir atılıp geri çekildiler. Bu ilk saldırı güç sınaması gibi bişeydi. Bir daha sıçrayıp pençe pençeye geldiler. Derken dövüşçü horozların çevresinde kalabalık toplanmaya başladı. Öyle kalabalık yığıldı ki, seyirciler gitgide artarak cami avlusunu dolduruyordu. Horozları çepeçevre çeviren bu seyirciler varken, benim Horozum dayak yiyecek gibi olunca öbürünü kovalamamın olası yoktu. Beyaz horozun sahibi de oraya gelmişti. Hiç durmadan.

— Ha yavrum... Ha aslanım ha! Hadi oğlum... diye kendi horozunu yüreklendirmeye çalışıyordu.

Dövüş iyice hızlanmıştı. Horozumu dövüştürdüğüm için çoktan pişman olmuşum ama artık iş işten geçmişti. Benim horozum, boyu kısa olduğundan ak horozun kısacık

ibiğini gagalayamıyor, ama o her gaga atışta benim güzel horozumun katmerli çiçek gibi kat kat açılmış kocaman kırmızı ibiğinde insafsızcasına bir yara açıyordu. Horozum kan içinde kalmıştı. Ak horozla her çarpışmasında, onun ak tüylerini de kendi kanına buluyordu.

Onca kişinin içinden bir insaflının çıkıp da «Artık yeteri Yazık hayvanlara! Ayırın şunları...» demesini bekliyordum. Ama *nerde!* O coşkulu kalabalıkta böyle bir insafly adamı boşuboşuna aranıp durdum. Gaga gagaya, pençe pençeye insafsız, amansız bir dövüş. Horozum daha çok dayak yiyor, amayıldığı yok. İkisi de kaçacak gibi değil.

Birara ak horoz, benim horozumun ibiğine gagasıyla öyle bir yapıştı ki, çırpınan horozumu bitürlü bırakmadı, sallayıp silkelledi. Horozumun tepesine binmeye çalışıyordu. Horozum can derdiyle çırpınıp bir çalım la kendini kurtardı ama çok sersemlemişti. Biriki sendeledi, geri çekildi. İçimden «Ah bir kaçsa da kurtulsa...» diye diledim.

Horozum geri çekilince yerden yem alır gibi yaparak yine horozlanma sesleri çıkardı. Besbelli soluklanıp dinleniyordu. Bu kez ilkin benim horozum öbürünün üzerine atıldı. Bir atıldı, bir, bir daha... Her atılıştta hava-

da arpışıyordı. Ak horozun apak boyun tüyleri kelebekler gibi havada uçuşmaya başlamıştı. Uuşan bu t yden kelebeklerin ak kanatlarında kandan kırmızı benekler vardı.

Korkunç bişey oldu. İki horozun son havaya sıçrayıp çarpışmalarında, benim horozum mahmuzunu, ak horozun boynuna geirmış, kursağına takıp hayvanın göğsünü deşmişti. Zavallı ak horoz yere yığılıp debelenmeye başladı. Yırtılan kursağından toprağı aken yeşilimtırak topak olmuş mısırlar, otlar, arpalar dan buğular tütüyordu.

Bu amansız d ğ ş n yengini olan horozum, yerde debelenen, kendi kanına bulanmış ak horozun üstüne bir can alıcı gibi son kez saldırdı. Onun da gücü tükenmişti. Yaralı düşmanının üstüne yığılıp kaldı.

Sahibi ak horozu yerden alıp gitti. Elbet zavallıyı ölmeden kesecekti.

Ben horozumu aldım. Yaralı ibiğindeki kanları silip kümese koydum.

Aradan ya bir, ya iki hafta geçmişti. Birgün amcamın evine gelmiştim. Horozum g l n rlerde yoktu. Yengeme sordum.

— Amcan onu kestirdi... dedi.

— Neden?

— Hastalanmıştı da, mundar ölmesin diye...

KEDİ Mİ İNSAN İÇİN, İNSAN MI KEDİ İÇİN?

Çevirmen Nihal Yeğınobalı, başından geçmiş şu olayı anlatmıştı:

«Amerika'daydım, gebeydim. Artık yurt özleminden mi, yoksa gebeliğın verdiğı bunalımdan mı, nedenini bilemiyorum, sinirlerim çok bozulmuştu. Böyle bunalımlı bir gece,

— Kedi isterim! diye tutturdum.

İlle de bir yavru kediye sevmek istiyordum, bir tuhaf duygu bu...

Bulunduğumuz kentte büyük bir antikacı dükkânı vardı. Bir zengin kadın, sahibi olduğı bu dükkânı kedilere bakılması için vakıf yapmış. Kedisever başka zenginler de bu amaçla o vakfa bağışta bulunmuşlar. İşte o antikacı dükkânında isteyenlere kedi satılıyordu.

Kedi istediğim gecenin sabahı, kocam beni o antikacı dükkânına götürdü. Bir kedi

satın almak istediğimizi söyledik. Dükkânı yöneten kadın.

— Gebe misiniz? diye sordu.

Gebe olduğum görünüşümden de belliydi.

— Evet, dedim.

— Biz, size şimdi kedi satamayız, dedi. Doğurduktan sonra gelin, beğendiğiniz kediye verelim.

— Neden şimdi satmıyorsunuz?

— Kediye şimdi size verirsek, kedi size alışır. Sonra siz çocuğunuzu doğurunca, kedi çocuğunuzu kıskanır, üzülür. Oysa kedi, çocuğunuz varken evinize gelirse, bunu normal sayar, kıskanıp üzülmez!»

CİNAYET

Kars'ta teğmendim. Çocukluğumdan beri tavukları çok sevdiğim için, evimizin arkasındaki yamaçta kümes yaptırmıştım. Tavuk besliyordum. Tavuklardan ikisi kuluçka oldu. Yumurtaya yatırdım. İki tavuk, yirmi-üç civciv çıkardı. Sabah, akşam, kümese gider, civcivleri sever, yemlerini, sularını kendim verirdim. Civcivler büyüyüp piliç oldular. Önce piliçlerden biri eksildi. Sonra birer, ikişer hergün eksilmeye başladılar. Tavukları çalan, iri bir sokak köpeğiydi. Onu suçüstü yakalamıştım. Taşlayarak kovaladım. Kümesin önünü, örgü telle çevirip tavukları içeri aldım. Bu kez de köpek, örgü teli paralayıp yine piliçleri çaldı, boğup yedi. Köpek, tavuk etine dadanmıştı. Ondan kurtaramıyordum zavallı tavukları. Sonunda, azalan tavukları büsbütün kümese kapadım. Topu topu, beş tavuk kalmıştı. Ben başlarındayken onları kümeden çıkarıyor, az sonra yine kümese kapatıyordum. Yine de canavarlaşan köpekle başedemedim. Bir gece o köpek, kü-

mesin pek de sağlam olmayan kapısını menteşesinden oynatıp içeri girmiş, tavuklardan, birini daha parçalayıp yemiş. Köpeğe düşman kesilmiştim. Hele en sevdiğim, bana çok alışmış, avucumdan yem yiyen, omuzuma çıkan bir pilici de parçalayınca, köpeği öldürmeye karar verdim. Birgün köpeği, kümesin yakınında dolanırken gördüm. Yakın olan kışladan gidip bir piyade tüfeği aldım. Tüfeği köpeğe çevirdim. Köpek, kurşunu yedi, ama ölmedi. Yaralanmıştı. Kalçasından kan akıyor, zavallı köpek, inleyerek döne döne yarısından akan kanı yalayıp duruyordu. Yalamak için, başını kalçasına uzatıyor, kendi çevresinde boyuna dönüyordu. Korkunç acılı bir görüntüydü bu. Büyük bir pişmanlık içindeydim. Ne yapacağımı şaşırdım. Piliçleri, tavukları, köpeğin canavarlığını, hepsini unutmuştum artık. Nasıl tedavi edebilirim diye düşündüm. Köpeğe doğru yürüdüm. Uluylarak kaçtı benden. Tüfeği bir daha köpeğe çevirdim. Hayvanın acı çekmesine dayanamıyordum. Tetiğe bastım. İkinci kurşunda köpek yere cansız yığıldı.

Aradan otuz yıl geçti. O korkunç olayı, hâlâ rüyalarımda görmekteyim. Kan akan yarasını yalamak için dönüp duran köpek gözümün önünde, bitürlü unutamıyorum.

AYIDAN ALINACAK DERS

Bu olayı anlatmadan önce, ayıların bir özel davranışı olduğunu söyleyelim. Ayılar da tıpkı insanlar gibi, tokat atabilir, tükürebilirler.

Anadolu Ajansı'nda çalışan gazeteci Oğuz Toktamış anlattı:

«Gediz'in bir köyünden olan dedemin, bigün tarlada çalışırken, abdesti gelmiş. Uygun bir yer aramış. Hem görülmemek, hem de kolay temizlenmek için, ağaçlar arasındaki su kaynağına gitmiş. Sık ağaçların arasında, kaynağın yanında, uygun bir yer **bul**.

Az sonra bir hışırtı olmuş, ayak sesleri duyulmuş. Yavaş yavaş söğüt dalları açılıyor, sık kamışlar aralanıyor... Derken, kamışların arasından koca bir ayı çıkmış. Korkudan, dedemde ses - soluk kesilmiş...

Ayı, su içmek için duru kaynağa başını uzatmış. Ağzı suya değmişken, birden durmuş, içmemiş. O yanı, bu yanı koklamış. İşte

o sırada ayı ile dedem göz göze gelmişler. Dedem, çömeldiği yerden yarı doğrulmuş, ama kalkamamış. Ayı da karşısına gelmiş, art ayakları üzerine dikilip bir süre dedeme baktıktan sonra, dedemin bir sağına, bir soluna iki tokat atıp, suratına da tükürmüştü. Suyu da içmeden dönmüş, ağır ağır, salına salına gitmiş...

MARİFETLİ KEDİ

Öğretmen Bayan Mediha Esenel şöyle anlatmıştı:

«Bir toplantıdaki arkadaşlar, hepimiz kendi kedimizin, köpeğimizin marifetlerini anlatıyorduk. Musluktan damlayan suyu içen kedi... Helaya kakasını eden kedi... Arkadaş olmuş kediyle köpek... Köpeğin başına konmaya alışık kanarya... Daha böyle olaylar işte.

Susmakta olan bir hanım da, en sonunda, tek cümleyle kedisinin marifetini söyledi. Sanki çok önemsiz bişeymiş gibi.

— Benim kedim, sokak kapımızın zili ni çalar! dedi.

Şaka yapıyor, diye gülüşüp geçtik, inanmadık. Ama ben sonradan, bu hanımın kedisinin gerçekten sokak kapısının zilini çaldığına tanık oldum. Üç katlı, bir eski İstanbul eviydi. Sokak kapısının hemen yanında ka-

fesli bir pencere vardı. Kedi, bu pencereye sığıyor. Ön ayağının birini, yakındaki zile uzatıyor. Papisini zile bastırıyor, zili çalıyor. Kapı açılana dek, zili birkaç kez çalıyor. Bu olayı görüp şaştım.

Kedinin sahibi,

— Hem de, dedi, öyle bir çalışma var ki, onun zil sesini hemen tanırım.

BİT YARIŞI

Yirmi - yirmibeş yıl önceleri cezaevleri, şimdi olduklarından çok daha pisti. O zamanlar, Âdembaba koğuşunda bit yarışı yapıldığını görmüştüm. Ama nasıl bit yarışdırıldığını, yakından bakmadığım için, bilmiyordum.

Rahmetli dostum Vâlâ Nurettin Vânu, bit yarışının nasıl yapıldığını şöyle anlatmıştı :

«Yarış bitleri özel olarak yetiştirilir. Yarış alanı, dümdüz olacak. Genellikle düz, parlak bir teneke üstünde bitler yarışdırılır. Tenekenin üstüne tebeşirle yada kurşun kalemle bir çember çizerler. Bu çemberin dışına, daha büyük bir çember çizilir. Yarışacak bitler, ortadaki küçük çemberin içine hep birden bırakılır. Bitler yürümeye, kıpırdanmaya başlarlar. Bitlerden hangisi dış çemberi önce aşarsa o bit birinci olur. Dış çemberi geçiş sırasına göre bitler derece alırlar. Bitlerin

sahipleri yarıştan önce ortaya para koymuşlardır. Bit başına toplanan paralar, birinci, ikinci, üçüncü gelen bit sahipleri arasında bir orana göre üleştirilir. Üçüncüden sonra gelen bitlerin sahiplerinin paraları yanar. Bitlerini yarışa sokmak için paraları olmayanlar da, tıpkı at yarışlarında olduğu gibi, bir tayınına, bir tek cıgarasına bitler üzerine bahse girerler. Yarışan bitler birbirine karışmaz. Çünkü her bitin özel işareti vardır. Sahipleri, yüz bit içinde bile kendi bitlerini tanırlar.»

TELEFON DİREKLERİ

Yazar Yahya Benekay, bir röportajında ayılara değgin bir olayı şöyle anlatıyordu :

«Yüksekova'dan Şemdinli'ye gidiyoruz. Yüksekova'da, hükümet doktorluğu yapan bir dosta rastlamıştım. Doktor Necret Biltekin, beni almış, Türkiye'mizin en güney — doğu köşesini karış karış dolaştırmıştı. Çevre ağaçlık. Gittikçe de sıklaşıyor. Birden bir padırdı kopuyor çevremizde, önümüzden ok hızıyla bir karaltı geçiyor. Doktor.

— Ayı! diyor.

Doktor az sonra durdurdu jipi. Bana birşey gösterecekmiş. İndik.

— Bak Benekay, dedi. Şu gördüğün meşe ağacı telefon direği

Gerçekten de bir fincan takmışlar o ağaca ve tek de telefon teli sarmışlar.

Doktor.

— İşte buna şaş, dedi, çünkü burda ayılara telefon direği dayandıramıyorlar.

Sebebinin öğrenince uzun uzun güldüm.

Şemdinli bölgesinin balı ünlüdür. Ehlişi ile yabancı ile dağ taş bal arısı ile doludur. Ayı, balı pek sever. Telefon direkleri de hep vınlar, bilirsiniz. Buralarda evcil köpekler gibi köy içinde, sokak arasında dahi dolaşan ayılar, telefon direklerini arı yuvası sanıyorlarmış. Hatta kulak dayayıp dinliyor, vınıltıyı duydukça direği silkeliyor, sonunda da içinde bal olduğuna karar verip, o ayıcıklar tuttıkları gibi direkleri çıkarıp kırıyorlar, içine bakıyorlarmış. Bu yüzden de telefon konuşmaları sık sık kesiliyormuş.»

BOBİCİK

Köpekler, kendilerini seven insanları, daha uzaktan seziyorlar sanırım.

Bir gece geç saatlerde, konuk olduğumuz bir dostumuzun evinden dönüyorduk. Hiçbir sevgi belirtisi göstermediği halde karımın arkasına bir sokak köpeği takıldı. Alışkın olduğu yerden uzaklaşmaması için hayvanı kovaladım. Kaçmadı. Yere yapıştı. Biz yürüyünce yine arkamızdan geldi. Taş atar gibi yaptım. Ne yaptıksa köpeği uzaklaştırmadık. Evimizin kapısına dek geldi.

Biz bir apartmanın üçüncü katında otururuz. Ertesi sabah kapıyı açınca, gece arkamıza takılan köpeği, kapı önündeki paspasa yatmış bulduk. Sarı, iri bir sokak köpeğiydi. Kovduk, kovaladık, gitmedi. Kapıcıyı çağırdık, o da köpeği çıkaramadı. Boylu boyunca taşlara yapışıyordu. Sonunda kapıcı, boynuna ip bağlayıp sürüyerek dışarı çıkarabildi.

Köpek, apartmanın arkasındaki arsadan ayrılmadı. Biz de ona pencereden ekmek attık. Aradabir de yemek artıklarını, kemikleri, artık ekmekleri götürüp veriyorduk. Öyle sevmek isteyen zavallı bir hali vardı ki, bu yüzden adını Bobicik koyduk. Başka apartımanlardakiler de Bobicik'e yiyecek vermeye başladılar. Özellikle mahallenin çocukları Bobicik'i çok seviyorlardı.

Bobicik dişiydi. Her altı ayda bir, dört - beş yavru doğuruyordu. Yani yurtlandığı o arsada Bobicik'in geniş bir ailesi vardı. Kendi ailesinden başka, oraların bütün erkek köpekleri de Bobicik için arsaya doluşuyorlardı. Bu durum ister istemez kimi komşuları tedirgin etti. Bobicik'i belediyeye şikâyet ettiler. Bunun üzerine belediye görevlileri Bobicik'i öldürmek için ona zehirli etler atmaya başladılar. Bu zehirli etlerden öbür köpekler öldü, ama her ne yapıldıysa Bobicik ölmedi. Zehirli et atıldığı halde, öbür köpeklerin ölüp de neden Bobicik'in ölmediğini kimse anlayamıyordu. Bunun gizi neydi? Bunun nedenini bilmek için, Bobicik'i yakından tanımak, onun kişiliğini bilmek gerekirdi. Bu zavallı sokak köpeğinin önüne, yiyecek herhangi bişey konulsa, ne kadar aç olursa ol-

sun, yavruları yiyip doymadan kendisi yemezdi. Yalnız yavruları da değil, orda konduğu olan erkek köpekler de karınlarını doyurmadan Bobicik yemezdi. Ancak onlardan artan olursa yerdı. Kendisi de yedikten sonra yine yiyecek artarsa, onu da arsanın toprağını eşeleyerek, aç kalacağı zaman yemek için toprağa gömerdi.

Bobicik, kendisini öldürmek için atılan zehirli etleri de, tokgözlülük edip başka köpeklerle buyur ettiğinden, yavruları ölüyor, konukları olan erkek köpekler ölüyor, ama o sağ kalıyordu. Birkaç ay sonra Bobicik yeniden yavrular doğuruyor, yurtlandığı arsaya erkek arkadaşlar getiriyordu.

Dört - beş yıl uğraşıldı, ama Bobicik ne yapıldıysa zehirlenemedi. Birgün Bobicik'in kuyruğunun ucunun kesilmiş olduğunu gördüm. Ne olduğunu sorup öğrendim. O gün Bobicik'e yine zehirli et atmışlar. Ya konukları azmış, yada atılan et çokmuş; Bobicik de o zehirli etten yiyip zehirlenmiş,

Bobicik'in zehirlendiği öğrenen mahallenin çocukları, onu ölümden kurtarmak için yardımına koşmuşlar, ellerinden geleni yapmışlar. Bu arada, ezilmiş sarımsaklı yoğurt

yedirerek, kuyruğunun ucunu kesip kanını akıtarak Bobicik'i ölümden kurtarmışlar. O kez de ölümü atlatan Bobicik, bütün mahalle çocuklarının sevgilisi olmuştu. Ama yine de zehirlenip öldürölmekten kurtulamadı. Yeniden yavrulamaya vakti kalmamıştı. O gün konukları da yokmuş. Karnı da aç olacak ki, önüne atılan zehirli eti, toprak altına saklamamış, hepsini yemiş. Zavallı Bobicik öldü. Ölümüne hepimiz üzüldük. Ama en çok üzülen mahallenin çocuklarıydı.

SARI İLE HANIM

Yazar Müşerref Hekimoğlu anlattı:

«Büyükbabam hekimdi. Yaşlılığında Boz-yük'e yerleşti. Hastalara bakmak için Boz-yük köylerine gider, hastalara ilâçlar verirdi. Köylere gitmek için bir at arabası vardı. Arabayı çeken kısrağın adı Hanım'dı. Büyükbabamın bir de köpeği vardı. Cins değil, herhangi bir köpekti, adı Sarı'ydı.

Sarı'yla Hanım birbirlerini çok severlerdi. Oynaşırlardı. Büyükbabam arabaya binip yola çıkınca Sarı da arabanın arkasına takılır giderdi. Büyükbabam uzak köylere gidecek olursa, arkalarından gidip yorulmaması için, Sarı'yı daha önceden ahıra kapatır, bağlardık. İki - üç saat sonra saliverince, Sarı, Hanım'ın ayak izlerini koklaya koklaya yola düşerdi. Her nereye gitmiş olursa olsun, Hanım'ı bulur, eve hep birlikte dönerlerdi.

Büyükbabam, artık köylere gidemeyecek denli yaşlanınca, arabayla birlikte Ha-

nım'ı sattı. Satın alan adam Hanım'ı, Denizli'nin ilçesi Buldan'a götürdü. Hanım evden giderken, arkasına düşmesini diye Sarı'yı bağladık, üç gün salmadık. Üç gün sonra çözdüğümüzde Sarı Hanım'ı aradı durdu. Uzaklar gidip gidip yine eve dönüyordu. Onbeş gün kadar böyle arandı. Çok uzaklara dek gidip döndü. Birgün de gitti, dönmedi. Sarı'yı çok aradık, ama bulamadık. Neden sonra Buldan'dan Sarı'nın haberini aldık. Sarı, araya araya Hanım'ın ayak izlerini buluyor. İzleri koklaya koklaya gidiyor. Evden çıkışından birbuçuk ay sonra, Hanım'ın olduğu evin bahçesinden içeri giriyor. Bozüyük'le Buldan arası 600 Km. dir. Sarı, bahçeye girdiğinde öyle yorgun, öyle bitkinmiş ki, Hanım'ın bacaklarının dibine düşüp bir daha kalkamıyor, orda ölüyor.»

ANA EĞİTİMİ

On yaşındaydım. İstanbul'da, Süleymaniye'de iki katlı bir eski evin odalarından birinde kiracıydık. Bir tekir kedimiz vardı. Tekir yavruladı. Yavrularından yalnız biri kaldı.

Tekir aç bile olsa evde hiç hırsızlık etmezdi. Oysa çok hırsız bir kedi olduğunu biliyorduk. Çünkü sıksık çaldığı et parçalarını ağzında eve taşırdı. Birgün yine bir et parçasını ağzında zorla taşıyarak merdiveni çıktı. Eti sofaya bırakıp mırıl mırıl yavrusunu çağırdı. Yavrusu gelince, eti yerden alıp, her zaman, yemek yediği kaba götürüp bıraktı. Yavru etin üzerine atıldı, yemeye başladı. Tekir de yanına uzanıp yalandı.

Biz o zamanlar evcek yer sofrasında yemek yerdik. Birgün yine yere bağdaş kurmuş, öğle yemeğimizi yiyorduk. Tekir geldi, annemle aramıza girdi, her zamanki gibi sofra bezi üstüne yattı. Az sonra yavrusu da

yanına geldi. Ama anası gibi uslu durmadı. Başını sofraya uzatıp koklamaya başladı. Sonra da bir ön ayağını sofraya uzattı. Yavrusunun hırsızlık edeceğini anlayan Tekir birden dikildi. Tıpkı, bir annenin yaramaz çocuğunu eğitmek için dövdüğü gibi, bir ayağıyla yavrusunun başına birkaç kez vurdu, onu sofra tahtasının altına sindirdi. O günden sonra yavru kedinin bir daha sofraya uzandığını hiç görmedik.

GÜÇLÜ BİR HAKEM

Tarık Buğra şöyle anlattı:

«Rahmetli Profesör Mümtaz Turhan bana cins bir köpek hediye etmişti. Dora adlı bu köpek dişiydi. Mümtaz Turhan köpeği verirken de «Hiç kaygılanma, kısırdır, doğuramaz!» demişti. Mümtaz Turhan'ın kısır dediği köpek, bizim eve gelince altı yavru birden doğurdu.

Evimizin iki ev ötesinde, komşumuz Bedirhan Çınar'ın da çok iri bir çoban köpeği vardı. Sıpa büyüklüğünde bir köpekti. Olura olmaza havlamaz, ufaktefek gürültüye başını bile kaldırmaz, sokak köpekleriyle dalaşmaz, —söz yerindeyse— ağırbaşlı, oturaklı bir köpekti.

Birgün bahçede acı acı havlamalar duydum. Önceleri aldırmadım ama, havlamalar kesilmeyince pencereden baktım. Bahçede, Dora'nın yavru­ları dolaşıyor. Yavru­lardan biri kudurmuş gibi, başka bir yavruyu boy­nundan kapmış, boğuyordu. Öbür yavru­lar havlıyor, Dora da mırıldanarak dört dönü-

yor, ama kavgacıları ayıramıyordu. Ben pencereden bağırdım, sokaktan gelip geçenler bağırdı, bir gürültüdür koptu, ama saldırgan yavru, kardeşinin boynundan dişlerini gevşetmedi. Çocuklar da oraya toplandı. Onlar da taş atarak saldıran köpeği kaçırmak istediler, ama olmadı. İşte bu sırada, biraz ötemizdeki evin bahçesinde, başını ön ayaklarının üzerine uzatıp yatmış, uyuklar gibi duran Bedirhan Çınar'ın koca çoban köpeği yerinden doğruldu. Gerinir gibi ayaklarının üstünde yaylandı. Ağır ağır bizim bahçeye doğru yürüdü. Koca çoban köpeğini görenler kaçıştılar. Çoban köpeği, bahçenin açık kapısından girdi. Hâlâ, altındaki köpeği boğmaya çalışan saldırgan köpeği ensesinden kapıp fırlattı. Öyle fırlattı ki, altı aylık yavru bahçe parmaklıklarının üstünden uçup sokağa düştü. Sonra çoban köpeği, öbür kavgacıyı ensesinden kapıp onu da ters yana fırlattı. O da üç - dört metre öteye düştü. Birden ses, gürültü kesilmişti. Ne köpeklerde havlama, uluma, ne orda toplananlarda bir fısıltı... Koca çoban köpeği, barışı sağladıktan sonra, sanki hiçbir şey yapmamışcasına, yine geldiği gibi lap lap yürüyüp gitti. Eski yerine gidip yattı. Uzattığı ön ayaklarına başını dayayıp ya uyukladı yada uyuklar gibi yaptı.»

SEVDALI KATIR

Sınıf arkadaşım rahmetli albay Nihat Aytek anlatmıştı. Askerî liseyi bitirince Harp Okulu'na gönderilmeden önce, altı ay erlik yapmak için birliklere verilmiştik. Nihat'ın gönderildiği bir makineli tüfek bölüğünde çok huylu bir katır varmış. Önüne geleni kapar, ardına geleni tepermiş. Bu katıra yular, ip, bağ, zincir dayandıramazlarmış. Sırtına hiç yük vurdurmazmış. Zorla yük vururlarsa, ya çifteler atarak yükten boşanır yada sırtındaki yükü düşürene dek dağ — bayır koşarmış.

Bu huylu katır günün birinde birdenbire dingin, uysal bir hayvan oluvermiş. Herkes şaşmış buna. Nedenini araştırmışlar. Tavlacı er, bu huylu katırın yanına bir kısırak bağlamış. İşte bu kısırak yanına geldi gelesi huylu katır da dinginleşmiş, üstelik yemeden içmeden de kesilmiş. Yemliğine konulan kuru otlardan bir tutam bile yemiyormuş. An-

cak yanındaki kısırak otunu yiyip bitirince katır da yemeye başlarmış.

Hayvanları sulamaya götürünce, katır, kısırağın yanmasında durur, onun su içişini seyredermiş. Ancak kısırak suyunu içip kandıktan sonra katır da su içermiş.

O zamana dek sırtına yük vurdurmayan katır, gözü önünde kısırağa yük vurulunca, kendi sırtına yük vurulmasına da yanaşmış. Durumu görenlerin yorumuna göre, katır kendini kısırağın yükünü bölüşüyor, sanırmış. Kısırağın yükü azalsın, ona yardım etsin diye sırtına yük vurdurmuş. Kısırağa yük vurulmadan, öldürsen katır sırtına yük vurdurmazmış.

Bütün bu belirtilerden katırın kısırağa sevdalandığı sonucunu çıkarmışlar. Katırda cinsellik olmadığından, onun bu tutkunluğu tam saf aşkmış.

Gel zaman git zaman, o kısırağı başka bir birliğe mi göndermişler, satmışlar mı, yoksa hayvan ölmüş mü, her ne olmuşsa katır kısıraksız kalmış. Bu ayrılıktan sonra katır eskisinden daha çok azmış. Tutmanın, durdurmanın olanağı yok... Aradan çok zaman geçmeden, birgün katır çok yüksek bir uçurumdan düşüp parçalanmış, ölmüş.

Katırın kısırağa tutulduğuna inananlar, uçuruma yuvarlanmasından sonra, umutsuz aşka düşen katırın intihar ettiğini söylemişler.

Elbet bu insanların yorumu. Katırın sevdalanması, sonra aşk yüzünden intiharı inanılır şey değildir. Ama bilenler de, katırların hiçbir zaman uçurumdan, yardan yuvarlanıp düşmeyeceğini söylüyorlar.

AYININ HEDİYESİ

İstanbul Basımevi sahibi Asaf Ertekin anlattı:

«Toroslarda bir köylü ormana gitmiş, koca ağacı kesip devirmiş. Bu sırada bir ayı gelmiş, oduncunun karşısına geçip oturmuş, onu seyretmeye başlamış. Oralarda ayı çok... Saldırgan da değil. Onun için oduncu ayıya aldırış etmemiş.

Oduncu koca çam kütüğünü yarmak için, kütüğün çatlağına kama sokup baltanın tersiyle vuruyormuş. Bir zaman böyle çalışmış. Öğle olunca, yemek yemek için bir yana çekilmiş. Bu sırada ayı kütüğün başına gelmiş. Yaramaz bir çocuk gibi, kütüğün yarığındaki kamayla oynamaya başlamış. Kamayı o yana, bu yana sallayıp dururken, kama birden fırlayınca, ayının ayağı kütüğün çatlağı arasına sıkışmış. Ayı, can acısından bağırıyormuş. Oduncu, yarığa daha geniş bir kama sokup çatlağı genişleterek, ayının aya-

ğını kurtarmış. Ayı kurtulunca topallaya topallaya, inleye inleye gitmiş.

O gün işini bitiremeyen oduncu, ertesi günün sabahı yine oraya gitmiş. Bir de bakmış, koca kütüğün çatlağının üstünde bir petek bal... Ayının, yapılan iyiliğe teşekkür için bal getirdiğini anlamış.»

LİNÇ EDİLEN LEYLEK

Kuluçka olup yumurtaya yatan ana leyleği, baba leylek yalnız bırakmaz. Yavrular yumurtalardan çıkınca da, onların beslenmesine yardım eder.

Dişi leyleğin üstüne yattığı yumurtalardan birinden, kartal, akbaba, atmaca gibi leylekten başka türde bir kuş yavrusu çıkarsa, erkek leyleğin dişisini parçalayıp öldürdüğü söylenir. Bu yüzden erkek leyleğin dişisini öldürdüğü o denli çok anlatılmıştır ki, kimi yerlerde yaramaz çocuklar, leylek yuvalarına başka kuşların yumurtalarını koyarak, o leylek ailesindeki faciayı görmeye can atarlar.

Karım böyle bir olaya çocukluğunda tanık olmuş, leylek yuvasındaki aile faciasını şöyle anlattı:

«Nazilli'deydik. Yukarı Nazilli mahallesinde bir evde oturuyorduk. Evimizin karşısında bir cami vardı. Cami kubbesinin tam

âlemi üstüne bir leylek geniş bir yuva yapmıştı. Dişi Leylek kuluçka oldu, yumurtaların üstüne yattı.

Birgün evimizden leyleklerin gürültü seslerini duyduk. Ne oluyor diye pencereden baktık. Karşı kubbedeki yuvada, kıskanç karıkocalar gibi, dişi leylekle erkek leylek kavga ediyordu. Bu kavga sırasında erkek leylek yuvadan bir kuş yavrusunu yere attı. Bu, yumurtadan yeni çıkmış bir karga yavrusuydu.

Kubbe yüksek olduğu için, çocuklar leylek yuvasına karga yumurtası koymuş olamazlardı. Karıkoca leyleklerin yuvada bulunmadığı bir zamanda, yumurtlamak için sıkışmış bir karga, hazır yuva varken oraya yumurtlamış olacaktı.

Baba leylek uçup gitti. Bir süre sonra leylek gürültüleri daha da artmıştı. Bir de pencereden baktık, kubbenin üstünde gök, leyleklerle dolu. Erkek leylek, gidip başka leyleklere dişisinin suçunu söylemiş. Gelen leylekler, üstüne yattığı yumurtalardan karga yavrusu çıkan dişi leyleği parçalayarak öldürdüler. Gözümüzün önünde işlenen bu aile faciasını evimizin penceresinden seyrettik.»

UÇAN KAZLAR

Sanırım, yedi - sekiz yaşımıdaydım. Anemle Heybeliada'ya gitmiştik. Babamın bir arkadaşının evinde bir aya yakın konuk kalmıştık. Konuk kaldığımız ev tepedeydi. Evin büyük bir bahçesi vardı, önü de kırdı.

Ev sahibinin onbeşe yakın kazı vardı. Kazlar beni ilk gördüklerinde yadırgadılar, tıslayarak üstüme yürüdüler. Ama hayvanları, özellikle kümes hayvanlarını çok sevdiğim için, ekmek kırıntıları, yemiş kabukları, yemek artıkları gibi yiyecekler vererek kazları kendime alıştırmıştım. Öyle alışmışlardı ki bana, nereye gitsem arkamdan gelirlerdi.

Birgün beni bişey almak için çarşıya gönderdiler. Ada'nın çarşısı denize yakın, evden uzakta... Kazlar yine arkama takıldılar. «Kış, kış!..» diye kazları kovaladım. Arkamdan gelmesinler diye bir koşu tutturup yokuş aşağı ver ettim kendimi. Bir de baktım, o koca kazlar, o ağır gövdeli şişman kazlar, ka-

natlarını açıp havalanıyorlar... Önce biri uçtu, arkasından öbürleri de kanat çırparak havalandılar. Başımın üstünde bir kaz filosu uçuyor. Öyle yükseldiler, bana öyle geldi ki, karşı kıyılara dek uçup gidecekler. Gözden yitirdim kazları.

Bakkala gitmek için rıhtım boyuna indim. Bir de baktım, kazlar orda. Şişman gövdelerini iki yanlarına sallaya sallaya, sevinç tıslamaları çıkararak bana doğru koşuyorlar. Orda herkes bakıp bakıp şaştı. Bakkaldan alacağımı aldım. O dik yokuşu kazlarla birlikte çıktık. Ben önde, onlar arkamda eve geldik.

O günden sonra ne zaman evden çıkıp iskele alanına yada çarşıya inecek olsam, kazlar beni hiç bırakmaz, arkamdan havalanırlardı. Ya iskele alanında, ya rıhtımda, ya büyük çeşmenin orda yada bakkalın, manavın önünde beni bulurlardı. Her kez de sevinç sesleriyle üstüme gelirlerdi. Kaz sürüsü arkamda, o yokuşu öyle kasıla kasıla çıkarırdım ki...

A K O

Bir evde, birlikte yaşıyıp büyümüş kedilerle köpeklerin arkadaş oldukları çok görülmüştür. Ama bizim bir kedimizle köpeğimizin dostlukları pek öyle görülüp duyulanlardan değildir.

Rahmetli Doktor Yusuf Balkan'dan bir yavru kedi almıştık. Kısacık tüyleri apaktı. O yüzden adını Akoğlan koymuştuk. Zamanla da Akoğlan adı Ako olmuştu. Ako, uzun gövdeli, karnı çekik, yüksek bacaklı, kasları yaylı bir kedi idi. Kartpostal güzeli kedilere hiç benzemezdi. Yemyeşil çimenli bahçede, kasları gerilip yaylanarak atlaya atlaya koşusu, ak renkli bir küçük parsı andırırdı.

Erkek kediler, genellikle kedi yavrularına düşmandırlar. Onları boğarlar. Ama bizim Ako, kışın sokaklardan bakımsız küçük kedi yavruları toplar, eve getirirdi. Bir de bakarız, dişleriyle ensesinden tuttuğu bir sıska kedi yavrusunu eve taşımış. Bu yavruları

yalar, kurutur, arıtır, bacaklarının arasına alıp ısıtırdı.

Ako bir yaşındayken eve bir köpek yavrusu aldık. Çok küçük olduğundan adını Nokta koyduk. Nokta gelince, Ako çok belli ettiği bir kıskançlıkla hepimize darıldı. Adıyla çağırsak bile gelmiyordu. İlk Noktaya aldırış etmedi. Onu evde yok saydı. Küssünlüğü onbeş gün kadar sürdü. Sonra, bu küssünlüğünün bir işe yaramadığını sezmiş olacak, yavaş yavaş Nokta'ya sokuldu. Derken oynamaya, arkadaşlığa başladılar.

Çok küçük olduğu için adını Nokta koyduğumuz köpek, zamanla büyüüp iri bir köpek oldu. Ama adı yine Noktaydı.

Birgün Noktayı yıkamak için banyo küvetine soktuk. Banyonun kapısını kapadık. Ilık suya sokup sabunlamaya başlayınca Nokta acı acı havlamaya başladı. Noktanın havlamalarını duyan Ako, banyonun kapısına geldi. Hem miyavlıyor, hem de açmamız için kapıyı tırmalıyordu. Öyle miyavladı, öyle tırmaladı ki, kapıyı açmak zorunda kaldık. İki ayağını küvete dayayıp, yıkamakta olduğumuz Nokta'ya baktı, durdu.

Noktayı banyodan çıkardık. Hayvan sil-

kelene silkelene kaçtı. Sonra bir yana çekilip büzüldü. Titriyordu. Ako koştu, kocaman Noktanın üstüne yattı. Başını, bacaklarının arasına aldı. Noktanın ıslak tüylerini yalamaya başladı. Nokta kuruyana dek ondan ayrılmadı. Nokta kuruyunca da koşup oynamaya başladılar.

İYİLİĞE KÖTÜLÜK

Şimdi anlatacağım olaya, ister inanın, ister inanmayın. Çünkü, bu olayı dinleyenlerden kimisi «Olmaz böyle şey!» dedi. Ama ben bu olayı, sözüne güvenilir bir arkadaşım-dan dinledim.

«Altın Zincir» ve «Demir Ökçe» eserlerini dilimize kazandırmış olan rahmetli Emin Eliçin'in eşi Asiye Eliçin şöyle anlattı:

«Kayınbiraderim, sucuk yapımıyla uğraştığından, Erzurum'dan her yıl binlerce sığır alır. Kesimden önce sığırları bir süre besletir. Oğlu Doğu Özdemir tanık olduğu şu olayı anlatmıştı.

Bir kış, sığır çobanlarından biri dağda tipiye yakalanmış. Tipiden korunacak bir kuytu yer arayıp dururken bir mağara bulup içine girmiş. Gözleri mağaranın loşluğuna alışınca bir de bakmış, mağaranın dibinde bir ayı.. Dışarı çıksa tipi var, içerde kalsa ayı var... Kışın ayılar uyuşuk olurlar ya, onu dü-

şünüp içerde kalmış. Ayı, çobanın kendisinden korktuğunu sezmiş olacak, güven vermek için, çobanın önüne bişey atmış. Çoban bakmış, ayının önüne attığı şey bir post... Postun üstüne yatıp uyumuş, geceyi orada geçirmiş. Sabahleyin tipi dinmiş. Çoban da köye dönmüş. Köyde arkadaşlarına başından geçenleri anlatıp,

- Hadi gelin ayının olduğu mağaraya gidelim, ayıyı vuralım! demiş.

Sekiz-on delikanlı çıkmışlar yola, mağaraya gitmişler. Çok uğraşmışlar ama ayıyı mağaradan çıkaramamışlar. Kâğıt, kuru ot, saman filân yakıp dumanını mağaraya salınca, ayı dumandan boğulmamak için dışarı fırlamış. Dışarı çıkar çıkmaz da delikanlılar ayıya ateş etmişler. Yaralanan ayı acı acı bağırıp aranmaya başlamış. Delikanlılar arasın-

da, geceyi mağarada birlikte geçirdiği çobanı görünce, yaralarından kanlar akarak birden üstüne atılıp çobanı altına almış. Öbür delikanlılar ayıya ateş yağdırıdursunlar, ayı da altına aldığı çobanı boğup parçalamış, orada ölmüş.»

AKTÖR KEÇİ

Bu dizide anlatılanların hepsi de hayvanlara değgin gerçek olaylardır. Yalnız bu anlatacağım olay, gerçek olmayıp, gerçekmiş gibi anlatılmıştır. Olayı sanki yaşamış gibi anlatan Mücap Ofluoğlu, bu olayın kahramanını keçi aracılığıyla, tiyatro oyuncularının alkışa düşkünlüğünü göstermek istemiştir.

Tiyatro oyuncusu Mücap Ofluoğlu, oradaki Türklere temsiller vermek üzere Amerika'ya gitmişti. Şimdi olayı onun ağzından dinleyelim:

«Birgün bir arkadaşımın Broadway'den geçerken, bir tiyatronun kapısı üstünde satılık keçi ilânı gördük. Bir tiyatrodaki keçi satılması ilginizi çekti. Tiyatroya girip sorduk. Tiyatronun müdürü şöyle açıkladı:

— Bundan önce Çayhane adlı oyunu oynamıştık. Bilirsiniz, Çayhane oyununda bir de keçi vardır. İşte Çayhane'deki o rol için

biz bu keçiyi almıştık. Şimdi Çayhane'yi sah-
neden kaldırdık. Keçiyi de satıyoruz.

Aktör keçiyi satın alıp evimize getirdik. İyiydi, hoştu ama, keçinin, insanın içine iş-
leyen, durgun, üzgün, içli bir duruşu vardı. İnsana öyle geliyordu ki hani nerdeyse za-
vallı keçicik insan gibi ağlayacak... Yem ver-
dik, taze ot verdik, su verdik. Ne yaptıksa za-
vallı keçiyi avutamadık, hep öyle acılı duru-
yordu.

Düşüne düşün, zavallı keçinin neden
mutsuz olduğunu anladık. Anlayınca da keçi-
yi iyileştirmemiz kolay oldu. Akşamları, ti-
yatroların perdelerini açtığı saatlerde, keçiyi
karşımıza alıp on dakika kadar vargücümüz-
le alkışlıyorduk. Alkışlanınca keçinin üzüntü-
sü gidiyor, sanki yüzü gülüyordu. Sıçrayıp
oynamaya başlıyordu. Zavallı aktör keçi,
Çayhane oyununda oynaya oynaya alkışlan-
maya öyle alışmıştı ki, alkışsız duramıyor,
çok mutsuz oluyordu.»

SEVDALI YILAN

Kara yılanın güzel kızlara tutulduğunu anlatan birçok masallarımız vardır. Masallarda, kara yılanın bir güzel kıza tutkunluğu, daha çok başka bir olayı dolaylı olarak anlatmak için kullanılmıştır. Bu masal motifi, edebiyatımıza da girmiştir. Yaşar Kemal, Bin Boğalar Efsanesi adlı romanında, güzel kıza tutulan bir kara yılanı şöyle anlatmaktadır:

«Yılanın, kara yılanın sevdası beterdir. Sevdalı yılan kıpkırmızı uzun bir köze keser. Yılan, kızlara sevdalanır. Kara yılan sevdadan kıpkırmızı kesilir. Kız nereye, ne yana gitse yılan kıpkırmızı karşısına dikilir. Kıp-kırmızı, mercan kırmızısı, nar zamanı, nar çiçeği kırmızısı... Bir yurttan, bir yolda, bir çalı arkasında, bir ören içinde, çadırda uyurken, koyun sağarken, çocuk uyuturken, yılan kıpkırmızı karşısına dikilir. Yeşil otların, derin suların, ulu ormanların, karanlık bataklıkların içinden karşısına çıkar, kıpkırmızı.

Hiç bir şey yapmaz. Önce kuyruğunun üstüne dikilir, sonra kızın önüne boylu boyunca kırmızı köz gibi upuzun serilir. Elindeyse, yüreğin varsa öldür sevdalı yılanı. Yılan kırmızıyı, nar çiçeğini sever. Nar çiçeğine, kırmızı giymiş kızlara sevdalanır.

«Ak kara yılan, çekil yolumdan.»

Kara yılan boyun büker, kara yılan, soğuk yılan, kırmızı olmuş, daha kıpkırmızı olarakten yoldan çekilir. Gece gelir koynuna girer, incitmez, dokunmaz.

«Kara yılan çık koynumdan!»

* *

Bir yılanın güzel bir kıza tutkunluğu, belki de böyle düşe, sanıya kapılan kızların kuruntusudur. Genç kızlardaki bu kuruntunun psikolojik bir nedeni vardır.

Masallardaki, destanlardaki yılanın bir kıza tutkunluğu olayı, gerçek yaşamda da görülür. Böyle bir düşsel kuruntuya kapılan kız, yıllarca bir yılanın kendisine tutkun olduğunu sanır. Bu türlü gazete haberleri de çıkar. 29 Haziran 1972 günü kimi İstanbul gazetelerinde şöyle bir haber çıkmıştı:

Viranşehir (Özel) — Zehra Aşan (21)
adındaki kadın, yedi yıldanberi odasına gelip
yatağına giren ve kendisine alıştığını söyle
diği iki metre uzunluğundaki yılanı keserle
başını keserek öldürmüştür.

Merkeze bağlı Helli köyünde oturan
Zehra Aşan, yılanla geçirdiği yedi yılın hika-
yesiyle ilgili olarak şöyle konuşmuştur:

«Yedi yıl önce bu mevsimde evimin da-
mında yatarken yatağıma kara bir yılan gir-
mişti. Çok korkmuştum, fakat kısa zamanda
birbirimize alıştık. Yılan artık her gece yata-
ğıma giriyor, şafakla beraber ortalıktan kay-
boluyordu. Bu durum tam yedi yıl sürdü. Ar-
tık bıkmıştım. Sonunda başını keserle kese-
rek öldürdüm.»

BİR GÜVERCİN AVCISI

Cezaevinin ayrı bir bölümünde iki odalı bir yerde dört tutukluyduk. Bir de küçük bahçemiz vardı. Bahçeye güvercinler dolarıdı. Kurumuş ekmek artıklarını ıslatıp güvercinlere verirdim.

Tutuklulardan biri, güvercin avcılığına başlamıştı. Sağlam olsun diye iki kat yaptığı makara ipliğine, ucunu kıvırdığı bir toplu iğne bağlıyordu. Olta iğnesi gibi, iğnenin kıvrık ucuna bir mısır tanesi geçirirdi. Böylece hazırladığı güvercin oltasını bahçeye atardı. Güvercinlerden biri mısırı kapıp yutunca iğne hayvanın gırtlığına takılırdı. O zaman avcı, ipi sağa sağa güvercini çekip alıyordu. Tuzağa tutulan zavallı güvercin, iğnenin ucundaki mısır tanesini bile yiyemiyordu. Avcı, güvercinin başını kesip o mısır tanesini çıkarıyor, başka bir güvercine olta yemi olarak kullanıyordu.

Avcı, günde iki-üç, kimi daha da çok gü-

vercin avlıyordu. Sonra onları kesip pişirip yiyordu.

Güvercin yemek bizde töre değildir. Onun için güvercin avı bana çok üzünç veriyordu. Güvercin avcısına, cezaevindeki dostlarımız olan, bizi oyalayıp eğlendiren güvercinleri avlamaması için rica ettim. Sertçe sordu:

— Neden?

— Yazık hayvancıklara, dedim.

— Bana daha çok yazık, dedi, ben güvercinlerden önce gelirim. Onlardan önce kendimi düşünmek zorundayım.

Cezaevinde parasız yemek verildiğini söyledim. Bu kez,

— Bana protein gerekli, et yemeliyim! dedi.

— Ben senin için tavuk alayım, tavukları kes ye, güvercinleri tutma! dedim.

— Olur, dedi.

Cezaevi yönetmeni babacan bir adamdı. Bahçede birkaç tavuk bulundurmamıza izin verdi. Ziyarete gelen bir arkadaşına üç tavukla bir horoz aldırardım. Horozla tavuklar gelince, ilgimiz güvercinlerden onlara kaydı. Sabah, akşam, tavukların yemlerini, sularını veriyordum. Onlar bana alıştı, ben de onlara

alıştıım. Sabahleyin uyanır uyanmaz onlara koşuyordum bakmaya... Tavukları almıştıım ama, kestirememiştim. Protein dışkünü tutuklu da, tavuk kesilmediği için gıvercin avını s　rd　r　yordu. Nasıl kestirebilirdim bu tavuklardan birini? Onlarla aramızda bir yakınlık doğmuştu. Biyanda hiç tanışım olmayan bir s　r　 gıvercin, biyanda aramızda sıkı bir tanışlık kurulmuş olan tavuklar.. Bit　rl　 kıyıp da kestirtemiyordum tavuklarla horozu. Oysa tavuk eti yemeyi severim. Ama etini yediğim tavukları g　rmemiştim, bilmiyordum. Oysa bunlar avucumdan yem yiyorlardı. Aramızda bir alış-veriş olmuştu. Sanki benden onlara, onlardan bana bişeyler geçmişti. İçlerinden biri kesilirse, sanki benden bişey eksilecekmiş gibi geliyordu. Ama, ne olursa olsun, verdiğim s　z　 tutmam gerekiyordu. Cezaevinin o k　　k bahçesini de tavuk çiftliğine çevirmeye hakkım yoktu.

Tavuklardan birini kesebileceklerini s　yledim. Kesilirken g　rmemek, bağırışlarını duymamak için de cezaevinin revirine gittim. D　nd　ę　imde tavuk çoktan kesilmiş, ayıklanmış, tencerede kaynamaktaydı. Bahçenin basıla basıla sertleşmiş toprağı 　zerinde kesilen tavuğun t　yleri uuşmaktaydı. Kanı, top-

rağı boyamıştı. Ağır bir suçluluk duydum. Güvercinleri kurtarmak için tavukları kestirmek; kötü bir pazarlıktı bu... Kalan iki tavukla horozu kestirtmedim. Güvercin avcısı protein almak için yine güvercin avlamaya başladı.

Birkaç gün sonra horozun gül ibiği morarıp kararmaya başladı. Tavukların ibikleri de öyle oldu. Sünepeleştiler. Yemeden içmeden kesildiler. İki-üç gün içinde, hastalıktan ardarda öldüler,

KÖPEĞİN İYİLİĞE KARŞILIĞI

Bu olayı, babasından dinlemiş olan oyun yazarı Güngör Dilmen, bize şöyle anlattı:

«Birinci Dünya Savaşındaki askerliği sırasında babam, Doğu Anadolu'da bir yerdeymiş. Birgün bir köye girmiş. Savaş alanı içindeki köy bomboşmuş. Tek canlısı kalmamış, insanları kaçmış olan yıkık köyün daracık sokaklarında ilerlerken, birden karşısına çok iri bir köpek çıkmış. Babam hemen tabancasını çekmiş. Köpekle bir süre karşı karşıya durmuşlar. Ne köpek kımıldıyor, ne babam adım atıyormuş. Bir süre sonra köpek kuyruk sallamaya başlamış. Köpeğin bu barışçıl davranışına karşılık babam da, tabancasını yerine koyup, torbasındaki ekmeğinden kopardığı parçaları köpeğe atmış. Böylece barışmışlar. Boşalmış köyde tek başına kalan o koca köpek, yüzünü babamın ayaklarına sürmüştü, ellerini yalamış. Sonra köpek birden fırlayıp uzaklaşmış, gözden yitmiş. Babam, köpeğin bu davranışına bir anlam verememiştir.

Bir süre sonra köpek, kuyruğunu sallaya sallaya, koşarak babama geliyormuş, ama bu kez ağzında bir tavşanla...»

ZORLA KULUÇKA

Heybeliada'da otururken tavuklarımız, hindilerimiz vardı. Kışın son günleriydi. Bir gün evimize konuk gelen bir köylü kadın, hindileri görünce,

— Niçin bunları kuluçkaya yatırıp civ-civ çıkarmıyorsunuz? diye sordu.

Babam,

— Kuluçka olmadılar ki, dedi, hem bu mevsimde hindi kuluçka olmaz.

Yaşlıca olan köylü kadın,

— O senin dediğin tavuktur, dedi, tavuk kuluçka olmadan yumurta üstüne oturmaz. Ama hindi öyle değil... Ne zaman istersen, sen kendin hindiyi zorla kuluçka edip yumurta üstüne yatırabilirsin.

Babam, inanmadı,

— Yok canım, olmaz öyle şey... dedi.

Kadın,

— Biz hindileri ne zaman istersek kuluçka yaparız, dedi.

— Nasıl?

Kadın anlattı:

— Hindiyi yakalarız. Ayaklarından tutup başaşağı çeviririz. Ondan sonra başlarız döndürmeye. Olduğumuz yerde döne döne, başaşağı duran hindiyi öyle çeviririz ki, hayvanın başı iyice döner. Ondan sonra, önceden hazırladığımız folluktaki yumurtaların üstüne yatırırız. Başı döndüğü için hindi aptallaşmıştır, yumurtaların üstünden kalkamaz. Öylece kalır. Bir zaman sonra da yumurtaları iyice ısıtmış olduğundan kendini artık gerçekten kuluçka sanır. Yumurtadan civcivler çıkana dek yumurtaların üstünden kalkmaz.

Böyle söyleyip kadın yerinden fırladı, önündeki hindilerden birini kaptı.

— Siz hemen koyun folluğa yumurtaları. Ben şimdi bu hindiyi zorla kuluçka yapar, yatırırım yumurtaları üstüne... dedi.

Babam,

— Dur kadın, dedi, o tuttuğun erkek hindidir...

Kadın,

— Varsın olsun, dedi, hindinin erkeği

daha aptal olur, biz erkek hindiye de kuluçka yatırırız. Baktın kuluçka yatmakta zorluk çıkıyor, o zaman, ters çevirip döndürmeden önce biraz konyak iir hindiye...

Sonradan başkalarından da duydum. Kimi köylerde, kuluçka olmayan hindiye başaşağı dndre dndre sersemletip kuluçka diye yumurtaya yatırılırmış.

DELİFİŞEK

Harbiye'deki bir evde oturuyordum. Çok büyük bir kavanozu akvaryum olarak kullanıyordum. Dayanıklı türünden dört tane süs balığım vardı kavanozda. Üçü kırmızı, biri gümüş parıltılıydı.

O dört balığı seyretmek beni çok dinlendirirdi. Çalışmaktan yorulduğum zaman, kavanozun önüne oturur, balıklara dalar giderdim. Üç kırmızı balık tombuldu, gümüş parıltılı olanı ince uzundu. Kavanoza balık yemi attığım zaman, yemleri ilk kapan gümüş parıltılı balık olurdu. Atik, çevik, yerinde duramaz bir balıktı. Öbürleri zaman zaman suda dinginleşirler, ama gümüş parıltılı balık hiç mi hiç durmaz, boyuna devinirdi. Dalış yapar, perendeler atar, ters döner, türlü cambazlık gösterileri yapardı. Bunlarla da yetinmez, o üç kırmızı balığa sataşırdı. Altlarından, üstlerinden onlara vurur, başlarından, kuyruklarından dürter, onları da oy-

namaya, hızlanmaya zorlardı. Öyle devingen bir balıktı ki, bu yüzden onun adını Delifişek koymuştum. Delifişek olmasa, öbürleri suda sünepe sünepe dolaşacaklardı. Ama Delifişek, yaramaz bir çocuk gibi onları dürter, zorla oyuna sokardı.

Bayılırdım Delifişek'e... Capcanlı, dipdiri bir küçücük balıktı.

Harbiye'deki evden Erenköy'de bir eve taşındık. Dört balığı, su dolu bir konserve kutusuna koyup getirdim Erenköy'deki eve. İlk işim, kavanoza su doldurup balıkları içine atmak oldu. Kavanoza koyduğum, çok duru-arı bir suydı.

Yeni taşındığımız evde balıklar bir süre kavanozlarında oynastılar. Ama sonra durgunlaştılar. Delifişek bile dingin, durgun olmuştu. Bir de baktım, kırmızı balıklardan biri ters dönmüş, suyun yüzüne çıkmış. Zavalı balık ölmüştü... Onun ölüsünü çıkarıp attım. Az sonra kırmızı balıklardan biri daha suyun üstünde cansız duruyordu. İşte ancak o zaman, taşındığımız evde, kavanoza koyduğum suyun, kuyu suyu olduğunu öğrendim. Kireçli kuyu suyu balıklara dokunmuştu. Gözüm, sevgilim Delifişek'teydi. O hepsinin en

canlısı olduğundan ölmemek için direniyordu. Yine oynayıp zıplamak istiyor, ama yapamıyordu. Üçüncü kırmızı balık da öldü... Ah, Delifışek kurtulsa diye yakarıp boyuna ona bakıyordum. Ona baktıkça ağlayasım geliyordu. Birkaç ay beni dinlendiren, eğlendiren Delifışek olsun yaşasaydı. Ama görüyordum ki o da yavaş yavaş ölüme gidiyor. Kırmıldamaları büsbütün yavaşladı. O Delifışeke hiç yaraşmayan biçimde yalvarır gibi ağzını açıp kapıyordu. Az sonra o da öbürleri gibi ters dönüp suyun yüzüne çıkacaktı. Delifışek'in ölüşünü görmeye dayanamadım. Suyun içinden kaptığım gibi, açık pencereden karşı evin damına fırlattım. Sonra sokağa çıktım, uzun uzun yürüdüm.

KEDİ, FARE, İNSAN

Tutuklular can sıkıntılarını gidermek için olacak, olmadık şeyden, en önemsiz olaydan kendilerine eğlence çıkarmaya çalışırlar.

Birgün Harbiye'deki cezaevinde bir tutuklu, iri bir lâğım sıçanını bir boş gaz tenekesinin altına kapatarak yakalamıştı. Bir koğuş dolusu tutuklu, mapus sıçanının başına toplandı. İçlerinden biri şöyle bir oyun önerdi:

— Sıçanın kuyruğuna bir boş konserve kutusu bağlayalım. Kedilerden birinin de kuyruğuna teneke bağlayalım. Sonra ikisini birden orta bahçeye salalım. Bakalım ne olacak?

Öneri, hepsine pek eğlenceli geldi. Hemen bu oyunu uyguladılar. Orta bahçenin bir yanında kuyruğuna konserve kutusu bağlı fare, onun karşı yanında da yine kuyruğuna konserve kutusu bağlı kedi, karşı karşıya du-

ruyorlar. Orta bahçenin karşılıklı iki kapısı kapalı olduğundan, sıçan da, kedi de başka yere kaçıp gidemezdi. Kediyle sıçanı, ikisini birden bıraktılar. Kedi, sıçanı görünce üstüne atıldı. Sıçan da kediyi görünce kaçtı. İşte o zaman orta bahçede bir kıyamettir koptu. Sıçana atılan kedi, kendisiyle birlikte gelen arkasındaki tıngırtıyı duyunca ürktü. Sıçan, kendi çıkardığı tangırtıdan büsbütün korktu. Orta bahçede bir cehennem yarışı başladı. Kimin kimden kaçtığı belli değildi. Kedi, kendi gürültüsünden kaçıyor, sıçan hem kendi gürültüsünden, hem kediden, hem kedinin çıkardığı gürültüden kaçıyordu. İki hayvan dik duvarlara da atılarak, orta bahçede dört dönüyorlardı. Bu, olmadık, görülmedik bişeydi. Öyle gürültü vardı ki, sıçan kediyi, kedi sıçanı unutmuştu. İkisi de kendi dertlerine düşmüşlerdi. Sıçan çıldırmış gibi, kedi deli, kuduz gibi koşuyordu.

Orta bahçenin duvarları dibine dizilmiş tutuklular da kahkahadan kırılıyorlardı. İşte bu sırada bir sert ses duyuldu:

— Nedir bu rezillik!.. Sizde hiç acıma yok mu be!..

Böyle bağırın, idam cezası yemiş, ceza-

sını yargıtayın da onayladığı bir hükümlüydü. Ona «İdamlık» lâkabı takılmıştı.

En geç bir ay içinde asılacak olan İdamlık,

— Çabuk çözün şu tenekeleri! diye bağırırdı.

O ne derse hemen yapılırdı.

Kediyi tutup kuyruğuna bağlı tenekeyi çıkardılar. Bu sırada bu işi yapanların ellerini tırmaladı kedi. Birisi, sıçanın kuyruğuna bağlı tenekeye basmıştı.

Orta bahçeyi bir sessizlik kapladı. İdamlık, kalabalığa bakıp,

— Hiç acımadınız mı hayvanlara? diye bir daha sordu.

Bana İdamlık'ın gözleri buğulanmış gibi geldi.

DAMLA'NIN YİĞİTLİĞİ

Bir yağışlı gündü. Oğlum Ali, yağmurda ıslanmış küçücük bir kedi yavrusu görmüş sokakta. Acımuş. Eve getirmiş. O denli küçüktü ki, adını Damla koyduk. O Damla, büyüdü, büyüdü, damla olmaktan çıktı, bir göl oldu. Besili, bakımlı, kocaman bir kedi... Üstelik çok yırtıcı, kavgacı bir kedi... Tam bir sokak kedisi. Kulağı kavgadan yırtılmış, her zaman kirli, yaralı, bereali...

Şu olayı eşim anlattı:

«Yolda, alçak bahçe duvarının üstünde beş-altı kedi vardı. Bizim Damla da karşıdan ağır ağır geliyordu. Komşunun kurt köpeği, birden bahçe kapısından fırlayıp kedilerin üstüne atıldı. Kediler çil yavrusu gibi dağıldılar. Herbiri bir yana kaçtı. Kimi ağaçların tepesine, kimi duvarların üstüne, kimi evlerden içeri kaçtı... Kurt köpeği, hem havlıyor, hem kuyruğunu sallayıp duruyordu. Kedilerden birini pençesine geçirse boğup parçalayacak gibiydi.

Bu arada bizim Damla, oralarda sanki hiç öyle bir olay olmamış gibi kurt köpeğine doğru ilerliyordu. Kurt köpeği, Damla'ya atılır gibi yaptı. Damla ne kaçtı, ne oralı oldu... Şöyle biraz tüylerini kabartıp kabardı, o kadar. Kurt köpeği baktı ki, Damlaya söktüremeyecek, yiğitlik gene ben de kalsın gibilerden, hiç bişey olmamış gibi durdu. Damla, tam onun karşısına geçip yalanmaya, kuyruk altını yalamaya başladı.

O günden sonra çok gördüm. Kurt köpeği bütün kedilerin düşmanı. Onları kaçırıp darmaduman ediyor. Ama bizim Damlayı görünce, cakası bozulmasın diye onu görmezlikten geliyor. Damla da sanki inadınaymış gibi, gidip köpeğinin karşısına oturuyor, hiç umursamadan orasını burasını yalıyor.»

SİYASÎ KOĞUŞUN KEDİSİ

Köpek için, göçebelik döneminin hayvanıdır, derler. Kedi için de, yerleşik yer hayvanıdır, derler. Çünkü köpek kişiye bağlı, kediye yere bağlı yaratıktır.

Kedinin, kişiden çok yere bağlı olduğunu, yaşadığım şu olay da gösteriyor:

Üsküdar'da, Paşakapısı Cezaevi'ndeki siyasî tutuklular koğuşunda, kara bir kedimiz vardı. Olağanüstü güzellikte yeşil gözleri, kısacık tüylerinin parlak karalığını daha da arttırırdı. Cezaevinde doğup büyümüş, hiç cezaevinden dışarı çıkmamış, tam bir cezaevi kedisiydi. Bikez bile ciğer yememişti. Alışık olmadığından, sucuk gibi yiyecekleri pek yemezdi. Peki, ne yedi bu kedicik? Cezaevinde verilen tayının içini parmaklarımızın arasında iyice ezip yuvarlar, fındık büyüklüğünde topaklar yapardık. İşte bizim siyasî koğuşun kedisinin yediği bunlardı. Ekmeğin içini, sert topak yapmazsak yemezdi.

Öyle de temizdi ki, kışın, yağmurda çamurda bile, papilerinin kirli olduğunu hiç görmedik. Geceleri, birimizin yatağına girer, başını da yastığa dayar, öyle uyurdu. Çok zaman arka üstü yatardı.

Genel af oldu. Bütün tutuklular çıktı. Cezaevi bomboş kaldı. Birgün, o cezaevinin bir gardiyanını gördüm yolda. Gardiyana, söz arasında, siyasî koğuştaki kedimizi sordum.

Gardiyan üzüntüyle,

— Hiç sorma, dedi, siz gittikten sonra o koğuştan hiç çıkmadı. Kimse de farkında olmamış... Aç açma kalmış koğuştan... Birgün ranzalardan birinde ölüsünü bulduk.

KANUN KAÇAĞI KÖPEK

Meral Çelen şöyle anlattı:

«Babam, köy Enstitüsünde öğretmen-ken, Boncuk adlı ufaktefek bir dişi köpeğimiz vardı. Köpeklerin kızışma döneminde, çok iri bir çoban köpeği çıktı ortaya. Boyunda dikenli demirden tasma vardı. Bir gözü de kördü. Boncuk'tan hiç ayrılmıyordu. Boncuk'u çok kıskanıyor, onun yanına yaklaşan köpekleri boğuyordu. Hemen hergün biriki köpek öldürüyordu. Onun bu cinayetlerini biz de gördük. Köpekleri enselerinden dişleriyle yakalayıp biriki silkeliyor, boyunlarını kırıp yere fırlatıyordu. Boynu kırılan köpek, biraz debelendikten sonra ölüyordu. Bu yırtıcı köpeğin yanına biz de sokulamıyorduk. Ondan herkes korkardı.

Bir sabah kalktık, boynu dikenli demir tasmalı koca köpek yok. Büyük bir belâdan kurtulduk diye sevindik.

Boncuk'un yavruları oldu. Ne babaları

kadar iri, ne anaları kadar ufaktılar. Baba soyuna çekmiş çoban köpekleri olduklarından kapışıldılar.

Ertesi yıl yine köpeklerin kızışma döneminde o çoban köpeği, Boncuk'un yanına geldi. İşte o zaman bilenlerden bu köpeğin serüvenini öğrendik. Birkaç kilometre ötede ki bir köyün ağasının köpeğiymiş. Adı Karabaş'mış. Sahibi olan ağanın karısını parçalamış. Kadın uzun zaman hastanede yatmış da ölümden zor kurtulmuş. Karabaş'ın, sahibinin karısını neden parçaladığı merak ediliyor, ama bilinmiyordu.

Bu cinayeti işleyince, köylüler, ellerinde silâh, Karabaş'ı kovalamışlar. Çok kurşun sıkmışlar ama, öldürememişler. Yalnız kurşunlardan biri Karabaş'ın gözüne gelmiş, bir gözü o yüzden kör olmuş. O olaydan sonra Karabaş, ne o köye, ne de başka köye uğramış. Tam bir kanun kaçağı gibi dağlarda, bellerde kaçak gezer, yaz-kış avlanarak yaşamış. Yalnız kızışma dönemlerinde bizim Boncuk'un yanına geliyor, birkaç gün onunla kalıp, yine gidiyordu.

Üç-dört yıl üstüste böyle oldu.

Günün birinde bizim Boncuk'u yanlışlıkla zehirlediler.

Kızışma döneminde yine gelmişti Karabaş. Boncuk'u çok aradı. Bulamayınca bizim evin önünden gitmedi. Belki de, gelir diye Boncuk'u bekliyordu.

Evimizin, yerden ancak iki metre yükseklikte bir cumbası vardı. Birgün annemle cumbada otururken, baktık, Karabaş da önümüzde, yere yatmış.

Sözde Boncuk'a sesleniyormuşum gibi,
— Boncuk, Boncuk, Boncuk! diye bağırdım.

Karabaş fırladı, kulaklarını dikti, o yanı bu yanı gözledi, oralarda dolandı. Bir umut çıkmayınca eski yerine uzandı.

Sevgilisi Boncuk'un adını bilip bilmediğini iyice anlamak için bir daha,

— Boncuk, Boncuk! diye seslendim.

Karabaş yine fırladı, çevreyi gözledi, yine umutsuzlukla yere uzandı.

Ben üçüncü kez,

— Boncuk! diye bağırınca, Karabaş yine fırladı, ama bu kez birden bize atıldı. Pencereyi zor kapatıp içeri kaçtık. Kendisini kandırđığımızı anlamış mıydı?

Bu olayın ertesi günü, elimde bir dilim tereyağlı ekmek, evden çıkmış, okula gidiyordum. Birden sırtımda iki elin ağırlığını

duydum. Dönüp baktım: Karabaş... Çığlık atarken, ekmeği de elimden fırlattım. Karabaş, ekmek dilimini havada kapıp yuttu. Bu kez önden üstüme atlayıp iki koca pençesiyle omuzlarıma abandı. Kuyruğunu sallıyordu. Kötü niyeti olmadığını anlayınca sevip okşadım.

Karabaş bir daha bizim evden ayrılmadı. Ama yırtıcılığı, canavarlığı hiç geçmedi. Bu yüzden de düşmanları çoktu. Günün birinde bilmediğimiz birisi tüfekle vurup Karabaş'ı öldürdü.»

KIRMIZIYA DİKKAT

Tarık Buğra anlattı:

«Yedeksubay'lığımda, komutandan bana da at vermeleri için rica etmiştim. Ricam üzerine bana da at verildi.

Atı veren assubay.

— Uslu, uysal bir attır, dedi, yalnız dik-kat edin, kırmızı yakalı birisini görmesin...

Şaka ediyor sanıp, ne demek istediği üzerinde durmadım.

Gerçekten de uysal bir attı.

Birgün ata binmiş gidiyordum. Karşıdan da alay hekimi geliyordu. Alay hekimine yirmi - otuz adım kala, akımdaki o uslu at birden parladı. Ters dönüp çıldırmış gibi koşmaya başladı. Dizgini zor toparlayıp, epiy gittikten sonra hayvanı durdurabildim.

Sonradan öğrendiğime göre, bu ata önceleri bir veteriner subay binermiş. O veteriner de hayvana öyle kötü davranmış, birgün de öyle döğmüş ki, işte o dayaktan sonra bu uslu, uysal at nerde yakaları kırmızı olan hekim, veteriner yada kurmay görse, hemen parlar, koşarmış.»

ARKADAŞLARIM FARECİKLER

Bize sevimsiz gelen, soğuk gelen hayvanlar vardır; yılan, fare gibi... Kimi kadınlar gibi fareden korkmam ama, sevmem fareyi, tiksinirim. Tiksindiğimi söylediğim farelerle, günün birinde arkadaşlık edeceğim, o zor günlerimde yalnız farelerin bana yakınlık gösterecekleri, nerden aklıma gelirdi.

Harbiye Askerî cezaevinin kapalı odalarında tutukluydum. Bir karyolanın giremeyeceği büyüklükteki o daracık yerin penceresi de yoktu. Çok yüksekte kör ıdıklı bir lamba vardı. İşte o dar yerde ben günlerce, haftalarca kaldım. Hiç insan yüzü görmemeceğine... Yalnız insan değil, hiçbir canlı yüzü görmemecesine günlerim geçiyordu.

Kitap, gazete, hiçbirşey yoktu.

İşte o zor koşullarda bana en büyük iyiliği fareler yaptı. Beni hiç yalnız bırakmadılar. Bana arkadaşlık ettiler.

Birgün, belki de bir geceydi... Dizlerimin üstüne battaniye örtmüş, oturuyordum. Yerden battaniyeye bir fare çıktı, küçücük, kül rengi tüylü bir fındık faresi... Arkasın-

dan, biriki fare daha... Ürküp kaçmasınlar diye hiç kımıldamıyordum. Bir öksürük, bir hızlı soluk alışla hemen kaçıyorlardı.

Fareleri, o yere alıştırmayı düşündüm. Yere ekmek kırıntıları serptim. Fareler gelip bu kırıntıları yiyorlardı. Ekmek kırıntılarını yerlerken bıyıklarının oynayışı pek eğlenceli oluyordu.

Sonra sonra, ekmek kırıntılarım yerden battaniyenin üstüne doğru dizedim. Fareler, kırıntıları yemek için ta dizlerimin üstüne kadar çıkarlardı. Yakmdan görüp incelediniz mi hiç fındık farelerini? Bu denli sevimli hayvancık az bulunur. Küçücük boncuk boncuk kapkara gözleri pırıl pırıldır. En hoşuma giden, o ürkek bakışlarıyla, bişey yerken çenelerinin bıyıklarının durmadan kıpırdayışydı.

Dizlerimin bir karış yukarısına dek çıkarlardı. Daha yukarı çıktıkları hiç olmadı. Çünkü soluk alışımdan bile ürküp kaçarlardı. Belki de avucuma gelecek kadar onları kendime alıştırıracaktım, ama vakit olmadı, o daracık yerden çıkardılar.

En zor günlerimde bana yakınlık gösteren, kuru ekmek kırıntıları için bile olsa, benden arkadaşlıklarını esirgemeyen o sevimli fındık farelerine teşekkür ederim.

GÜZELİNİ HERKES SEVER

1949 yılında bir akşam, dostum matbaacı Osman İlkbasan'la birlikte, onun Osmanbey'deki evine gitmiştik. Eşi Bayan Adriyen kedileri çok seven bir hanımdı. Bu yüzden, iki katlı geniş evin içinde yirmiden çok kedi dolaşıyordu. Evin aşçısı kediler için ayrı yemek pişirirdi.

O evdeki kedilerin hepsi de dikkati çekecek denli çirkindi. Onca kedinin içinde bi- tek sevimli, güzel kedi yoktu. Bu denli çirkin kedi- yi biraraya toplayabilmek için Bayan Adriyen çok uğraşmış olmalıydı. Merakımı yenemeyip yemekte kendisine sordum :

— Bu kadar çirkin, bu kadar da çok kedi- yi nasıl bir araya toplayabildiniz?

Bayan Adriyen,

— Kolay olmuyor, dedi, sokak sokak a- rayıp ancak böylelerini bulabiliyorum.

Ortalıkta dolaşan kedilerin kimisi kör,

kimisi topal, hastalıklı, ecişbücüş, yanpiri çirkin şeylerdi. Çirkin kedi kolleksiyoncusu Bayan Adriyen'e.

— Neden içlerinde bitek bile güzeli yok? dedim.

Bayan Adriyan,

— Çünkü, dedi, güzel kediye kim olsa sever, evine alır, bakar. Bu çirkin zavallıları seven, evine alıp bakan olmaz. Onun için ben, sokak sokak dolaşıp en çirkinlerini arayıp buluyorum.

PASTIRMAYA DÜŞKÜN

Gümrük Komisyoncusu dostum Vahap İyison anlattı:

«Birkaç arkadaş, Mehmet Mert adlı bir bekâr arkadaşımıza akşam yemeğine çağrıldık. Hep birlikte mezeciden yiyecek öteberi alıp eve geldik. Daha başka şeyler de almamız gerekiyordu. Ellerimizde paketleri masanın üstüne koyup, Mehmet Mert de bizimle, birlikte evden çıktık. Gerekenleri alıp eve döndük. Sofrayı kurarken, bir de baktık, ilk gelişimizde getirip masanın üstüne koyduğumuz paketler arasında, pastırma paketi yok. Biz aramızda, pastırma paketini bir yerde mi unuttuk diye tartışırken evsahibi Mehmet Mert, bir köşeye sinmiş koca Buldok köpeğine bakarak.

— Ben o pastırmayı şimdi bulurum... diyordu.

Buldok, suçlu suçlu bize bakarak gözlerini kırıştırıyordu. Mehmet Mert.

— Bu onun ilk pastırma hırsızlığı değil... dedi.

Sonra eline baston alıp, bir insanmış gi-

bi, Buldoka bağırarak azarlayarak sormaya başladı:

— Nerde pastırma? Çabuk söyle!.. Nereye sakladın? Çabuk!...

Buldok, kısacık kuyruğunu bacaklarının arasına sıkıştırmaya çalışarak, Mehmet Mert'in ayaklarının dibinde yuvarlanmaya başladı.

— Ben sana daha dün ikiyüzelli gram pastırma vermedim mi? Utanmaz! Pis hırsız!... Söyle, söyle diyorum, ne yaptın pastırmayı?

Mehmet Mert Buldoku bastonla doğuyor, o da mızıldanarak ağlıyordu.

— Pastırmayı ne yaptığını söyle, yoksa öldürürüm seni...

Buldok, sine sine mutfağa gitti. Biz de arkasından... Ne yapacak diye onu merakla izliyorduk. Mutfaktaki çöp tenekesini yere devirdi. Çöp tenekesi doluydu. Dişleriyle, pençesiyle çöpleri boşalttı, ta alttan pastırma paketinin kağıdını çıkardı.

Biz evden çıkınca pastırma paketini masanın üstünden almış, açmış, içindekini yemiş. Sonra da ortada kalıp hırsızlığı anlaşılmasın diye, pastırma paketinin kâğıdını, çöp tenekesinin hem de en dibine tıktırmış.

HAYVANLARI KORUMA DERNEĞİ ÜYELERİ

Tiyatro oyuncusu Şahin Tek anlattı:

«Gezginci tiyatro olarak Anadolu'da ilçe ilçe dolaşıyorduk. İş bağlamak için K. ilçesine gitmiştim. Bizim tiyatro da o gece ilde oyun veriyordu. Ben ilçede, şu işle, bu işle uğraşırken, il'e giden son otobüsü de kaçırmışım. Han odasında geceleme istemiyordum. İşim acele olduğundan birayak önce il'e gitmek istiyordum. Orda tanıştığım birisi, gece yarısından sonra bir kaptıkaçtının il'e gideceğini söyledi. O kaptıkaçtıyı özel olarak tutanlar, bir çayhanedelermiş. Beni o çayhaneye götürdü. Yoğun cıgara dumanını, bulutlaşmış insan soluğunu yara yara içeri girdim. Tavandan iple bir lüks lambası sarkıyor. Bitevi bir homurtuyla gürültü çıkaran lüks lambası, çayhanenin toprak tabanını bir ışık dairesiyle aydınlatıyor. Göz kamaştırıcı bu çığ ışık dairesinin dışındakiler karanlıkta

kaldıklarından seçilemiyor. O çiğ lüks ışığına, ışık çemberinin dışındaki karanlığa gözüm alışınca, nasıl bir yerde olduğumu anlamaya çalıştım. Tam ışık çemberinin ortasına toprak tabandan iki karış kadar yüksek, tahtadan bir yükselti koymuşlar. Çapı iki metre kadar olsa bu yuvarlak yükseltinin çevresinde, kısa bacaklı hasır iskemlelere oturmuş, bitakım karanlık yüzlü erkekler... Hepsi de bıyıklı: Posbıyık, pisbıyık, palabıyık, karabıyık, kaytanbıyık, badembıyık, fare kuyruğu bıyık... Sakalları da uzamış. Kimisinin gözü kanlanmış. Fosur fosur içtikleri cıgaraların dumanları, çiğ lüks ışığında tül tül dalgalanarak, eğrilip bükülerek halka halka tavana doğru ağıyor.

Bana da aralarında bir hasır iskemle verdiler. Oturdum. Ne olacak diye merakla gözlüyorum. Çiğ lüks ışığının aydınlattığı yuvarlak tahta üzerine, tüyleri yoluk, boyunları ve bacakları uzun iki horoz bıraktılar. Horozlar kapıştı. Kimsede ses yok... Yalnız tepemizdeki lüks lambasının hep o bitevi, kızgın homurtusuyla, döğüşen horozların kanat çırpışlarının, gaga vuruşlarının sesleri duyuluyor. Yarım saat kadar sürdü bu horoz döğüşü. Kızıl tüylü hint horozu öbürünü kaçırdı.

Horozu yenildiği için çok kızan bir adam, yenik ve bitik olan kan içindeki yaralı beyaz horozu bacağından tuttuğu gibi hızla yere çarptı. Hayvancık yerde biriki debelendi, çırpındı, kanat çırptı, son sesini çıkardı, sonra kaskatı kesildi.

Hasır iskemlelerde oturan karanlık yüz-lü adamların ellerinde kâğıt liralara döndü dolaştı; elli liralara, yüz liralara, beşyüz liralıklar... Döğüşçü horozlar üzerine bahse girmişlerdi. Bahsi kazananlar, kazandıkları paralarını cüzdanlarına yerleştirdiler. Sonra, başka iki döğüşçü horoz çıkardılar tahta yükseltinin üzerine, daha sonra beş - altı çift horoz daha döğüştü. Paralar, ellerden ellere dönüp dolaştı.

Nerdeyse sabah olacaktı. Kalktılar. Kaptıkaçtıya bindiler. Ben de aralarındaydım. Araba yola düzüldü. Hiç durmamasıya horoz döğüşü üzerinde konuşuyorlardı. Kimisi, eski döğüşçü horozunu övüyor, kimisi eskiden yapılmış horoz döğüşlerini anlatıyordu. Döğüşte beyni parçalanan, barsakları dışarı çıkan, ama yine de döğüşten kaçmayan horozlar anlatılıyordu.

Onlar anlatırken ben baygınlıklar geçiriyordum. Onların konuşmalarına hiç katıl-

mediğim için, kim olduğumu merak etmişlerdi. Yenik horozunu yere çarpıp öldüren adam.

— Siz ne iş yaparsınız? diye sordu.

— Tiyatroçuyum. Ya siz? diye sordum.

— Ben, dedi, bizim ildeki Hayvanları Koruma Derneği Başkanıyım. İşte bu arkadaşlar da derneğimizin üyeleri...

Minübüsü dolduran horoz döğüşüne meraklılarla horoz döğüştürenleri gösteriyordu.

Sabahleyin il'e vardık. Ertesi gün, durumu öğrendim. O ilin valisi, horoz döğüşünü yasaklamış. Horoz döğüşüne düşkün olanlar da, Hayvanları Koruma Derneği kurup, daha rahat, daha güvenli olarak horoz döğüşünü sürdürüyorlarmış.»

KUŞLARDA GELENEK

Kuşların yaşamı üzerine araştırmalar yapmış olan Hyatt Werrill'in «Les Moers Et-ranges des Oiseaux» adlı kitabında anlattığı kuşlara değgin olaylar arasında birini çok il-ginç bulduğumdan, onu sizlere iletiyorum.

Büyük gezgin Kaptan Cook'un (1728 - 1799) Büyük Okyanus'taki gemi seferlerinde seyir defterinde yazdığına göre, şöyle bir şaşılasi olaya tanık olmuş. Annam ve dolayla-rında serçeden az daha küçük bir tür kuş varmış. Bu kuşların milyonlarcası, yılın belli bir zamanında hep birden havalanır, göç yo-luna düzülürlermiş. Pasifik üstünde sürüler-le uçarlarmış. Sonsuz denizin üstünde belli bir yere gelince, o yerin çevresinde saatlerce çığlık sesleri çıkararak uçuşurlar, orda yor-gunluktan bitik denize düşüp boğulurlar-mış; ancak pekazı geriye döner, Annam'a can-larını atabilirlermiş. Bunlar da ürer, çoğalır, ertesi yıl bu ölüm yolculuğuna çıkarlarmış.

Kaptan Cook'un da dikkatini çekip seyyir defterine yazdığı bu şaşılasi olay, hiçbir yıl aksamadan günümüze dek sürmekteymiş.

Çağımızın coğrafyacıları, kuşlarla uğraşan bilginleri bu olayla da ilgilenmişler. Toplu intihar gibi, millerce süren deniz üssü uçusundan sonra denize düşen o kuşları incelemeye başlamışlar. Gözlemlerinin sonucu hiç değişmiyor: Her yıl milyonlarca küçücük kuş, denizin üstünde dörtbin kilometre yolculuktan sonra yorulup sulara düşüyorlar. Denize düşecekleri yere gelince, havada sıklaşıp birbirlerine sokulup yoğunlaşıyorlar, kara bulut gibi alçalıp yükseliyorlarmış, çığlıklar atıyorlarmış. Güçleri tükenen kanatlarını bile çırpamaz olunca patır patır denize düşüyor, kalanlar geri dönüyor.

Amerikalı bir genç coğrafyacı, bu olayın gizini çözümlemeye karar vermiş. Bir dernekten, araştırma yapmak için gereken parayı sağlayıp, birkaç yılını bu kuşların serüvenini incelemeye vermiş. Genç coğrafyacı yıllar süren araştırmasından şu sonuca varmış. O milyonlarca kuşun dönüp dönüp döküldükleri yerde, denizin dibinde bir büyük batık ada varmış. Binlerce yıl önce, o büyük ada denizin dibine batmadan, o göçmen kuşlar her

yıl bir mevsimi orda geçirirlermiş, sonra geldikleri Annam'a göçerlermiş. Deprem, kayma, çökme gibi bir doğa olayıyla ada denizin dibine çökünce, adanın battığından habersiz olan kuşlar, yüzlerce, belki binlerce yıldanberi, onca yolu uçup adayı bulmak için gelirlermiş. Denizin üstünde döne döne aranır, adayı bulamayınca, güçleri tükenenler düşer boğulurmuş.

CEZAEVİNİN DOSTLARI

Cezaevlerinde yatanların en yakın dostları, kuş, köpek, kedi gibi evcil hayvanlardır. Özellikle serçe ve güvercin gibi kuşlar, cezaevlerindeki tutukluların en iyi arkadaşları olurlar.

Bilindiği gibi, 15 Mayıs 1919 günü, tarihimizin bir kara günüdür; o gün düşman ordusu İzmir'e çıkmıştı. Hasan Tahsin adlı bir gazeteci, karaya çıkan düşmana ilk kurşunu sıkmış, hemen orada şehit edilmişti.

Hasan Tahsin, Romanya'da üstüne aldığı bir görevi yerine getirirken tutuklanmış. Bükreş Cezaevinden kızkardeşlerine yazdığı ilk mektupta, serçeler ve köpeklerle arkadaşlığını şöyle anlatıyordu:

Bükreş Cezaevi

13 Şubat 1915

Kızkardeşlerim hanımlar,

Suskunluğumdan endişe etmeyeceğinizi bilsem, yazacak bişeyim olmadığını söylerim.

Dört duvar arasında hergün bitevi bir yaşam süren, yağmur ve fırtınayı kaş çatmak, parlak güneşi alkışlamakla vakit geçiren bir mahpusun vereceği havadis ne olabilir... En büyük tanışlarım, bana hergün verilen bir kara ekmekle beslediğim sevimli serçe kuşlarım ve yaman köpeğimdir.

Sabahları gün doğar doğmaz minnettar serçeciklerim, hücremin önünde konsere başlarlar. Cıvıltılarıyla beni uyandırırılar. Her sabah bu küçük şarkıcılarımın ötüşmeleriyle ruhumda bir genişlik duyarım.

Serçelerim elimden kırıntıları yiyerek bir toplumsal düzeye yükseldiler. İlk günler çağırma sekerek, korkarak gelen bu kanatlı çiçekler, şimdi güvenle parmaklarımla ucundan kırıntıyı gagalıyor yöremde cıvıltılarla uçuşuyorlar.

Köpeğim muhafızımdır, bir dakika olsun yanımdan ayrılmaz. Hücremin önünde yabancıları havlayarak korkutur, yokluğumda nöbet bekler. Yemek zamanı payını alır. Bin türlü tuhaflıklarla beni güldürür.

Köpeğim Holtor'un müthiş bir zekâsı vardır. İhtiyacından çok ekmek ve kemikleri, yöresini gözetledikten sonra büyük bir özen ve ustalıkla avlunun bir yanına gömer.

Gömüsünün üzerini iyice örter. Bu işi yaptıktan sonra sıçrayarak, kuyruk sallayarak efendisinin yanına gelir. Dikkatle yüzüne bakar. Yaptığı işi sezdirmemek için kullandığı tedbirler çoktur.

Bir ay kadar beslediğim küçük tekir kedimi geçen gün çaldırdım. Bu sevimli hayvanım geceleri bana yararlı bir arkadaş oluyor, bin türlü oyunla beni eğlendiriyordu. Beni zararsız bir arkadaştan yoksun bırakan alçak hırsızları bulsam kemiklerini kıracağım.

.....»

TARİHE GEÇECEK HIRSIZ

1947 yılında cezaevindeyken, birçok hırsızla koğuş arkadaşlığı yapmıştım. Hırsızlığın bütün türlerini onlardan öğrenmiştim: Yolbağcılık, yankesicilik, dızdızcılık, babacımcılık, üçkâğıtçılık, papercilik, şemsiyecilik, tırnakçılık, kapkaççılık vb. gibi hırsızlığın birçok türleri vardı. Günün birinde kedici Tahsin denilen bir hırsız geldi cezaevine. Kediciliğin, nasıl bir hırsızlık olduğunu bilmiyordum. Birgün Kedici Tahsin'e, kediciliğin nasıl yapıldığını sordum. O da şöyle anlattı:

— Ağbicum, kedicilik, bu hırsızlık zenaatında bizzat benim keşfimdir. Günün birinde hırsızlık tarihi yazılırsa, kediciliği keşfeden insan olarak, benim de adım tarihe geçecek.

Kedici Tahsin, kediciliği şöyle anlattı. Evinde üç - dört kedi besliyormuş. Bunları özel olarak eğitmiş; öyle ki, kedilerden birini kucağına alır, yola çıkarmış, sokak sokak

gezermiş. Apartımanlardan birinin balkonunda, temizlik için asılmış halı, kilim, elbise gibi birşey görünce, kucağındaki kediye oraya fırlatırmış. Kedi, balkona asılı o şeyi —kilim, halı, yada palto— tırnaklarıyla aşağı çekince, yere düşürürmüş. Tahsin, yere düşen halıyı, kilimi kapıp kaçar, kedi de sonradan eve dönermiş.

Yalnız birinci kat balkonlarından değil, ikinci kat balkonlarından bile kediye eşya çaldırtırmış.

Tahsin.

— Hele bir Sarmanım vardı, üçüncü kat balkonlarına bile fırlatırdım onu... diyor-

Hırsızlıkta öyle ustalaşmış kedileri varmış ki Kedici Tahsin'in, ağır halılar balkon parmaklığından kaymazsa, tırnaklarıyla çeke çeke halıyı yere düşürürlermiş.

AHTAPOTLA PİNA

Dr. Tahir orbacı, Köpekler adlı kitabında Pina'yı yemek için ahtapotun hiylesini şöyle anlatıyor :

«Pina denilen bu kabuklu deniz hayvanı midye gibi olup, yalnız kabukları daha beyaz, boyu da yirmi - otuz santim uzunluğundadır. Denizin çok derin olmayan yerlerinde yaar. Dip yanından denizin dibine tutunur, st kısmında iki kabuğu açık olarak görülür. Bu hayvanın alt bölümünde Pina oturur. st blmndeysel teke denilen ayrı dört hayvancık vardır. Alt bölümdeki Pina kral gibi saltanatlı yaar. Dıarıyla ii azdır, dalgalar ne getirirse onları yer, dipte oturur.

Pina'nın düşmanı ahtapottur. Ahtapot, Pina'yı yemek için, denizin dibinde yavaşça sürünerek Pina'nın yanına gelir. Pina'nın açık olan iki kabuğu arasına ayaklarından birini sokar. Bu durum karşısında, Pina ile aynı kabuk içinde ortaklaşa yaşayan yukardaki

tekeler, Pinaya durumu bildirirler. Pina da kabuklarını birleştirip Ahtapotun ayağını koparır.

Kimileyin tekeler dalgın olur, ahtapotun ayağını kabuktan içeri soktuğunu sezip tehlikeyi Pinaya bildirir. İşte o zaman Ahtapot, kabuğun dibindeki Pinayı yer.

Ahtapot, Pinanın ayağını koparmasını önlemek için şöyle bir plan da yapar. Denizin dibinden ufak, ama sert bir cisim alır. Pinanın açık duran iki kabuğu arasına bu sert cismi sıkıştırır. Tekeler, Ahtapotun geldiğini, kabuğun dibinde oturan Pinaya bildirince, Pina Ahtapotun ayağını koparmak için açık duran iki kabuğunu birleştirmek isterse de, aradaki sert cisimden ötürü, iki kapak birleşemez. İşte böylece, Ahtapotla, Pina ve Tekeler arasında savaş başlar. Teke, yaşam ortağı olan Pinayla birlikte Ahtapota karşı savaşır ama, sonunda Ahtapot her ikisini de yer.»

TAVŞANI KISKANAN KEDİ

Bir gece oyun yazarımız Güngör Dilmen' in evine gitmiştik. Geç vakit dönerken Güngör Dilmen de bizi uğurlamak için sokağa çıkmıştı. Sokakta gördüğü bir küçücük kara kedi yavrusunu aldı, evine götürdü. Pıtrak adını verdiği bu kedi yavrusu, anasının memesini hiç emmediğinden, ana özlemini gidermek için kendi memesini emer, yavrunun bu davranışı da Güngör'e çok dokunurdu.

Güngör bir arkadaşından bir tavşan alıp evine getirdi. Kedi, tavşanın can düşmanı olduğundan, Güngör tavşanı getirdiği gün, elinde sopayla Pıtrak'ın başında bekliyormuş ki, tavşana saldırarak olursa onu döverek eğitsin ve kediyle tavşanı birbirine alıştırsın. İki hayvan önce birbiriyle kapışmışlar. Ama sonuç umulanın tersine olmuş, tavşan kedi-yi dövüp kaırtmış. Zamanla kediyle tavşan birbirlerine alışmışlar, oynamaya başlamışlar.

Güngör, kedinin önüne ciğer koyunca, onu kıskanan tavşan koşar, kedinin yediğini kendisi yemek ister, ama koklar koklar, ciğeri yiyemezmiş. Tavşanın önüne de havuç koyduğunda, onu kıskanan kedi koşar, tavşanın önündeki havuçları kapar, yermiş.

Biz ikinci kez Güngör Dilmen'in evine gittiğimizde, gerçekten de kıskanç kedinin, tavşanın önünden kaptığı havuçları kemire kemire yediğini gördük.

GEÇ KALAN ÖZGÜRLÜK

Muhasebeci Muzaffer Özkolçak anlattı:

«Bir zamanlar, Aynalıçeşme'de, evini iş-yeri olarak da kullanan bir komisyoncunun yanında çalışıyordum. İlkyaz başlarıydı. Kapıcı, patrona kafesiyle bir saka kuşu hediye etmişti. Patron, bu hediyeye çok sevindi. Sakanın özgür doğa kuşu olduğu üzerine çok şeyler söyledimse de, sözlerim sakanın salı-verilmesine yaramadı. Sakanın yerine hiç olmazsa kafes kuşu olan kanarya alalım diye boşu boşuna diller döktüm.

Zavallı saka ilk günler, kendini kafesin tellerine çarptı, kapısına vurup durdu. Sonra sonra, o da tutsaklığına alıştı mı, nedir, ötmeye başladı, yem verirken bizden kaçmıyordu.

Yaz geçti, güz bitti. Kışın soğuklarıyla birlikte saka da değişti, bozuldu, ötmez oldu, yemini isteksiz yiyordu. Birkaç gün sonra, güzel sakanın hastalandığı anlaşıldı. Öz-

gürlüğüne kavuşamadan ölecek diye çok üzü-
lüyordum.

Dışarda kar vardı. Sakayı bırakayım da,
özgür olarak başının umarına baksın diye
düşündüm. Kafesin kapısını açıp sakayı pen-
cereden bıraktım. Uçtu, karşıdaki ağacın
karlı dalına kondu. Ama ordan başka yere
gitmiyordu. Elimle ürkütüp uçurmak istedim,
uçmadı. Bu kez, neden bu karlı, soğuk
havada onu dışarı bıraktım diye pişmanlık
duyarak daha çok üzüldüm. Belki yine kafesine
girerdi. Kafesi bahçeye getirdim. Kapısını
açtım. Sakayı, kafesine girmesi için uzun
süre uğraştım, ama başaramadım. İşlerimi
yapmak için içeri girdim.

Akşam oldu, hava alacakaranlıktı. Evi-
me gidecektim. Birden saka aklıma geldi.
Bahçeye inip baktım. Kafeste bir küçük ka-
raltı gördüm. Evet, saka kafesine girmiş, tü-
neğine çıkmıştı. Tüneğinde kıpırdamadan du-
ruyordu. Kafesi elime alınca, tünekteki saka
düştü. Zavalılık kafesine girip sığınmış, a-
ma orda çoktan ölmüştü.»

YABANKAZLARINDA DEMOKRASİ

Ünlü oyun yazarımız Güngör Dilmen anlattı :

«1961 yılında Amerika'daydım. Yale Üniversitesinde bir hayvan bilim bilgininin konferans vereceği ilân edildi. Ben de gittim o konferansa. Hayvanbilim profesörü yabankazlarını anlatıyordu. Yabankazları koni biçiminde toplu olarak uçarlarmış. Leylekler toplu uçarken, leyleklerden biri onlara nasıl önderlik ederse, yabankazlarında da öyleymiş. Koni biçiminde uçan yabankazlarının en önünde bir yabankazı uçar, öbürleri de onu izlerlermiş. Hayvanbilimciler, yabankazları sürüsüne önderlik eden, onlara yol gösteren yabankazının nasıl olduğunu, onda ne gibi nitelikler bulunduğunu merak etmişler. Bunu öğrenmek için de helikopterlerle uçan yabankazları sürülerine yaklaşıp onları uzakgörür dürbünlerle incelemişler. Bu incelemeleri sonunda, bir de görmüşler ki, yabankaz-

lan sürüsüne önderlik eden hep aynı kaz değil. Yabankazları koni biçiminde uçarlarken, boyuna yer değiştiriyorlarmış. Arkadaki yabankazı öne geçiyor, öndeki de ona yerini veriyormuş. Böylece o koni biçimindeki yabankazları, tıpkı vidalı çivi gibi döne döne uçuyorlarmış. Uzaktan bakınca, hep aynı yabankazının önderlik ettiği sanılan o yabankazı konisi devingenmiş. Sırası gelen öne geçip önderlik ediyor, sonra kendisinden sonra sırası gelene önderliği bırakıyormuş. Böyle olduğuna göre yabankazları şefle, başkanla yönetilmiyor, her yabankazı sırayla sürüye başkanlık ediyormuş.»

ROMATİZMALI EŞEK

Huzur adlı romanında Ahmet Hamdi Tanpınar, romandaki bir kahramanına, bir eşeğe değgin bir olayı şöyle anlatıyor:

«Evet, yerde romatizmadan ölmeyi tercih ederdim! Hikâyeyi isterseniz anlatayım. Akrabam arasında, çok safdil, iyi bir adam vardı. Topkapı taraflarında bir yerde otururdu. Şehre eşekle gelir giderdi. Bir gün evlerine gittiğimiz zaman eşeği bahçede her zaman ki yerinde göremedik. Ne oldu, diye sorduk. Zavallı romatizma oldu, dediler ve ahırını açıp gösterdiler. Eşeğin eğerini karnına ters vurmuşlar, özengilerden tavana aşmışlar. Böylece ayakları ahırın rutubetinden kurtuluyor, üstelik de ayakla kalmasının önüne geçiliyordu. Bilir misiniz, başınızın ucundan sarkan dört ayağıyla yere doğru uzanan o mülayim çehresiyle ne kadar gülünç birşeydi. Hazin ve gülünç. İlkönce çok güldüm, ama sonra gülemedim.

Birkaç gün sonra eşek öldü. Adeta intihar etti. Yani kendisini, bir akşam çaresini bulup, yere attı; toprakta ölmek için.»

ZIPZIP SELİMİN VEFASI

Şair Ümit Yaşar Oğuzcan, başından geçen bir olayı şöyle anlattı:

«Ankara'dan İstanbul'a gelmiştim. İstanbul'da da işlerim iyi gitmemişti. Sıkıntılı günler yaşıyordum. İyi günlerimde hiç eksik olmayan dostlarım, o sıkıntılı günlerimde beni hiç arayıp sormuyorlardı. Ben de, zor koşullarda olduğumdan onları arayıp sormuyordum; onların beni aramalarını istiyordum. Ama insanların vefasızlığından karamsar, küskün olmuştum.

Bomonti'de bir evin dördüncü katında oturuyorduk. Evimde iki kanaryam vardı. Birgün, bizim komşu çocukları kapımı çaldı. Üç - dört çocuktular. Öndekinin avucunda yaralı bir serçe yavrusu vardı.

— Amca, biz bu serçe yavrusunu kedinin ağzından aldık. Daha iyice uçmasını beceremediğinden kedi kapmış. Sizin kuş sev-

diğınızı biliyoruz. Acaba bu yaralı serçe yavrusunu alıp tedavi eder misiniz?

Kuşu aldım. Yarasını ilaçladım. Bir boş kafes vardı evde, ona koydum. Üç - dört gün sonra serçe iyi olmuştu. Ama belki de kedinin kapmasından sonra olacak, suratı biçimsiz, çirkin, ama sevimli bir kuştı. Bana öyle alışmıştı ki, yemini, suyunu verirken sanki konuşmak istercesine cıvı cıvı öterdi. Her sabah yatağımdan kalkıp banyoya giderken onun kafesi önünden geçerdim. Hemen ötmeye başlardı. Ben kafesini açar onu omuzuma koyardım. Banyoda yüzümü yıkarken de, alışmıştı artık, *ya* omuzumda *ya* başımda dururdu. Banyodan çıkınca da onu kafese koymazdım, evin içine bırakırdım.

Adını Selim koymuştum. Ama iki oğlum, zıpzıp zıpladığı için, ona Zıpzıp diyorlardı. Böylece adı Selim, lakabı da Zıpzıp, Zıpzıp Selim oldu.

Sabahları omuzuma gelmeye öyle alışmıştı ki, onu almadan geçecek gibi olsam, kafesin içinde çırpınır, kendini ordan oraya atar, acı acı öterdi.

Birgün evde yalnızdım. Bir ilkyaz öğleliydi. Zıpzıp Selim kafesindeydi. Kafes de balkon camının önündeydi. Balkona bir sü-

rü serçe kuşu geldi. Orda oynayıp ötüşüp durdular. Kafesteki Zıpzip Selim'e baktım, üzünçle dışarda oynayan, uçuşan, ötüşen türdeşlerini seyrediyordu. Üzünçlü olduğunu söylüyorum, gerçekten böyle olduğunu bildiğimden değil, ama bana öyle gelmişti. Öyle acıdım ki Zıpzip Selim'e, onun yeri dışarıydı, çünkü o bir kafes kuşu değildi. Uçmalı, eşleşmeli, çiftleşmeli, yavrulamalıydı. Kafesten alıp balkona bıraktım. Bir süre öbür serçelere katılamadı. Baktım, uçmuyor, gitmiyor, elimle itip kışkıışladım. Uçtu, gitti. Akşam çocuklar gelince, Zıpzip Selim'i bıraktığım için çok üzüldüler. Onlara, onu hapsetmeye hakkımız olmadığını anlatmaya çalıştım.

Ertesi sabah uyanmış, banyoya yıkanmaya gidiyordum. Zıpzip Selim'in boş kafesi önünden onu anarak geçmiştim ki, balkonun camı çıtçıt vurulmaya başladı. Önce aldırmadım. Ama camın vurulması sürüyordu. Başımı çevirip bakınca ne göreyim, bizim Zıpzip Selim, her sabahki gibi kendisini omzuma alayım diye, balkonun camını vurup durmuyor mu! O günlerde insanlardan, dostlarımdan öyle vefasızlık görmüştüm ki, bir serçenin bu vefası karşısında çok duygulandım,

ağlamaya başladım. Eşim uyanıp geldi. O da olup biteni görünce ağladı. Sonra çocuklar geldi.

Bizim Zıpzıp Selim, kendisini alayım diye hâlâ cama vuruyordu gagasıyla. Öyle çirkindi ki yüzü, hemen onu tanı mıştık.

Çocuklarım, Zıpzıp Selim'i içeri almam için üstelediler. Almadım. Onun içerde eşsiz ve kafeste yaşaması mutsuzluğu olacaktı. O nasıl olsa özgürlüğüne alışacak, bizi unutacaktı. Ama acı duyan bizdik, çünkü Zıpzıp Selim'i hiç unutmayacaktık.

Yine kovalayıp kaçırdım, uçurdum Zıpzıp Selim'i. Bir daha hiç görünmedi.»

TERTEMİZ YUVA

Dostum muhasebeci Muzaffer Özkolçak, tanıdığı olduğu şu olayı anlattı:

«Yaz. Pmarhisar'ın Osmancık köyünde Mehmet'in kahvesinde oturuyoruz. Kahve de evler gibi kerpiçten yapılmış. Duvarlar çamurla sıvalı.

Bir kuşun kapıdan girmesiyle çıkması bir oldu. Kuş birkaç kez daha girip çıktı. Duvarla tavanın kesiştiği yerdeki yuvaya gidip geliyordu. O köşeye kırlangıçlar çamurdan yuva yapmışlar, yavrularını büyötmüşler, şimdi de yuvadaki yavrularına gagalarında yiyecek taşıyorlardı. Yuvadaki yavrular cıvılcıvıl sesler çıkarıp kaynaşıyorlardı. Onlara yiyecek getiren ana baba kırlangıçlar geldikçe, hep birden ağızlarını açıyorlardı. Ağzında ki yiyeceğı yavrulara veren kırlangıç pır diye uçup dışarı gidiyor, sonra yeniden gagasında yiyeceklerle dönüyordu.

Ben yavruları seyrederken, yavrulardan biri yer deðiřtirdi, gerisini yuvadan dışarı çıkarıp kakasını etti. Arkasından başka bir yavru, yine öbürü gibi, gerisini yuva dışına çıkarıp kakasını etti. Bütün yavrular böyle yapıyorlardı.

Kahveci Mehmet,

— Kırlandılar çok temiz kuşlardır, dedi, yavruları çok küçükken onların kakalarını anababaları ggalarında dışarı taşır. Kesinlikle yuvalarını kirletmezler. Yavrular büyüyünce de işte gördüğün gibi, yine yuvayı kirletmemek için kakalarını dışına ederler. Ama olan bana oluyor, akşama kadar yuvaların altını süpürüp temizlemekten yoruluyorum.

Ben, kırlandı yuvasından gözümü alamıyordum. Yine yavrulardan biri gerisini yuva dışına alıp kakasını yapmıştı ki, tam bu sırada hızla kapıdan girip yuvaya doğru uçan bir kırlandı, yere düşmekte olan kakayı görmesiyle, kakayı havada kaptığ gibi dışarı uçup gitti.»

BİR ADAYI FARELERDEN KURTARAN KEDİLER

«The Montreal Star» dergisinin 15 Temmuz 1972 tarihli haftalık ekinde, yazar Wilmon Menard, farelerle kedilere değgin şu ilginç olayı yazıyor:

«Walter Williams adlı Ontario'lu (Kanada) bir diş hekimi 1902 yılında, yirmisekiz yaşındayken Tahiti'ye gitti. Oradaki diplomalı tek dişçiydi. Polinezya Kralı Pomare'nin dostu olmuştu. Kral Pomare, bütün ailesinin ve soyluların dişlerine Dr. Williams'ın bakmasını buyurmuştu. O günlerde altın kaplama diş, çok modaydı. Kral, prensler ve prensesler, hepsi de, güldüklerinde, altın kaplamalı dişlerinin görünmesini çok istiyorlardı. Dr. Williams, bunca emeğine karşılık saraydan hiç para almamıştı. Bigün Kral Pomare, dostu Dr. Williams'ı saraya absent içmeye çağırdı, ona şöyle dedi:

— Bunca yıldır dişlerimize altın kapladın, ama borcumuzdan hiç sözetmezsin. Ta-

hiti Krallarının hazineleri her zaman tamta-kırdır, ama adaları boldur. Borcumuza kar-şılık, sana Tahiti'nin yirmibeş mil kuzeyin-deki Tetiaroa adasını bağışlıyorum.

Tetiaroa, en büyüğü iki mil uzunluğun-da olan bir düzine kadar ada takımıydı. Top-lam yüzeyi, altıbin dönüm tutuyordu. Bol hindistancevizi yetişirdi. Ne yazık ki, bu gü-zelim mercan adalarında binlerce saldırgan sıçan vardı. Bunlar, adalara yiyecek getiren gemilerle gelmiş olacaktı. Adalardaki hur-maları, hindistan cevizlerini yiyip tüketiyor-lardı, ağaçları bile kemirip kurutuyorlardı.

Ben 1915 de, onbeş yaşımıdayken ba-bamla birlikte Tahiti'ye gittiğimde, Dr. Wil-liams bütün bunları bize anlatmıştı.

Dr. Williams, Tahiti'den adalarına sıçan zehiri yolladı, ama zehir bir işe yaramadı. Çünkü sıçanlar zehiri yemiyorlardı. Büsbü-tün azmışlardı, insanlara bile saldırıyorlardı. Dr. Williams, evinde ne yapacağını düşünür-ken, iri kedisi kucağına sıçradı. Kediye kuca-ğından atınca, kedinin tırnakları çıplak aya-ğını çizip kanattı. İşte o zaman -Williams'ın kafasında bir kıvılcım çaktı. Hemen bisikle-tine atlayıp başkent Papeete'e gitti. Orda so-

kaklar kedi doluydu. Muayenehanesinin kapısına şöyle bir ilân astı:

«İki franga kedi alınır. Getir kedi, al parayı!»

Yerliler kısa zamanda ikiyüz kedi getirdiler. Dr. Williams, iyice acıksınlar da, sıçanlara saldırsınlar diye, onları aç bıraktı. Kafeslere koyduğu kedileri adalara taşıdı. Mercan adaları, deliler gibi her yana koşuşan kedilerle birdenbire canlanmıştı. Adalarda üç bin kadar sıçan olduğu sanılıyordu. İkiyüz kedi, üçbin kemiricinin kıyımına girdi. Bu kanlı savaştan sonra adalarda sıçan kalmadı. Kediler sıçanları yalnız yemek için değil, düşmanlıklarından da parçalıyorlardı. Kediler kısa sürede üreyip üç kat çoğaldılar. İşte o zaman, sıçan da tükendiğinden, aç kalan kediler kıtlık ve açlıkla karşı karşıya kaldılar. Üremesinler diye balıkçılar kedi yavrularını denize atıyorlardı ama, buna karşı kediler de yavrularını kaya aralarına saklamaya başlamışlardı. Açlıktan kediler canavarlaşmışlardı.

Bir süre sonra, kediler azaldılar, ama tükenmediler. Sanki doğum denetimi yapmış gibi, belli bir sayıda dengede kaldılar. Yaşayabilmek için de, o zamana dek yemedikleri

böcekleri yemeye, balık avına başladılar. Denizin çekilişinde ortaya çıkan gölcüklerdeki balıkları yakalayıp yediler. O günden bugüne dek, Tetiaroa'nın yabanıl kedileri, hep artıp eksilmeden belli sayıda kalmasını becerdiler, hem de adalardaki sıçanları belli sayıda korumasını başardılar. Üstelik balıkçılar da, çok balık avladıklarında, kayalıklara dizilen renk renk kedilere biraz balık verirlerdi. Çok ürün olunca da hindistan cevizlerini kırıp, yemeleri için kedilere atarlardı. Bu kediler hiçbir zaman evcilleşmediler.

Ünlü İngiliz romancısı Somerset Maugham, ünlü Fransız ressamı Paul Gauguin'in yaşamını incelemek için bu adaya geldi ve burda «Ay ve altı peni» adlı romanını yazdı.

Bu deneyimden şu sonuç çıktı: Bir köpeğin öleceği zor koşullarda, bir kedi yaşamasını becerebilir. Bunun nedeni, belki de kedilerin yabanıllaşmaya köpeklerden daha eğilimli olmalarıdır.

Ünlü sinema oyuncusu Marlon Brando, Dr. Williams'ın üveği kızı Kaliforniya'lı Majorie Doran'dan, 1966 ağustosunda, Tetiaroa adalarının üçte ikisini, ikiyüzellibin dolara satın aldı. Marlon Brando bu adaları, düşünürler, yazarlar, sanatçılar için dinlenme yeri yapmayı düşünmüştür.

AL CANIM

Öğretmen Mediha Esenel anlatıyor:

«Moda'da bir apartımanın en üst katında oturan arkadaşım Türkân Hanım'ın Cako adlı bir dişi papağanı var. Türkân Hanım, papağanına her yem verişinde «Al canım, al canım...» dediği için, Cako da «Al canım» demeye alışmıştır.

Cako'nun kafesi, mutfığa bitişik koridorda durur. Havalarda ısındığından, balkon kapısını da açık bırakıyorlar. Bu açık balkon kapısından giren bir serçe Cako'yla dost oldu. Koridorda sıçraya sıçraya Cako'nun kafesine konuyor. Cako da, dostu serçeyi görünce bir seviniyor, bir seviniyor, kanat çırpıyor, sonra da ağzını yemle doldurup, başını kafes tellerinden dışarı çıkarıyor, ağzındaki yemleri serçenin önüne atıyor. Serçe, yemleri yerken, Cako da ona boyuna «Al canım, al canım!» diyor.

SAYGI DUYULAN EŞEK

Yazar Emin Eliçin'in eşi Asiye Eliçin tanıdığı olduğu bir olayı şöyle anlattı:

«Köyde, teyzemin yirmi yaşında bir eşiği vardı. Yirmi yıldanberi bu yaşlı eşek teyzeme öyle alışmıştı ki, eşeklerde duyulmamış bir takım sesler, homurtular çıkararak bişeyler anlatmaya çalışırdı. Ne zaman yeni bir başörtüsü örtse, teyzemin başından başörtüyü dişleriyle çekip alır, teyzemin ille de kendisinin görmeye alıştığı eski başörtüsünü örtmesini isterdi. Teyzem, aradabir onu, yük taşısın diye, isteyen komşulara verirdi. Bir komşu ağır yük vurmuşsa, eve dönüşünde kendine özgü sesler çıkararak teyzeme komşudan yakınırdı. Bununla da kalmaz, kendisine ağır yük vuranı, her gördüğü yerde ısıtır, çiftelerdi; bir daha da o komşunun yükünü taşımaz, götürmeye kalkarlar, sırtından yükü atar kaçardı.

Bigün teyzemle, eşiği de alıp, evimizden dört-beş kilometre uzaklıktaki bağa gitmiş-

tik. Bağdan armut topladık. Akşamüstü armut sepetini eŖeđe yükledik, ben de bindim. Ağır gelmiŖ olacağım ki, eŖek kendi sesiyle yanına gittiği teyzeme biŖeyler anlatmaya alıŖtı. Teyzem oralı olmayınca, yürümedi, di-rendi. Zorlayınca da beni üstünden atmaya alıŖtı. Ben de isteristemez inmek zorunda kaldım. Ben inince, zıplayarak, hoplayarak köye doğru koŖarken armut dolu sepeti de sırtından attı. Bu kez teyzem arkasından seslendi:

— İyi, aldın baŖını gidiyorsun... Peki, ne olacak böyle? Söyle bakalım, ben ne yapacağım... İyi ya, salına salına sen git eve hiç utanmadan... Ben de armut dolu bu koca sepeti yüklenir, gelirim arkandan...

Teyzem ona seslenince, koŖmakta olan eŖek birden durdu. Söz dinleyen bir insan gibi, baŖını döndürüp teyzemi dinledi. Sonra da geri dönüp yavaŖ yavaŖ teyzemin yanına geldi, suçlu suçlu baŖını eğdi. Teyzem, armut sepetini yükledi, kendi de bindi. EŖek, hiç huysuzlanmadan köye doğru yürüdü.

O zaman dayanamadım, teyzeme,
— Böyle eŖeđe saygı duyulur! dedim.»

ÖRDEKTEKİ ÖNSEZİ

Aşağıda anlatılan olay, «Montreal Star» adlı dergide yayınlanmıştır:

«1930 larda Amerika'nın Kansas City yakınlarında, genç bir değirmenci, karısı ve iki küçük çocuğuyla bir ırmak kıyısındaki evinde yaşamaktaydı. Bahçelerindeki büyük kümeste, tavuk, hindi, kaz, ördek besliyorlardı. Bu kümes hayvanlarından bir ördek palazı çok evcilleşmiş, sahiplerinden kaçmaz olmuştı. Çok sevilen palaz eve girer çıkardı. Büyümüş, ördek olmuştı. Geceleri kümesine yollanmıyor, evin bir yanında uyumasına göz yumuluyordu.

Bir gece sabaha karşı, ördek, sahiplerinin yatağına sıçradı. Biyandan vakvaklıyor, biyandan gagasıyla yorganı çektiyordu. Çok kızan değirmenciyle karısı, ördeği kovdular. Ama ördek yılmadı, daha acı çığlıklar atıp üzerlerine sıçradı. Değirmenci uyku sersemi, bağırarak, yakaladığı ördeği koltuğu-

nun altına sıkıştırıp dışarı çıkarken karısı yataktan seslendi:

— Şu şımarığı kümese kapa!

Sokak kapısını açınca, durumu görüp şaşkınlıktan değirmencinin gözleri faltaşı gibi açıldı. Evinin önünden geçen derenin suları taşıp kabarmış, bahçe sular altında kalmıştı. Kabaran sular, evin merdivenine doğru yükseliyordu. Karı-koca, çocuklarını ancak kucaklayıp, hep birlikte gerideki tepeye canlarını zar zor atabildiler. Önzezisiyle ördek, su baskınını sahiplerine haber verip onların canını kurtarmıştı.»

BU BÖLÜMDE, OKURLARIMIN YAZIP
GÖNDERDİKLERİ HAYVANLARA DEĞGİN
GERÇEK OLAYLAR TOPLANMIŞTIR.

ANA KİRPİ

Bayrampaşa'dan Bay Vahbi Çelebi, tanığı olduğu bir olayı, bize yazdığı mektubunda şöyle anlatmış:

«Kırkbeş yıl önce, memleketim olan Trakya'nın Saray ilçesindeki Galata deresi üstünde Hasan Basri'nin un fabrikası, bu fabrikanın yanında da birkaç dönümlük üzüm bağı vardı. Üzüm zamanı, üzüm yemek için bağa gitmiştim. Bağda dolaşırken, bir üzüm kütüğünde, salkımların arasında kuşa benzer bişey gördüm. Nedir diye yaklaşıp bakınca kirpi olduğunu anladım. Durup kirpiyi izlemeye başladım. Kirpi, bir salkımın üzerine çıkmış, ön ayaklarıyla küçük dallara tutunarak, salkımın üzerinde tepiniyor, olgun üzüm tanelerini salkımdan yere düşürüyordu. Yere epiyce üzüm düşmüştü. Kirpi, ağır ağır üzüm kütüğünden indi, yerdeki üzüm tanelerinin üstünde yuvarlanmaya başladı. Üzüm taneleri, kirpinin sırtındaki dikenlere geçti. Kirpi yürüdü, bağdan uzaklaştı. Ben de merakla onu izledim. Yüz metre kadar ilerdeki yuvasına gitti. Yuvasındaki yavrular görüldü. Ana kirpi yere yatınca, yavruları da üstüne atılıp, analarının dikenlerindeki üzümleri kolaylıkla yediler.»

EŞEK ŞAKASI

İzmir'den Bay Necati Kösebaş yazıyor:

Onbir yaşındaydım. Yazın olduğundan yaylaya göçmüştük. O gün, Karacasu'nun pazarı olduğundan öteberi almak için pazara gitmiştik. Döndüğümüzde yükünü indirip eşeğe su verdim, hereğe bağladım. Bir zaman oynadıktan sonra eşeğin aç olduğunu düşünüp yem vermek için yanına gittim. Bir tutam yonca koparıp eşeğe uzattım. Çocukluk işte, tam eşek yoncaları ısıracakken geri çektim. Yine uzattım, yine geri çektim. Beş-altı kez böyle yaptım. Eşek bana çok kızmış olacak, birden çilbirini koparıp üstüme geldi, çenemden ısırıp beni beş-on adım öteye yuvarladıktan sonra, bir de dönüp çiftledi. Çocuktum, eşeğe şaka yapayım demiştim. Eşeğin diş izlerinin yeri hâlâ çenemdedir. O gün bugündür, eşekten korkarım.»

KÜÇÜK, BÜYÜĞÜ YENDİ VE YEDİ

Zonguldak'tan Bay Abdurrahman Çakmak, tanıdığı olduğu, örümcekle osurukböceği arasındaki savaşı, bize gönderdiği mektubunda şöyle yazmış:

«Halkın osurukböceği adını verdiği böcek, üzerinde gezindiği yemişlerde, özellikle dutta, pis bir koku bırakan, yeşil renkli, parlak kabuklu bir böcektir.

Bigün pencereimin önünde oturmuş, dışarıya bakıyordum. Az ilerdeki ağacın göğdesinden bir osurukböceğinin tırmanmakta olduğunu gördüm. Biraz daha yukarı çıkınca, oradaki örümcek ağının içine girdi. Birden ağdan çıkan bir küçücük örümcek, osurukböceğinin üzerine atıldı. Osurukböceği, örümceğin on katı büyüklüğündeydi. Örümcek, osurukböceğinin yöresinde fır dönerek, onu ağılarıyla sarıp sarmalamaya başladı. Böcek büyük olduğu için, örümceğin ördüğü ağın iplerini koparıyordu. Örümcek hiç durmadan, hiç yılmadan kopan ipleri onarıp, yeniden ağlar örüp, büyük bir çabayla osurukböceğini kıpırdayamaz duruma getirmek istiyordu. Örümcek mi itti, yoksa kendisi mi düştü, osurukböceği, ağ iplerine asılı olarak, birden on santim kadar aşağı düştü, boşluk-

ta sallandı. Ayakları bir yere değiniyordu. Örümcekse, durmadan onu ipleriyle sarıp ağının içine alıyordu. Böcek, ağla iyice sarılınca, örümcek başını, böceğin arka ayaklarının dibine doğru soktu, onu ısırıp emmeye başladı. Osurukböceğinin canı çok yanmış olacak ki, böcek birden çırpınmaya başladı. Bu çırpınışla kaçan örümcek, az sonra yine o yere geldi. Bu arada, böceğin debelenmesinden kopan ağ iplerini de onarıyordu. Sonunda, böceğin ard ayağının dibine gömüldü. Böceği bir titreme aldı. Bu kez, örümcek, karşısına geçip böceğin titremesini seyretti. Sonra, böceğin ön ayaklarının arasına girip ısırıldı. Böceğin canı yarı yarıya çekilmiş, örümcek de yorulmuş gibiydi, eskisi kadar çevik dönüp dolanmıyordu. Akşam oldu. Ertesi sabah ilk ışım, oraya bakmak oldu. Örümcek, böceği ağaca çekip ağ ipleriyle bağlamış, başından onu yemeye çoktan başlamıştı bile. Karnı doyduğu için, böceğin bir karış kadar uzağında dinleniyordu.

Eve her geliş gidişimde onlara bakardım. Dört gün içinde örümcek, böceğin içini boşalttı. Örümcek o dört gün içinde bir kat daha büyümüştü. Bir kabuk kalan böcek olduğu yerden düşünce, örümcek oraya yeni bir ağ daha kurdu.»

EŞEKLERİN KILAVUZLUĞU

Kadirli'den Bay Hasan Bilen yazıyor:

«1930 yılının son güz ayında, Kadirli'nin dağ köylerinden birine gitmiştim. O köy insanları ilkel bir yaşam içindeydiler. Yazın biçip kaldırdıkları tahılı, kazdıkları kuyuda saklıyorlar, güzün de kuyudan çıkarıyorlardı. Ben oraya gittiğimde, yazın tahıl koydukları kuyuların yerini bulamıyorlardı; çünkü kuyuların oldukları yeri hep otlar kaplamıştı. Birkaç yeri kazmışlar, ama kuyuları bulamamışlardı. Onlara şöyle dedim:

— Harman yerinden yükleyip kuyulara tahıl taşıttığınız eşeklere, bu kez harman yerinden taş, toprak yükleyip onları başıboş bırakın... Belki de alışkanlıkla kuyuların olduğu yere giderler.

Dediğim gibi yaptılar. Eşekler, o çayır-lıkta durdular. Eşeklerin durdukları yerler-kazılınca, tahıl kuyuları bulundu.»

USTA BİR AV KÖPEĞİ

Niğde Avcılar Kulübünden Bay Süleyman Koçtor yazıyor:

«Niğde'nin Sulucaova köyünde avlanmaya gitmiştik. O köyden, iyi bir avcı olan, Refik Kurucuya da uğradık. «Tüfeğim olsa ben de gelirdim» dedi. Ben de tüfeğimi ona verip, «Sen o cins av köpeğini al yeter, ben de sizin çantacınız olurum» dedim. Ava çıktık. Sarıpınar denilen yerde keklikleri bulduk. Arkadaşım bir keklik vurdu. Ölen keklik düştü. Arkadaşımın Uçar adlı cins av köpeği, ölüp düşen kekliğe gitti. Tam bu sırada, bir keklik daha kalkmış, arkadaşım onu da vurmuştu. Ölü kekliğin yanına gelmiş olan Uçar, patlayan tüfek sesiyle başını kaldırdı, havada vurulan ikinci kekliğin düşmekte olduğunu gördü. Ama bu ikincisinin vurulunca ölmeyip kanat kırığı olduğunu anlayınca, ölü kekliği orda bırakıp, düştüğü yerden kaçmaya çalışan kanat kırığı kekliğe koştu. Onu ağzına alıp, ölü kekliğin yanına getirdi. Sonra, kanat kırığı kekliğin üzerine ayağını basıp sahibine bakmaya başladı. İki kekliği de sahibine teslim etti.

Uçar'ın daha buna benzer avcılıkta çok ustalıkları vardı. Ne yazık ki, Uçar'ı çaldılar. Refik Kurucu her yerde aradı köpeğini. Son olarak birlikte aramaya gittiğimiz bir köyde de Uçar'ı bulamayınca, arkadaşımın gözle-
rinden yaşlar aktığına tanık oldum.»

YUVA KURAN KÖPEK

Gaziantep'ten Bay Mehmet Taşkın, tanığı olduğu bir olayı bize şöyle yazmış:

«Bir yıl önce iki küçük köpek evimize alışmıştı. Biri erkek, biri de dişiydi. Kulübe-leri, yatacak özel yerleri yoktu. Bahçemizde gelişigüzel bir yerde yatarlardı. Bigün erkek olan köpek, bahçedeki bir tümseği eşelemeye başladı. Gidip köpeği kovaladım. Ama az sonra köpek orasını yeniden eşeliyordu. Yine kovaladım. İşime gittim. Akşam iş dönüşünde baktım ki, köpek o tümseği iyice eşip oynamış. Çok kızdım. Toprak yığınının çukura doldurdum. Ertesi sabah kalktığımda bir de baktım ki, köpek, dün doldurduğum toprak yığınının ordan yine çıkarmış, sert tümseği daha da eşeleyip, üstü de toprakla kapalı bir yuva yapmış. Yuvada o gece doğurduğu yedi yavrusuyla dişi köpek yatıyordu. O zaman, erkek köpeğin doğuracak olan dişisine yuva yapmak için, o sert toprağı eşelediğini anlayabildim.»

ZAVALLI ŞEYDA

Samsun Vezirköprü'sünden Bay Mustafa Şahbaz yazıyor:

«Vakıflar Bankası Müdürü Bay Satılmış Tankut, kuş besler, ötücü kuşları da çok severdi. Ondan dinlediğim bir olayı, anlattığı gibi iletiyorum:

Kanaryalarım içinde en sevdiğim Şeyda adlı olanıydı. Şeyda, güzel ve uzun ötüşleriyle kanaryalarımın hepsinden üstündü. Onu gözüm gibi severdim. Bir kanarya ötmeye başlayınca, Şeyda ille de onunla ötüş yarışına girer, her yarışmasında da baskın çıkardı. Bir akşam işimden dönüşte Şeyda'nın yanına gittim. Beni tanırdı. Beni görünce sevinçten kafesin içinde zıplayarak ötmeye başladı. Bir arkadaşım da, kanarya seslerinden bir plâk vardı; ben o plâğı ses bandına almıştım. Şeyda, teypteki kanarya seslerini duyunca, deliye döndü, onlarla yarışa girdi. İlle de bu yarışmayı kazanmak tutkusundaydı. Rakiplerini bastırmak için sesini yükseltti, ötüşünü arttırdı, tüm çabasını harcıyordu. Ama

ne yapsa boşuna... Teypten gelen kanarya, sesleri ne tükeniyor, ne kesiliyor, ne azalıyordu. Ne olacak diye sonucu merakla izliyordum. Şeyda, kafeste ordan oraya çılgınca sekerek şakıyordu. Bitürlü sesi kesilmeyen rakibini yenemeyeceğini anladı da bozguna mı uğradı, yoksa çatladı mı, nasıl olduysa birden kendini tepe üstü kafesin ortasına bıraktı. Hemen koşup kafesin kapısını açtım. Şeyda biriki çırpındı. Soğuk su getirip üstüne serptim, ama boşuna, Şeyda ölmüştü, belki de yarışmada yenildiği için, kendini öldürmüştü...»

KORKUNUN VERDİĞİ YÜREKLİLİK

İzmir'den okurumuz Turan Taştan yazıyor:

«Ben Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Tonuz bucağında doğdum, Bizim, Sarı adını verdiğimiz bir küçücük köpeğimiz vardı. Bizim oralarda kış çok zorlu olur, hem de uzun sürer. Çok karlı bir kış gecesi, her nasıl olmuştusa Sarı dışarda kalmış. Böyle kış gecelerinde kurtlar sokaklarımıza dek inerlerdi. O gece de, bir kurt bizim evin önüne gelmiş. Küçük bir köpek olan Sarı, kurdu görünce çok korkmuş. Herhalde, kurttan kurtulmak için o yana, bu yana epiy kaçmış olacak, sonunda kurtuluş bulamayınca, korkunun verdiği yüreklilikle, kurdun hayalarına sarılmış; öyle korkmuş ki, dişlerini iyice geçirip sıkmış, bir daha da bırakmamış. Sabaha dek böylece kalmışlar. Sabahleyin babam sokak kapısını açar açmaz, Sarı dişleri arasındaki kurdun hayalarını bırakmasıyla, ok gibi kapıdan içeri girip kurttan kaçıyor. Biz kurda baktık, kurt çoktan ölmüştü. Sarı, kurdun öldüğünü bilemediğinden, korkusundan sabaha dek, ölü kurdun hayalarını dişleriyle sıkmış durmuş. O günden sonra bir daha Sarı'nın geceleri dışarda kalmamasına çok dikkat ettik.»

ANA KEKLİĞİN KURNAZLIĞI

Polis memuru Bay Menderes Tayfundaglı başından geçen bir olayı bize şöyle yazmış:

«Denizli'nin bir köyündenim. Bizim oralarda keklik avına çıkardık. Keklik avının şöyle bir biçimi vardır. Kekliği daha palazken yakalar, kafeste büyütürüz. Av mevsimi gelince, içinde keklik olan kafesi, ormanda uygun olan bir dala asarız. Kafesteki keklik ormanda o güzel havada ötmeye başlar. Onun ötüşlerini duyan keklikler kafesin çevresine doluşurlar. İşte o zaman, hazır tuttugumuz tüfeklerimizle keklikleri vururuz.

Lise öğrencisiydim. Arkadaşlarla keklik palazı yakalamak için ormana gitmiştik. Ormanda bir ana keklikle, on-onbeş kadar da palazını birarada gördük. Palazları yakalamak için üzerlerine doğru gidince, ana keklik bizden kaçtı; ama öyle beceriksizcesine kaçmaya çalışıyordu ki, kanadı kırıkmiş, topalmış izlenimi veriyordu. Uçamıyor, düşe kalıyordu. Bu durumda, palazları nasıl olsa yakalayacağımıza göre, ilkin şu total, kanadı kırık ana kekliği yakalayalım diye arkasına düştük. Biz tam yakalayacakken ka-

natlarını sürüyerek, topallayarak kaçıyor. Yine sokuluyoruz, tam tutacağız, yine sürüklenene, topallaya gidiyor. Böyle böyle bizi arkasından epiyce koşturduktan sonra pırr diye uçtu. Ana kekliği kaçırdık, hiç olmazsa palazlarını alalım diye eski yerlerine gittik ki, o zamana kadar, palazlar da herbiri bir yana kaçıp gitmişler. Bulamadık. Aradan on-onbeş dakika geçmişti ki, havada ana kekliği gördük. Az ilerimize yere kondu. Ötmeye başladı. Ana kekliğin sesini duyan palazlar oradan burdan çıkıp analarının çevresini sarıverdiler. Ana keklik, palazlarını kanatlarının altına aldı. Altına girmeyenleri de gagalayarak kanadının altına soktu. O zaman, ana kekliğin sakatmış gibi görünerek, yavrularını korumak için bizi kandırdığını anladık ve keklik avından vazgeçtik.»

SÜLÜN, MUHABBET KUŞU, MAYMUN

Hayvanlara aşırı sevgisi olduğunu yazan Bay Safa Ay, mektubunda bize üç anısını şöyle anlatıyor:

«Eskiden Çaycuma - Bartın bölgesinde pekçok sülün yaşırdı. Yazık ki, şimdi kalmadı. İnsafsız avcılar, bu güzel kuşların kökünü kazıdılar. Oysa bu güzelim süslü yaratıklar, yaşadıkları bölgeyi turistleri çeken bir yeryüzü cennetine çevirebilirlerdi. Çocukluğumda sülünleri tutup satarlardı. Bu satılan sülünlerin çoğunun başı yaralı, bere-
li olurdu. Neden böyle olduğunu kendim de sülün beslemeye başlayınca anladım. Sekiz sülün satın almıştım. Bunları kaçmasınlar diye üstü kapalı, geniş bir yerde besliyordum. Sülünler uçup kaçmak istedikçe, başlarını kapatıldıkları yerin sert tavanına vurup yaralanıyorlardı. Bunun üzerine onlara yumuşak bezden bir tavan yaptım. Sülünler çok yabanıl yaratıklardır, hiç insana alışmazlar; insana değil, birbirlerine bile alışmazlar. Sülünlerim bir yıl kadar yaşadılar. Sonra birer ikişer ölmeye başladılar. Son

ölen ikisini, bu işin ustası bir öğretmene içlerini doldurtup, sakladım.

Muhabbet kuşu denilen Peruş'lar da besledim. O zaman muhabbet kuşunun İstanbul'da tek üretici ve satıcısı vardı. Bir tane satın alacaktım, ama satıcı, bunların tek olunca isteksiz olduğunu söyledi. Eşiyle birlikte aldım. Güzelliğine doyulmaz, kravat iğnesi gibi, canlı bir renk cümbüşü bir çift muhabbet kuşu... Bu çiftin biri öldü. Eşi ölünce tek kalan muhabbet kuşu çok durgunlaştı. Bilenler, «Karşısına bir ayna koy, yeniden isteklenir» dediler. Ayna koydum kafesine. Aynada kendini görünce, artık yalnız olmadığını sanıp ,hiç de güzel olmayan sesiyle ötmeye başladı. Ne yazık ki, onu bigün kafesinde bir renkli tüy yığını olarak buldum, sıçan parçalamıştı.

Maymun da besledim. Albona adlı bir İtalyan gemisinin kaptanından aldığım maymunum vardı. Çok yaramazdı. Evden giderken, onu bir masanın ayağına zincirlemek zorunda kalırdım. Yoksa bütün evi allak bulak ederdi. Bigün yine maymunumu, masanın ayağına boynundan zincirlemiştim. Sürükleye sürükleye masayı, tuvalet aynasının önüne dek getirmiş. Aynanın önüne geçip,

tarakla taranmış, ne kadar kolonya, losyon, esans varsa, hesini sürünmüş. Makiyaj gereçleriyle de, pudralanıp, dudaklarını boyayıp süslenmiş. Eve gelip maymunu öyle görünce çok güldüm, ama yaramazlığına artık dayanamayacağım için, onu meraklı bir dostuma hediye ettim.»

KURTARICIM

Mecidiyeköy'den Bay Ertan Altınok ya-zıyor:

«Dokuz yaşımdaydım, istihkâm yarba-yı olan eniştemin yanında, Hadımköy'de o-turuyordum. Halamla eniştemin, Dik adında büyük bir kurt köpeği vardı. Ata biner gibi Dike biner, subay evleri arasında dolaşırdım. Öbür çocuklar bana imrenerek baktık-ça koltuklarım kabarırdı. Ama bir gece Dik-in sırtından düştüğüm için, halam, Dik'le gezmemi yasaklamıştı.

Bir gece, arkadaşlardan biri, içinde kov-boyculuk oynadığımız barakada ateş yaktı. Ateşten yangın çıktı. Biz barakanın üstün-deydik. Alttan yalazlar yükselince, korkudan kendimizi aşağıdaki samanların üstüne at-tık. Düşünce, bileğim incindiği için, arkadaş-larım gibi ordan kaçıp gidemedim. Kuru ot-lar da yanmaya başladı, içerisini duman kap-ladı. Kapıyı aradım ama bulamadım. Birden bir şangırtı koptu. Barakanın pencere camı kırılmıştı. Dik'i yanıbaşımda buldum. Dik, benim içerde olduğumu anlayıp, pencere ca-mını kırıp yanıma gelmiş. Dik'in sırtına çık-tım. Birlikte, alçak olan baraka penceresin-den yukarı çıktık. Dik, beni yanmaktan kur-tarmıştı.»

YILANLA ARIKUŞU

Okurlarımızdan Bay Mustafa İnce, tanık olduğu bir olayı bize şöyle yazmış :

«Köyümüzdeki cami önü alanında bir akasya ağacı vardı. Bu ağacın bir dalma arıkuşu yuva yapmış. Yuvadaki üç yavrunun gagalarını görüyorduk. Arıkuşu, serçeden az daha iri bir kuştur.

Biz dört arkadaş, alandaki bir gölgelikte otururken, ana arıkuşunun çırpınarak öttüğünü gördük. Bir de baktık, ağaçtaki yuvaya doğru bir yılan tırmanıyor. Ana Arıkuşu, yılanın çevresinde dönenip duruyordu. Elinde çapa olan arkadaşlarımızdan biri, yılanı öldürmek için ağaca doğru koştu. Başka bir arkadaşımız ona,

— Dur, yılan yuvaya gelene dek, ilişme, bakalım ana kuş ona ne yapacak? dedi.

Biz gözleyerek beklemeye başladık. Ana arıkuşu çırpındı, acı acı öttü, yardım ister gibi bize doğru birkaç kez uçtu. Sonunda biraz

uzaklaşp döndü. Dikkatle baktık, gagasında bir arı vardı. Yılanla başı çevresinde dönüyordu. Yılan da yuvaya iyice sokuldu, ağzını açtı. İşte o anda ana arıkuşu, gagasındaki arıyı yılanın açılan ağzına bıraktı. Arı, yılanın ağzını sokmuş olacak, yılan birden kendini bıraktı, pat diye yere düştü. Ana arıkuşu da sevinç sesleri çıkararak yavrularının yanına, yuvasına gitti.»

KURT KURTKEN

Rize Cezaevi Candarma Karakolu'ndan Bay Muharrem Aras, yaşıdığı bir olayı bize şöyle yazmış:

«Onbeş gün izinle köyüme gelmiştim. Babamgile yardım olsun diye, yirmi baş hayvanımızı sulamak için dereye götürmüştüm. Hayvanlar arasında iki de eşek vardı. O iki eşek dereyi geçip karşıda otlamaya başladılar. İlk yazın ilk günleriydi. İki eşek karşıda karlar arasından yeni biten otları yoluyorlardı. Eşekleri almak için soyunup dereyi geçmeye üşendim. Sığırları alıp döndüm. Aradan biriki saat geçince, bir komşu kadın, eşekleri kurt parçalıyor diye çığlığı bastı. O sırada yemekteydim. Sofradan fırladım. Dereye koştum. Bir de baktım, bizim iki eşiği kurtlar çevirmiş. Eşekler direniyor. Tabanca mı çekip kurtlara ateş ettim. Kurtlar kaçtı. Eşekleri yaralı olarak kurtardım. İki. eşiği önüme katıp sudan geçirirken bir de bak-

tım, bir yavru kurt, suyun bataak olduğu yere gömülmüş, çırpıyor. Demek, öbürleri kaçarken, bu yavru olduğundan batağı geçememiş. Birkaç iri taş atıp batağı, taşların üstüne basa basa bataaktaki kurt yavrusunun yanına gittim. Onu kurtarınca belki bana salar diye, önce mendilimle ağzını sıkı sıkı bağladım. Bataktan çıkardım. Bir de baktım, bir ayağı kırılmış. Belki bizim eşeklerden biri çifteleyerek ayağını kırmış. Kucağıma alıp köye getirdim. Komşular, bırakmamı, köpeklerin parçalamasını söyledilerse de bırakmadım. Kırık ayağını sarıp sarmaladım. Bu arada iznim bitti. Babam, kurdun evde kalmasını istemedi. Ben de kurdu yanıma alıp, çalıştığım yer olan Karabük'e götürdüm. Ayağı iyi olan kurt bana alışmıştı. Ama bu kez de komşular, kurttan korkuyor, onu istemiyorlardı. Birkaç ay sonra tekrar köye götürdüm. Yine babam istemedi. Kurdu ormana bırakmak zorunda kaldım. Arkamdan köpek gibi geliyordu. Kaçıp köye geldim.

Aradan iki yıl geçti. Bir kıştı. Kurtların azgınlık zamanıydı. İki saatlik yolda olan başka bir köydeki akrabamızdan eve dönüyordum. Ormanda beş on kurt bana saldırdı. Hemen tabancamı çektimse de tabancam tu-

tukluk yaptı. En yakınımıdaki çam ağacına çıktım. Ama çam genç, küçük bir ağaçtı. Korkudan, hiçbir yararı da olmasa, şaşırıp bağırmaya başladım. Ben bağırınca, altımda dolanan kurtlar arasında bir boğuşmadır başladı. Tutukluk yapan tabancamı kurcaladım, onardım. Altımdaki kurtlara birkaç el ateş ettim. Kimisi yaralandı, kimisi de tabanca sesinden ürküp kaçtı gittiler. Yalnız o kurt sürüsünden biri, gitmedi. Üstelik ağacın ince gövdesi çevresinde ince sesler çıkararak dönüp duruyordu. Tabancamda mermi bittiğinden ateş edemiyordum. Bataktan kurtardığım kurt aklıma geldi. Odur diye yavaş yavaş ağaçtan indim. Kurt, ön ayaklarıyla beni sardı. O kırık ayağına baktım, kırık yeri belliydi. Benim beslediğim kurt, ben ağaçta bağırınca beni sesimden tanımişti. Evcilleşmez denilen kurdun bu davranışına şaşıtm kaldım. Bir süre arkamdan geldi. Karanlık basınca gözden yitti.»

YOLUNU BİLEN AT

Ortaokul öğrencisi olan bir okurum, hem babasının atım, hem de özyaşamını anlatan bir olayı yazmış mektubunda. Genç okurumun adını açıklamadan, mektubunu olduğu gibi aktarıyorum:

«24 Eylül günü köydeki evimizde iyice yıkandım. İlkokul diplomamı, nüfus cüzdanımı hazırladım. Evde değerli neyim varsa, hepsini torbaya koydum. Akşam erkenden yatıp uyudum. Geceleyin babam beni uyandırdı. Ata odun yükledi.

— At hazır, dedi.

Torbamı yanıma aldım. Geceleyin yola çıktık.

Akkuş köyünden Niksar'a, ortaokula okumaya gidiyordum.

Babam, yolda,

— Şu odunları satıp parasıyla sana okul için bir elbise alaydım, başka bişey istemedim., dedi.

Sesimi çıkarmadım. Az sonra babam.

— Sana haftada beş lira versem, yeter mi? diye sordu.

— Ne bileyim baba, daha önce hiç Niksar'a gitmedim ki... dedim.

Bir ağabeyim var. O da böyle okumuş. Ticaret lisesini bitirmişti. Ankara'ya iş aramaya gitmişti.

Konuşa konuşa yolda giderken, sesler, konuşmalar duyduk. Babam,

— Eyvah, yandık, ormancılar geriıyor... dedi.

Kaçmaya kalmadı, ormancılar önümüzü kesti. Babamı tanıdılar.

— Yık atı! dediler.

Babam,

— Etme Saffet ağa, beş param yok, bu ağaçları satıp da, parasıyla aha bu çocuğu yarın okula yazdıracağım. Ne olursunuz, koy-verin! diye yalvardı.

Babamı koyvermezlerse, ben elbise giyemeyecek, okula yazılamayacaktım.

Ormancılar, odunları indirmek için ata sarıldılar. Babam karşı koydu. O zaman ormancılardan biri babama vurmaya başladı. Babamın dayak yediğim görünce, demek babam ağabeyimle beni bu zorluklarla para ka-

zanıp da okutuyormuş diye düşünüp, ağlamaya başladım.

Babam da ormancılara vurmaya başladı. Ama onlar üç kişiydiler. Bu sırada at, elimdeki dizginini çekip duruyordu. Çeke çeke, dizgini elimden kurtardı. Aldı başını gece karanlığında ormanın içine gitti.

Ormancılar babamı bırakıp atın arkasından gittiler. Babam elimden tutup koştu. Ormancılar arkamızdan bağırırlarsa da bizi tutamadılar.

Sabah ezanı okunurken Niksar'a vardık. Babama,

— Acaba at ne oldu? diye sordum.

Babam,

— Sen onun için hiç kaygılanma, o yolunu bilir... dedi.

Evlerin sıklaştığı bir mahalleye girdik. Bir de baktık ki, bizim at, sırtında odunlar, bir evin kapısı önünde duruyor.

Babam, her zaman kaçak odunları, bu evin sahibine sattığından, at da kendi başına ormancılardan kaçıp bu evin kapısı önünde durmaya alışmış. Atın bu alışkanlığına şaşıp kaldım.

Babam odunları sattı. Beni de o gün Niksar ortaokuluna yazdırdı.»

KARADAĞ KEÇİSİ

Okurlarımızdan Bay Abdullah Özel, Karadağ Keçisi üzerine, şu çok ilginç bilgiyi veriyor :

«Karadağ keçileri geyik türünden hayvanlardır. Yüksek, dağlık yerlerde sürü olarak yaşarlar. Tek boynuzludurlar. Uzaktan alınları ak görülür. Duyma ve görme yetenekleri çok olduğundan avlanmaları güçtür. Sürünün en yaşlıları sırayla yüksek bir kaya üstünde nöbet bekler. Sonra bir başkası gelir, nöbeti alır, eski nöbetçi gider. Bir tehlike sezince, nöbetçi olan karadağ keçisi ıslık çalar, bir yandan da ayaklarını çekiç gibi yere vurur. Bu durumda, sürüdeki karadağ keçileri, nöbetçiye bakarlar; nöbetçi ne yana kaçarsa, onlar da arkasından o yana kaçarlar. Birgün avda, nöbetçi olan karadağ keçisini vurmuştum. Vurulan keçi, nöbet tuttuğu kayadan aşağı atlayınca, öbürleri de arkasından ordan atlayıp kaçtılar. Ondan çoktu sayıları.

Kasım ayı döllenme zamanlarıdır. Döl-
lenme zamanı gelince, tekeleri birbirleriyle
karşılaşınca kıyasıya dövüşürler. Yenen, ye-
nilenin torbasını (hayalarım) ağzına alır, eze
eze onu burar, iğdiş eder. Avcıların vurduk-
ları dağ keçileri arasında buruk tekeler çok
görülmüştür.

Boynuzları çok sağlam olduğundan, or-
manda koşarlarken, boynuzu ağaçların dallarına
takılan keçiler, kendini kurtaramaz, a-
ğaca asılı kalır. Ağaç dalında asılı kalmış kara
dağ keçisi iskeleti çok görmüşüzdür.»

YAVRUSUNU EMZİRSİN DİYE

Okurlarımızdan Bay Vartan Ozinyan, hayvanlara değgin iki anısını şöyle yazıyor:

«1917 yılında oniki yaşımdaydım. Bir evde ırgat olarak çalışıyordum. Çobanlık yapardım. Sabahları sığırları otlatmaya götürür, akşamları getirirdim. Yavrulamış bir inek vardı. Yavrusu ahırda kalır, ana ineği otlatmaya götürürdüm. Akşam dönüşünde, yavrusu memesini emmek için ana ineğin yanına koşar, ben de sağılmadan önce meme emmesin diye, yavruyu yanma bırakmaz, ana ineği ahıra kapardım.

Bir akşam yine sürüyü otlatmaktan getirmiştim. Ana inek, öbür sığırlardan ayrılıp ahıra, yavrusuna koştu. Yetişmesem, yavrusu memesine asılıp emecekti. Ben her zamanki gibi yavruyu ahırdan çıkarıp ineği ahıra kapamak istedim. Ama ana inek, kapamayayım diye kapıya koştu, beni süserek, kapıyı kapamama bırakmadı. Beni boynuzlaya boynuzla-

ya ahırın köşesine sıkıştırdı. Avazım çıktığı kadar bağıırıyordum ama, evde kimse yoktu. Zaten başkaları varken, inek böyle bişey yapmamıştı. Beni sıkıştırdığı köşede epiy zaman boynuzladıktan sonra, yanına gelen yavrusunu emzirdi.»

ÂŞIK BOĞA İLE İNEK

«Bir akşam sığırları eve getirirken bir inekle bir boğa kayboldu. Her yanı aradım ama bulamadım. Hayvanları eve getirirken, bizden önce ahıra gidenleri olurdu. Kaybolan inekle boğanın da, daha önce eve geldiklerini sandım. Ama evde de yoklardı. Gece de aradık taradık, onları bulamadık. Ertesi sabah erkenden yine aramaya çıktık. Boğanın adı Yordan'dı. Belki adını bilir diye.

— Yordan, Yordaaan! diye bağıryorduk.

Biz böyle bağıırırken boğanın sesini duyduk. Biz onun adını seslendikçe o da bize cevap veriyordu. Sesinin geldiği yana yürüdük. Bir de baktık ki, boğayla inek, karşıya karşıya geçmişler, burun buruna vermişler, çayırda yatıyorlar.»

GÜVERCİN - KARGA SAVAŞI

Okurlarımızdan Bay Muzaffer Öz, bize gönderdiği mektupta bir anısını şöyle anlatmış :

«Çocukluğumda köydeyken bir çift güvercin almıştım. Kısa zamanda güvercinlerim üredi, çoğaldı. Oniki yaşındaki erkek güvercinim çok dövüşçüydü. Yabancı güvercinleri kandırıp bize getirirdi. Benden hiç kaçmaz, beni görünce omuzuma konardı.

Birgün evdeyken, güvercinlerin yuvasında bir patırtı koptu. Koşup baktım. Güvercinlerin yuvasına bir karga girmiş. Benim döğüşçü güvercinim kargayla savaşıyor. Ama iri kargayla başedemiyor. Benim sesimi duyanca yüreklendi. Birden yuvadan fırlayıp, yuvanın ağzına sırtını verdi. İçerdeki karga yuvadan çıkmasın diye de yuvanın ağzına iki kanadını açıp gerdi. Karga içerden çıkamıyordu. Güvercinim de benim yardımına koşmamı bekliyordu. Hemen merdiveni dayayıp, yuvaya elimi soktum, kargayı yakaladım. Bu sırada benim yaman güvercinim, gruk gruk diye sesler çıkararak kabara kabara dönenip duruyordu.»

KURTARICI

Okurlarımızdan Bay Burhan Yeni yazıyor :

«Onbir yaşımıdaydım. Toni adında bir köpeğimiz vardı. Bir yaz günüydü. Yaramazlık yaptığı için, annem kardeşimi dövmeye başladı. Orda yatmakta olan Toni birden fırlayıp, annemin eteğine yapıştı, dişleriyle annemi eteğinden çekiştirmeye başladı. Annem, kardeşimi bırakmayınca, bu kez de, annemle kardeşimin arasına girip annemi göğüsledi, ikisini ayırdı. Annem, kardeşimi bırakmak zorunda kaldı.»

YUVA VE YAVRU ÖZLEMİ

Okurlarımızdan Bay Mustafa Çetindağ beslediği tavşana değgin şu olayı anlatıyor :

«Ankara'nın Altındağ'ında otururuz. Bundan beş yıl önce, İstanbul'daki ablamgilden bir tavşan getirmiştım. Tavşanı, bahçemizdeki kullanılmayan kümese koydum. Aradan bir süre geçince tavşan kümesin kuytu köşesine on santim kadar derinlikte bir çukur kazdı. Kendi tüylerini yolup o çukura döşedi. Burasını, doğuracağı yavrularına yuva olarak hazırlamış. Gebe tavşanlar, doğuracakları yavruları için, kendi tüylerini yolup böyle yumuşak yuva yaparlarmış. Benim tavşanım da dokuz yavru doğurdu. Bunlar fındık faresi yavrusu kadar küçüçüktü. O dokuz yavrudan biri, yuvanın dışında kalmıştı. Üşüyordu. Ben de ısınsın diye onu aldım, öbür yavruları elimle tutup yana çekerek yuvanın en altına koydum. Ertesi sabah kümese gidip merakla bir de baktım ki, o dokuz yavru da yuvanın dışına atılmış, hepsi de ölü. Ailece

şasıp kaldık. Tavşan yaşamını bilen birisinin bize söylediğine göre, ana tavşan yavrularını öyle kıskanır mış ki, onlara insan eli değerse, öldürür müş.

Aradan zaman geçti. Tavşanım, her doğum zamanı gelince, yine toprağı kazıp bir küçük çukur açıyor. Yine o çukura, yolduğı kendi tüylerini döşeyip yavruları için yuva yapıyor. Ama eşi olmadığı için gebe kalmadığından doğurmuyor. Tavşanıma araya araya bir erkek eş buldum. Bu beyaz bir tavşandı. Benimki, ondan çok küçük, boz bir tavşandı. İkisini kümese koydum. Önce koklaştılar. Sonra benim boz tavşanım, kendisinin iki büyüklüğündeki beyaz tavşana saldırdı. Öldürücü bir kavgaya girdiler. Ard ayaklarıyla birbirlerine vurdukça tüyleri bir metre yukarıya yükseliyor, ortalık tüy bulutu oluyordu. Baktım, anlaşılamayacaklar, erkek tavşanı aldığım yere geri verdim. Yara bere içinde kalan tavşanımı tedavi ettim. Şimdi yapayalnız yaşayan benim zavallı tavşanım, her doğum mevsimi gelince, sanki gebemiş, sanki doğuracakmış gibi, kümesteki toprağı on santim kadar kazıp açtığı çukura kendi tüylerini yolup yuva yapıyor. Her yıl, onun bu yuva ve yavru özlemine üzüntüyle gözlüyoruz.»

JOKEYİNİN CANINI KURTARAN AT

Jokey Bay Saim Harmanbaşı, yetiştirdiği bir atla olan ilişkisini şöyle anlatıyor :

«1965 den bu yana pekçok tay yetiştirdim. Ama 1969 da yetiştirdiğim Çiğdeme hepsinden çok bağlıyım. Çünkü o hayvan, benim hayatımı kurtarmıştır.

Çiğdem öyle uysal bir attır ki, kim çağır-
sa yanına gider. Ama benden başka hiçkimse-
nin elinden şeker yemez. Hastalanınca iğne
yapılacaksa, hiç terslik etmez, iğne kolay ya-
pılsın diye boynunu uzatır. Hiçkimseyi tep-
tiği, çiftelediği olmamıştır. Nallanırken ayak-
larını bağlamak, tutmak gerekmez. Böyle bir
uysal hayvandır. İstanbul yarışlarının bitimi-
ne yakın bir yarışta, önümüzdeki atın ayakla-
rına takılınca Çiğdem'le birlikte yıkıldık. Ba-
yılmışım. Gözlerimi açtığımda Çiğdem ba-
şımda bekliyordu.

Çiğdem'i Adana Yarışlarına hazırlıyor-
dum. Bir sabah antrenman bittikten sonra,

her zamanki gibi üstünden inerek kuyruğundan tuttum, teri kurusun diye bokslara doğru yürütüyordum. Bir de kafamı kaldırdım ki, sahanın en azgın hayvanı bana doğru koşuyor. Kaçacak yer ve zaman yoktu. Demir parmaklıklara sıkışmıştım. Tepmesini kafama yapıştıracaktı ki, o uysal Çiğdem birden saldıran ata bir tepme savurdu. Ama tepmesini normal olarak savursa bana gelirdi, yan savurarak saldıran ata vurdu. Tepmeyi yiyen at, neye uğradığını şaşırıp uzaklaştı. Çiğdem böylece canımı kurtarmış oldu.

Çiğdem, Türkiye Jokey Kulübünün en çok satış koşusunu kazanan atı olarak ün yapmıştır. Her koşudan sonra, onu satın alacaklar diye ödüm patlar. Kazandığı ondört satış koşusunda onu kimse satın alamadı. Çiğdem bana öylesine bağlıdır ki, hasta yada cezalı olsam da yarışa katılamasam, başka bir arkadaşım Çiğdem'e binse, hiçbirinde birincilik almamıştır. Ama ben binersem, koşmaz da sanki uçar.»

KOÇ HIRSIZI AĞA

Okurlarımızdan Bay Aliyar Soy (Kars - Posof) başından geçen bir olayı şöyle yazmış:

«Onüç - ondört yaşlarımdaydım. Düzde koyun otlatıyordum. Benim az ötede, 250 kadar koyunu olan, yani bizim buralara göre zengin sayılan bir adam da koyunlarını otlatıyordu. Benim otlattığım topu toplamı onbeş kadar koyun. Bu zengin adam, benim koçuma göz dikmiş, onu çalmaya karar vermiş. Az sonra beni yanına sesledi. Gittim. «Otur Aliyar» dedi. Oturdum. Biraz sağdan soldan konuştuk. Ben küçüğüm, o büyük, ne dese, «Evet ağabey, Öyle ağabey» diyorum. Sonunda «Yahu, şu senin koç çok yaman bir koç, aman dikkat et, çalarlar» dedi. Ben de «Kim çalacak, çalmazlar» dedim. «Aliyar, al şu kabı da su doldur» dedi. Elime su kabını tutuşturdu. Su kaynağı da olduğumuz yere 15-20 dakika uzaklıkta. Aldım kabı, su başına git-

tim. Köpeğim havlayarak koşa koşa yanıma geldi. Köpek havlayıp, geriye, bizim sürünün olduğu yana doğru biraz koşuyor, sonra yine havlayarak bana doğru geliyordu. Köpeğin bir gidip gelmesinden, havlamasından koyunlarıma birşey olduğunu anladım. Koşarak geri döndüm. Koyunlarımla yanına vardım. Baktım, koç yok. Köpek, yine havlayarak, ileri geri koşarak, çalıların arasına girdi. Ben de onu izledim. Bir de baktım —adı gerekmez— o büyük sürünün sahibi olan zengin adam, benim koçu yatırmış yere, kuyruğunu iç yanından bıçakla kesiyor. Ancak bir bıçak atabilmişti. Elimdeki sopayla üstüne yürüdüm. Ama ben çocuğum o zaman, adam beni döğmeye başladı. Ben yediğim dayakla ağlayıp bağırmaya başlayınca, köpeğim adama öyle bir saldırdı ki, adamı parçalayacak. Adamı yıktı, ısırmaya başladı. O koca adam, «Aman Aliyar oğlum, beni kurtar bu köpekten, öldürecek beni!» diye yalvarmaya başladı. Ben de köpeğimi tutup, adamın üstünden zorla çektim. Adam kalktı, süklüm püklüm gitti. Bir daha da yanıma uğramadı.»

RÖNTGENCİ AYI

Okurlarımızdan Asım İleri, tanıdığı olduğu bir olayı bize şöyle yazmış :

«Harita Genel Müdürlüğünde askerliğini yaparken, Bolu ile Zonguldak arasında Nivelman postasında görevlendirilmiştim. Yazın çok sıcak günlerini yaşıyorduk. Beldibi ormanının ortasından geçecek olan devlet yolunun Nivelmanını denize bağlamak için sıkı bir çalışma içindeydik.

Boğucu sıcak bir geceydi. Uyuyamadım. Ormanın içinden dere boyunca yürümeye başladım. Dolunay yükselmişti. Derenin güllendiği yere doğru gelirken ayak sesleri, solumalar duydum. Ay ışığından ortalık aydınlıktı. Biraz ötede bir ayının olduğunu gördüm. Elimi silâhıma attım, ama durup dururken ayıyı azdırmamak için silahımı kullanmadım. Ayıyı uzaktan izledim. Ayı, çalıların arasına gidip durdu. Ama bu kez, derenin göllendiği yerden su şırıltıları geliyordu. O yana ba-

kınca, suda bir kadının yıkandığını gördüm. Yıkanan kadın, az sonra hafif hafif bir şarkı da mırıldanmaya başladı. Bende de, az ötemdeki ayıda da, ne ses, ne kıpırtı var... Kadın yıkandı, sudan çıktı, kurulanıp giyindi. Silahını da eline aldı. Patikadan yürüdü gitti.

Beni görmemiş olan ayı da ters yöne döndü, ormanın içine daldı.

Arkadan ben de yavaş yavaş çadırıma yürüdüm.»

İLK YUVAYA BAĞLILIK

Okurlarımızdan Bay Necip Sevinç, güvercinlere değgin bir anısını anlatıyor:

«Karaköy'de bir evin üst katında oturuyorum. Altı yıl önce Banko cinsi bir çift kırmızı kanat yavru almıştım. Yavrular büyüdü. Başka yavrular yaptılar, çoğaldılar.

Kimi nedenlerle kuşları satmam gerekti. Bütün güvercinleri, yavrularıyla birlikte sattım. Aradan bir ay geçmişti ki, bigün kırmızı kanatı boş kümeste gördüm. Onu bir hafta kadar daha besleyip yine sattım.

Bir - birbuçuk ay kadar daha geçti, kırmızı kanat yine dönüp geldi. Sevindim. Ama güvercin besleyemezdim. Onun için yine sattım. Kuşu satın alan adama nerde oturduğunu sordum. Dördüncü Levent'te oturuyormuş.

Gelirse görmeyeyim diye kümese bakmıyordum. Bir zaman sonra güvercin kümesini de kaldırdım.

Aradan iki yıla yakın zaman geçmişti.

Bir pazar günü arkadaşlarla evimin terasında oturmuş, çay içiyorduk. Havada bir çift güvercin gördüm, yükseklerde uçuyorlardı. Havada döne döne inip, karşı binadaki reklâm lavhasının üstüne kondular. Dikkatle bakınca, benim eski yavru kırmızı kanatı tanıdım; yanına da bir eş bulup yerinden kaçmış. Artık ondan vazgeçemezdim. Yem serperek çağırdım. Hemen derme çatma bir kümes kurdum. Bir daha da onu satmadım. Hâlâ kırmızı kanatımı beslemekteyim.»

KAŞ YAPAYIM DERKEN

Okurlarımızdan Bayan Fatma Akbal şöyle yazmış :

«Tarzan adında bir köpeğimiz var. Bu öyle bir köpek ki, çocuklardan biri, giyilecek bişeyini dışarda unutsa hemen alır, eve getirir.

Üç yıl önce evde ilkyaz temizliği yapmıştık. Çamaşırları da yıkayıp bahçeye astık. Akşama doğru yağmur çiselemeye başlarken biz de ipten asılı çamaşırları toplarken, bir komşumuz konuk geldi. Konuğu karşılamak telâşında, geri kalan çamaşırları toplamayı unutmuşuz. Yağmur gittikçe arttı. Konuklarımızla birlikte akşam yemeği yedik, çay içtik. Geceyarısına doğru konuklarımız kalktı. Onları uğurlamak için bir de kapıya çıktık ki, ne görelim; Tarzan ipten asılı bütün çamaşırları, yağmurda ıslanmasın diye, dişleriyle, pençeleriyle ipten alıp, getirmiş, kapının önüne yığmış. Bir de onları korumak

için, iki ön ayağını üstlerine dayayıp yatmış. Bizi görünce, büyük bir görev yapmış gibi fırladı, kuyruğunu sallayarak yanımıza geldi. Hepimiz katıla katıla güldük ama, ben o çamaşırları bir daha yıkamak zorunda kaldım.»

MANOŞ

Okurlarımızdan Bay Cemal Türksoy şöyle yazıyor!

«On yaşımdaydım. Bulunduğumuz ilçede o zamanlar elektrik yoktu. Geceleri, vakit geçirmek için, komşular birbirlerine konuk giderlerdi. Yollar karanlık olduğu için de, evden eve gidilirken gemici feneri kullanılırdı. Bizim Manoş adlı bir tazımız vardı. Geceleri sokağa çıkacağımız zaman, Manoş, yanan gemici fenerinin sapını ağzına alır, önden giderek yolumuzu aydınlatırdı.

Bir gece yine, ağzında gemici feneriyle Manoş önde, biz onun arkasında, konuk olduğumuz yerden evimize dönerken, birden Manoş fırladı, yol kıyısındaki büyük su arkına doğru koşmaya başladı. Biz ne olduğunu anlayamadık, arkasından gittik. Manoş, başını suya daldırdı birkaç kez, ama feneri dışleri arasından bırakmıyordu. Sonra, ağzında fenerle koşup yanımıza geldi. İşte o zaman

neler olduğunu anladık. Esen rüzgârla, fenerin alevleri fenerin sapını ısıtmış. Manoş'un ağzı, ısınan fenerin sapından yanmaya başlamış. Manoş ne feneri ağzından bırakıyor, ne de acıya dayanabiliyor. Feneri suya sokup söndürmekten başka umar bulamıyor. Ama yine de feneri dişleri arasından bırakmamış, bize getirmişti.

Zavallı Manoş'u bir kış gecesi dağlardan inen kurtlar parçalamışlardı.»

MAVİ TİLKİ AVCISI YERİŞ

Okurlarımızdan Bay Fahrettin Güzel, bir anısını şöyle yazmış:

«Kars'ın Ani köyünde babam bakkallık yapardı. Yeriş adında bir çoban köpeğimiz vardı. Çok kurtçul bir köpekti. Kış geceleri, köyün içerilerine dek giren kurtlarla boğuşur, bunlardan birini boğar, sürüye sürüye ölüsünü kapımızın önüne dek getirirdi. Köyün ağası olan Daşdemir ağa, her kurt boğuşunda Yeriş'e taze et verirdi.

Bigün, keklik tuzağı kurmak için, yanıma Yeriş'i de alıp Ani harabelerine gittim. Şirli Kilise denilen yıkıntılar arasında bir yere, keklik için tuzak kurdum. Ama kekliğin tuzağa girmesi için gerekli olan yemi getirmeyi unutmuştum. Evden çıkarken yolda yemek için yanıma ekmek peynir almıştım, hem ben yemiştim, hem Yeriş'e vermiştim. Tuzağa yem olarak koyacak arpa olmayınca, yedi-

ğimizden artan ekmekle peyniri tuzağa koydum Yeriş'le birlikte eve döndük

Sabah erkenden evimizin kapısı dışardan tırmıklanıyordu Kapıyı açtım, bir de baktım, Yeriş'in ağzında kedi ölüsü gibi bişey. Babası avcı olan Annem, Yeriş'in ağzından aldığı hayvanın mavi sansar olduğunu anladı. «Bu çok değerli bir sansar» dedi. Ama mavi sansar ağır bişeyin altında ezilmişti.

Ben keklik tuzağı kurduğum yere gittim. Şirli kilisesinin yıkıntılarına girdim. Tuzak yerinde ama kapanmıştı. İçinde ne ekmek, ne peynir vardı. O zaman olanları anladım. Yeriş, tuzaktaki ekmekle peyniri yemek için tuzağa gitmiş. Mavi sansarın tuzağa yakalandığını görmüş. Ayaklarından çeke çeke sansarı çıkarırken, tuzağın taşı üstüne düşüp sansarı ezmiş. Boğduğu kurt ölüsünü evimizin kapısına getirmeye alışık olan Yeriş de, tuzaktaki ekmekle peyniri yedikten sonra, mavi sansarı bizim eve getirmişti.»

ANA ÜVEYK

Okurlarımızdan Bay Solmaz Paşası yazıyor:

«Kadirli toprağının yüzde otuzu çeltik tarlasıdır. Çeltikler kaldırıldıktan, tarlanın kuruması beklendikten sonra, tarlalar traktörle sürülür.

Üveyk denilen kuşlar, tarlayı süren traktörü izlerler. Çünkü, traktörün tarlada açtığı iz içinde kendilerine yiyecek öteberi ararlar. Üveyk, serçeden az iri, kanat ve karın altı ak, boynu daha uzun, cana yakın, sevimli, ama ürkek bir kuştur.

Ben birgün çeltik tarlasını traktörle sürüyordum. Üveyikler de traktörün çevresinde uçuşup, traktörün tarlada açtığı yolda yemleniyorlardı. Birden üveyiklerde bir telâşlı sesler, çırpınmalar başladı. Hele içlerinden biri, benim başımın üstünde acı acı öterek dönenip duruyordu. Traktörü sürdükçe onun da telâşı arttı. Traktörü durdurup in-

dim. Bir de baktım, önümde bir ana üveyk-
le bir de yavrusu. Herhalde ana üveyk yav-
rusuna uçmayı, yemlenmeyi öğretiyordu. Yav-
ruyu aldım. Beslemek için köye götürmeyi
düşündüm. Ama yavru elimde köye giderken,
anası da bizden ayrılmadı, başımın üstünde
acılı sesler çıkararak beni izledi. Anladım ki,
ana üveyk, yavrusundan ayrılmayacak, yav-
ruyu geri götürdüm, hendeğe koydum. Anası
da yavrunun yanına kondu.»

YUVA SAVAŞI

Okurlarımızdan Bay Reha uhadaroğlu, tanık olduğu bir olayı şöyle yazmış:

«Bizim evin yanında eski, yıkık bir ev vardı. Bu yıkıntının ii, serçe yuvalarıyla doluydu. Yaz geldi, yazla birlikte gçmen kırlangıçlar da geldi. Kırlangıçlar, kendilerine yuva aramaya başladılar.

Birgün, yuva yapmaya çalışan kırlangıları seyrediyordum. İki kırlangıç birden, saçak altındaki bir serçe yuvasına saldırdılar. Serçenin yuvası, serçe yavrularıyla doluydu. Ana serçe, yuvasına saldıran kırlangılara karşı koydu. Tek başına, iki kırlangıla birden, gaga gagaya, pençe pençeye dğüşüyordu. Kırlangıların tırnakları, gagaları arasında, zavallı ana serçenin tüyleri uçuşuyordu. Ama ne olursa olsun, yavrularının barındığı yuvasını bırakmıyordu. Savaş epiy uzun sürdü. Sonunda iki kırlangıç, ana serçeyi yuvasından atıp hazır yuvaya konamayacaklarını

anlamış olmalılar ki, serçe yuvasının dolayında bikaç kez dolanıp uçup gittiler.

Ertesi sabah yine aynı saatlerdeydi. Kır-langıçların gürültüleri üzerine dışarı baktım. Bu kez, otuz-kırk kırlangıç birden gelmişti. Hiç durmadan serçe yuvasına gidip gidip geliyorlardı. Yuvaya her gelişlerinde, gagalarındaki çamuru oraya bırakıyorlardı. Sonunda yuva tepeleme çamurla doldu, koca bir öbek oldu. Yarım saat kadar bu iş için çalışan kırlangıçlar hep birlikte uçup gittiler.

İşin ne olduğunu merak ettim. Ancak akşama doğru vakit bulup, yuvanın olduğu yere merdiven dayadım, çıkıp baktım. Her yanı çamurla sıvanmış olan yuvanın hiçbir deliği kalmamıştı. Çamur sıvayı zorlukla söktüm; bir de baktım, ana serçeyle yavru serçeler havasızlıktan içerde boğulup ölmüşler. Kır-langıçlar, ana serçeden öçlerini böyle almışlardı. Ama ana serçe de ölümü göze alıp, yavrularını, yuvasını bırakıp kaçmamıştı.»

BİR YIKANMASI EKSİK

Okurlarımızda, Zonguldak'tan Bayan Kudret Orpen yazıyor:

«1962 yılında, kocamın atanmasıyla Zonguldak'a geldik. Yolda gelirken, kedimiz eşya kamyonundan atlayıp kaçmış, kaybolmuştu. Oysa evimiz hiç kedisiz kalmazdı.

Zongolduk'taki evimizde eşyamızı yerleştirdik. Çamaşır yıkadım: Çamaşırları ipe serdim. Az sonra çocuklarım, kapkara bir kedi yavrusunun, çamaşır asılı ip üzerinde cambazlık yaptığını haber verdiler. Bir de baktım, kara, sevimli bir kedi yavrusu, kolye gibi boynunda tüyleri bembeyaz. Kediye oradan aldım. Kedinin papileriyle kirlettiği çamaşırları bir su daha yıkayıp çalkaladım.

Yavru kediye evdekiler hep birden sahip çıkmıştık. O günlerde Zongüldak'ın sokak duvarlarında Yunanlı yıldız Aliki Vuyuklaki'nin bir filminin afişleri asılıydı. Biz de kara kedimize Aliki adını koyduk.

Aliki, evin içinde bir yeri kirletti. Temizledim. Onun için özel helâ yaptım. Ama Ali-

ki, helâsına gitmedi, yine evin içini pisletti. Bitürlü onu kendi helâsını kullanmaya alıştıramıyorduk. Sonunda, başedemeyince, eşimle konuştuk, Alikî'yi sokağa bırakmaya karar verdik. Konukomşuya karşı ayıp olmaması için Alikî'yi geceleyin sokağa bırakacaktım. Daha akşam olmamıştı. Biz bu kararı daha yeni almıştık ki, Alikî'nin miyavlamalarını duydum. Gidip baktım, bizim helânın kapısı önünde miyavlayıp duruyordu. Ne olacak diye kapıyı açtım. Kedi içeri girdi. Onu sessizce gözetledim. Alikî, alaturka helânın kubur deliğine iyice yaklaştı. Küçücük bacaklarını açabildiği kadar açıp, çukura kakasını etti. Sonra, sanki toprakla örtecekmiş gibi, Ön ayaklarıyla biriki hareket yaptı. O gece, helâ kapısını aralık bırakıp, Alikî'yi sokağa atmadık.

Aradan onbir yıl geçti. Hiç kimse, Alikî'nin o gün bugün, bizim helâdan başka bir yeri kirlettiğini görmedi. Alikî her yıl güzel güzel yavrular doğuruyor. Öyle güzel yavruları oluyor ki, hemen komşular kapışıyorlar.»

AYININ YAVRULARI

Rize'den Bay Celâl Yılmaz, tanıdığı olduğu bir olayı bize şöyle yazmış:

«Gümüşhane'nin Güngören köyündeydik. Bir ilkyaz sabahı odun kesmek için dağda ormana gitmiştim. Ben tepedeydim. Düzükte duran bir ayı ile iki yavrusunu gördüm. Orda bir çay vardı. Yağan yağmurlardan çay, hızlı ve bulanık akıyordu. Ayının, çay boyunca aşağı yukarı gidip gelişinden, çayı karşıya geçmek istediğini anladım. Onu gözledim.

Ayı, araya taraya, karşıya geçeceği çayın sığ yerini buldu. Yavrularından birini yere yatırıp üstüne çalı çırpı yığdı, bunların üstüne de ağırca iki taş koydu. Ayı yavrusu bunların altında kıpırdayamıyordu. Ayı öbür yavrusunu kucağına alıp çayı geçti. Karşıya varınca kucağındakini bırakıp bu yakadaki yavrusunu almak için çayı yine geçti. Ama karşı kıyıya geçirip bıraktığı yavrusu, ana ayının arkasından geldi, çaya daldı. Çay öy-

le hızlı akıyordu ki, yavruyu yıkıp sürüklemeye başladı. Ana ayı bu durumu görünce acıklı seslerle bağırmaya, çırpınmaya başladı. Çay kıyısından aşağı koşuyor, ama suların içinde yuvarlanan yavrusunu kurtaramıyordu. Biyandan da, çalı ve taş altına koyduğu öbür yavrusuna bakıyor, onu bırakıp daha aşağılara gidemiyordu. Sonunda yavru, hızlı akan çayda sürüklene yuvarlana gitti, gözden yitti. Ana ayı, ağlar gibi sesler çıkararak iki ayağı üzerine dikildi, yerden aldığı taşları, tıpkı düşmanına fırlatır gibi çaya atmaya başladı. Yarım saatten daha uzun çayı taşıdı. Sonra, arkasından gelmesin diye çalı ve taşlar altına gizlediği yavrusunun yanına gitti. Onu gizlediği yerden çıkardı. Kucağına alıp çayı karşıya geçirdi. Birlikte gittiler, ormana daldılar.»

OKUMASINI BİLEN KÖPEK

Okurlarımızdan Dr. Temel Erkal, köpeğiyle ilgili şu olayı anlatıyor:

«Gerze Sağlık Merkezi hekimiydim. Ana sütünden ayırıp biberonla beslediğimiz Kop adında bir köpeğimiz vardı. Ufak tefek, çok tüylü bir köpekti, uzun tüyleri arasında gözleri görünmezdi. Evimizin altında bakkallık eden bir Emin Amca vardı. Emin Amca, Kopu çok severdi. Onu bisküviyle beslerdi. Kop öyle şımarmıştı ki, her bisküviyi yemez, seçer, yalnız bir marka bisküviyi yerdı. Ne kadar aç olursa olsun, beğendiği marka bisküviden başkasını yedirmezdik.

Gerze kaymakamının ayrılışı nedeniyle bir ziyafetteydik. Sofrada söz köpeklerden açılmıştı. Herkes kendi köpeğini överken, ben de köpeğimin okumasını bildiğini, bisküvi markalarını okuyup, içlerinden yalnız bir marka bisküviyi seçip yediğini söyledim.. Sofradakilerden bir arkadaş,

— Olmaz öyle şey! dedi.

Elli lirasına bahse girdik.

Hep birlikte bakkal Emin Amcanın dükânına gittik. Emin Amca, yedi-sekiz marka bisküviyi, Kop'un önüne koydu. Her bisküvinin üzerinde markası yazılıydı. Kop, markalarını okur gibi bisküvilere bakıp beğenmediklerini ayırıyordu. Sonunda, o beğendiği marka bisküviyi buldu, yedi.

Hakemler,

— Evet, bu köpek bisküvi markalarını okuyor! deyince, ben elli lirayı kazandım.»

TRAFİKÇİ KÖPEK

Pozantı'dan Bay Ezgi Tiryakioğlu, tanık olduğu bir olayı bize şöyle yazmış:

«Bigün Sinop'ta bir arkadaşın arabasına binmiş, Akliman'a gidiyordu. Sinop'ta yollar dar ve dönemeçlidir. Araba bir dönemeci dönünce, birden önümüze, yola uzanmış üç sığır çıktı. Arabayı kullanan arkadaş fren yaptı, klakson çaldı, biz hep birden bağırdık, ama üç sığır da yerlerinden kıpırdamadıkları gibi, başlarını çevirip bakmadılar bile. Yandaki düzlükte harman döven köylülere seslendik. Onlardan biri de seslenerek bir köpek çağırdı. Köpek, harman yerinden ok gibi fırladı. Havlaya havlaya sığırlardan birinin üzerine atıldı, ona saldırdı. Sonunda o sığır kalktı. Köpek onu göğüsleye göğüsleye yol dışına ittikten sonra, öbür sığıra atlama-ya, havlamaya başladı. Böyle böyle üç sığırı da, uzandıkları yol üstünden kaldırıp yol kıyısındaki boş tarlalara sürdü. Sonra da, yol kıyısındaki tümseğe çıkıp, göğsü ilerde durdu. Arabamız önünden geçerken gözlerini bizden ayırmadı.»

BERBERİ TANIYAN GARİP

Pendik'te, berberlik eden okurumuz Bay Hakkı Avunduk, saka kuşuna değgin bir anısını şöyle anlatıyor:

«Pendik'te bir berber dükkânım var. Bir müşterim, evinde saka besliyormuş. Kedi, kafesteki sakayı kanadından yaralamış. Bu müşterim, saka kuşunu kafesiyle getirdi, bana verdi. Ben de kafesi dükkâna astım. Saka kuşunun yaralı kanadını tedavi ettim. Kafesini temizlerken kapısını açık bırakıyordum. Dükkânın içinde gezer, uçardı. Elimde kenevir yedirmeye alıştırdım. Adını Garip koymuştum, Avucumu açıp da,

— Gel Garip, gel oğlum! deyince dükkânın neresinde olsa, uçar gelir, avucuma konar, kenevir yerdı. Avucuma konup da kenevir bulamazsa, kandırılmaktan çok kızar, uzun zaman avucuma gelmezdi. Artık müşterilerim de Garip'e alışmışlardı. Dükkâna gelince hep onu ararlardı.

— Gel Garip, gel oğlum! diye seslendim, bir yerlerden çıkardı.

Bigün yine bir müşteri Garip'i sordu. Çağırdım, çağırdım, gelmedi. O zaman açık kapıdan çıktığını anladım. Sokağa çıkıp, seslendim, gelmedi, görünürlerde yoktu. İki saat sonra öğle yemeği tatilinde yine sokağa çıktım,

— Gel Garip, gel oğlum! diye bağırma-ya başladım.

Ben önümdeki ağaçlara bakarak; «Gel oğlum!» diye seslendikçe, gelip geçenler meraka kapılıp başıma toplandılar. Kalabalık gittikçe artıyordu.

Kendikendime, bu kuş beni dükkânda beyaz berber gömleğiyle görmeye alıştı, diye düşündüm. Hemen beyaz berber gömleğimi giyip, yine dükkânımın önüne çıktım,

— Gel Garip, gel oğlum! diye ağaçlara doğru seslendi.

Herkes halime bakıp bana gülüyordu. Garip gerçekten gelmezse, deli olduğumu sanacaklardı.

Derken bir saka kuşu, önümdeki ağacın üst dallarına kondu. Kendir olan avucumu uzatıp,

— Gel Garip, gel oğlum! diye seslendim.

Daha aşağıdaki dala kondu.

Biriki kez daha çağırdım. Avucuma kondu, iki kenevir yedi. Ordakiler,

— Tut, yakala! diye bağııyorlardı.

Uçtu. Yeniden çağırdım. Bir daha geldi avucuma, kenevir yedi yine. Tırnakları parmaklarımın arasına geçmişti. Yakaladım, kafesine koydum.

Herkes Garip'i tanıyordu orda. Garip de, ben de ünlü olmuştuk. Adım, Kuşlu Berber'e çıkmıştı.

Garip, dört yıl daha dükkânımda kaldı. Günün birinde bir kedi onu parçalayıp yedi. Kafesinde bir yığın tüyü kalmıştı. Bunca zaman geçti, kimi müşterilerim halâ,

— Garip ne oldu? diye onu sorarlar.»

İNSANLIK DERSİ VEREN, AYI

Rize Fındıklı'sından Bay Yaşar Balcı
bir olayı bize şöyle yazmış:

«Meyvalı köyünde, orman içinde mısır bahçemiz vardı. Taze mısırları domuzlar yemesin diye, bahçedeki kulübede geceleri beklerdik. Gündüzleri de babam, tavşan avlamak için ormana giderdi. Yine bigün ormana ava gitmişti. Çok geç döndüğünde, üstübaşı toprak, yüzü gözü de çizik içindeydi. Babam, başına gelenleri anlattı. Ormanın içindeymiş. Tüfeği ağaca dayayıp cıgara yakacağı sırada önünden geçen bir ayı tüfeğe tükürmüş. Ayı geçip gidince babam yavaşça tüfeğini almış ki ayının arkasından gidip vursun. Oysa ayı, babamın arkasına geçmişti. Babam tüfeğini alınca ayı da iki ön ayağıyla babama arkasından sarılmış. Babamı iyice dövdükten sonra, toprağı eşleyip babamı gömmüş, üzerini toprakla örtmüş. Babam, sıvışmak için yavaş yavaş başını kaldırıncı, başucunda bekleyen

ayı hemen suratına tokadı yapıştırıyormuş.. Neden sonra ayı görünmez olunca, babam da yavaş yavaş ordan kalkıp kulübeye gelmiş.

O gün köyden adam çağırdım. Babamın yaralarını temizledik, ilaçladık. Ayının tırnağı geçmiş olacak, babamın burnu üstten delinmişti. Aradan yıllar geçti, o delik hâlâ kapanmadı. Şimdi babam cıgara içerken, cıgaranın dumanı, burnunun üstündeki o delikten çıkar.»

COLİ'NİN ŞAKASI

Gönen'den okurumuz Bay Zeki Yusuf Borazan yazıyor;

«Coli adında çok sevimli, güzel bir küçük köpeğimiz vardı. Öyle güzeldi ki, sanki bizim ortahalli evimizin kapısına yanlışıklıkla yanaşmış gibiydi. Annemin ardından hiç ayrılmazdı, dağa bağa, annemle birlikte giderdi. Annem bir eve konuk gitse, o evin kapısında annemi beklerdi. Üstelik, annemin kapı eşiğinde çıkardığı ayakkabılarını altına alır, korurdu. Evde de, kapı dışında bıraktığımız ayakkabılarımızı altına alır, saklardı.

Çalışmak için bigün yine hep birlikte bağa gitmiştik. Coli de, her zamanki gibi bizimle birlikteydi. Akşamleyin yorgun argın eve döndük. Annem, evin ipe bağlı kocaman anahtarını sakladığı yerde bulamıyordu. Hep birlikte, konulabilecek yerlerde anahtarı aradık, bulamadık. Aramaktan çok yorulmuştuk ki, kardeşim.

— Coli'ye bakın, Coli'ye! diye bağırdı.

Bir de baktık, Coli, koca anahtarın ipini dişlerinin arasına sıkıştırmış, çınçın sesler çıkartarak, anahtarı taşlara vuruyor.»

BÖYLE BİR GARİP

Uzunköprü'nün Kiremitçiler köyünden okurumuz İlyas Özmen, başından geçen bir olayı bize şöyle yazmış:

«Bigün hayvan otlatırken, atılmış bir köpek yavrusu buldum. Açlıktan ölmek üzereydi. Torbamdan yiyecek verdim. Kenelerini temizledim. Akşam da eve getirdim. Bizimkiler de onu çok sevdiler. Adını Garip koyduk.

Gün geçtikçe Garip büyüdü, gelişti, koca köpek oldu. Benden hiç ayrılmazdı. Onunla arkadaşlığımızın ikinci yılındaydı. Güzün yaprakların döküm zamanıydı. Sığırlar dut yapraklarını sevdiklerinden dutluktaydık. Ben bir dut ağacına çıkmış, ince bir sopayla dallara vurarak dut yapraklarını silkeliyordum. Körpe bir dala çıkmış olacağım ki, dal kırıldı, yere düştüm. Çok biçimsiz düşmüştüm. Büyük bir acıyla kıvranmaya başladım. Yerimden kımıldayamıyordum. Garip başı-

ma geldi, havlamaya başladı. Sonunda, bayılmışım. Gözümü açtığımda evimdeydim. Beni evime nasıl getirdiklerini bilmiyordum.

Olanları sonradan şöyle anlattılar. Garip başımda havlayıp havlayıp benim kalkmadığımı görünce, benim düştüğüm yerden iki üç tarla ötedeki tarlada pancar çıkarıyorlarmış. Garip, o pancar tarlasına gidip havlamaya başlamış. Pancar toplayanlar aldırmamışlar. Üstelik kaçsın diye Garip'e taş atmışlar. Bunun üzerine Garip, ağaç altında duran yiyecek çıkını kapıp kaçmış. Hem çıkın ağzında kaçıyor, hem de dönüp dönüp ikidebir arkasındaki insanlara bakıyormuş. Pancar çıkaranlar, yiyecek çıkını kaçırды diye Garip'in arkasına düşüp kovalamaya başlamışlar. Garip ağzında çıkınla benim başıma gelip, oraya çıkını bırakmış, kendi de az öteye gidip oturmuş. İşte o pancar çıkaran komşularımız, beni baygın olarak alıp köydeki evimize getirmişler.»

SEVİNÇ ŞARKILARI

Kırklareli'nin Üsküpdere Köyünden okurumuz Bay Hasan Engin yazıyor:

«Ben çok kırcılık yaptığımdan özellikle yılanlara değgin çok olaylara tanık oldum.

Orak zamanı dereboyundaki arpa tarlamızda oğlumla birlikte arpa biçiyorduk. Tarladaki armut ağacında, sarı asma kuşunun yuvasında dört yavrusu vardı. Ana sarı asma kuşu acı acı öterek başımızın üstünde çırpınıp dönmeye başladı. Bir ağaca gidiyor, bir bize geliyordu. Oğlumla ağacın altına koştuk. Bir de baktık, yerde koca bir emecen yılanı. Emecen yılanı, yavruları yemek için yuvaya çıkmış. Bu sarı asma kuşları, yavrularını yilandan korumak için, yuvasını çok ince dallar üstüne yapar ki, yılan oraya çıkamasın. Bu emecen yılanı da, ağır olduğundan, kırılan dallarla birlikte yere düşmüş. Ama yuva da yere düşmüştü. Biz vardığımızda yılan, yavrulardan birini yutmuş, ikincisini de yutmak üzereydi.

Trakya'daki yılanların en büyüğü bu emecen yılanıdır. Kuş, kurbağa avlayarak yaşar. Bir de, kuzulaç koyunların, ineklerin memelerini emdiği söylenir. Süt­lü memeleri emer­ken, hayvanın art ayaklarına dolandı­ğından, hayvan kaçamazmış. Öyle emer­miş ki, memeden kan gelir, sonra da kör­lenirmiş meme.

Ama sarı asma kuşu tepemizde Ötüp çır­pınıp duruyordu. Hemen yılanı öldür­dük. Kalan iki yavruyla yuvalarını ağacın üst dal­larından birine yerleştirdik. Ana sarı asma kuşu, yavrularının yanına koştu.

O gün biz tarlada akşama dek çalışır­ken, ana sarı asma kuşu da tepemiz üstünde uçuşup bize sevinç şarkıları söyleyip durdu!»

B O N C U K

Okurlarımızdan Yağcıoğlu Fehmi Efe, kendisine anlatılan bir olayı bize mektubunda şöyle yazmış:

«1927 yılının Ankara'sı... O zaman Ankara'da herkes birbirini tanıyor. Bir yaz akşamıydı. Âkil'in meyhanesinde toplanmıştık. Tahsildar İsmail Efendi'nin bizden ayrı masada içtiğini görünce, bir derdi olduğunu anlayıp, neden böyle bizden ayrı oturduğunu sorduk. O da bize başından geçen acıklı olayı şöyle anlattı:

«Boncuk adlı bir köpeğim var. Atımla vergi almaya gittiğim her yere Boncuk da gelir. Çok duygulu bir köpek. Bu hafta Çubuk'a gitmiştim. Bugün ikindi üzeri işim bitti. Yola düştük. Hava alacalanırken biz Çubuk deresindeydik. Birdenbire Boncuk'a bişeyler oldu. Atlayıp sıçrayıp havlamaya, ulumaya başladı. Atın çevresinde dönüp, koşup duruyordu. İlk aldırmadım. Ama Boncuk'un dav-

ranışları öyle oldu ki, atı yolundan alakoymaya başladı. Bağdımsa da işe yaramadı. Eve erken dönmek istediğimden, nasıl şeytana uydumsa, tabancamı çekip Boncuk'a ateş ettim. Yaralanan Boncuk, bağıra havlaya geri döndü, geldiğimiz yola doğru gitti. Ben de atı mahmuzlayıp eve geldim. Avluya gelince karım,

— Aman bu neee? diye bağırdı.

Paraları koyduğum heğbenin bir köşesi sökülüş. Tam sökülen yere iki para destesi gelip deliği tıkamış. Ama paralar üç desteydi, destenin biri yok. Demek o deste düştükten sonra, bu iki deste deliği tıkamış.

İşte o zaman, nedense Boncuk'un havlayıp yolumuzu kesmeye çalıştığını anladım. Atladığım gibi atı dört nala sürdüm. Karanlıktı ama, Boncuk'u nerde vurduğumu biliyordum. O yere vardığımda Boncuk yoktu. Biraz daha gidip arayınca Boncuk'u buldum. Ölmüştü. Yol ortasında kalmasın diye, kıyıya çekerken, bir de baktım, heğbeden düşen para destesi, Boncuk'un altında duruyor.

Tahsildar İsmail Efendi, bunları söyleyip ağlamaya başladı.»

İNSANDAN İMDAT BEKLEYEN YABAN DOMUZU

Mersin'den okurumuz Ahmet Yalçın, tanığı olduğu bir olayı bize gönderdiği mektupta şöyle anlatmış:

«İşim şoförlük olduğu için yollarda pek çok olayla karşılaşıyorum. Bigün yolum, Kozan ilçesinin Ayşehoca köyüne düştü. Kulağıma, bağırmalar, yüksek sesler geldi. Karşıdan gelen birine,

— Ne oluyor? diye sorduğumda, adam gülerekten olup biteni anlattı. İki köy delikanlısı otlakta atları otlatırlarken bakmışlar ki, iki yaban domuzu, pamuk tarlasına girmiş, toprağı dürterek her yanı bozuyorlar. İki delikanlı atlarına atlayıp, iki yaban domuzunu önlerine katmışlar, dümdüz ovoidan kovalaya kovalaya köye dek sürmüşler. Kaça kaçaya yorulan iki yaban domuzu köye varınca, canlarını kurtarmak için, kendilerini üstü açık bir dam yıkıntısına atmışlar. Koşuşan

köylü o yıkıntının kapısını, penceresini kapayıp domuzları içeri hapsetmişler. Köylü kadını, yaşlısı, çocuğu bunları seyre gelmiş. Duvarın üstüne yığılıp domuzları seyrediyorlarmış. Köyün yaşlısı Mustafa dayı,

— Çocuklar, köyün başıboş itlerinden birini tutup getirin de domuzların yanına salalım, şunları boğsun... demiş.

Köyden bir iri köpek tutup getirmişler, içeriye koymuşlar. Köpek, yaban domuzlarını görünce, cıyak cıyak bağırıp kaçmaya çalışmış. İki yaban domuzu da, daha çok korkup, duvarın dibine sıkışmışlar, birbirlerine sokulmuşlar, fok fok sesler çıkarıyorlarmış. Yılgın köpeğe çok kızan Mustafa dayı, eline bir sopa alıp, duvarın üstünden aşağı doğru sopayı savurup savurup köpeği hem dövüyor, hem de «Ulan, beleşten ekmek yersin... İşte sana iki domuz, parçala ye! Yoksa defol, köyden git!» diyerek bağırıyormuş.

Korkak köpeği dışarı atmışlar. Bu sırada atlı gönderip Anavarzar Kalesi dolaylarında davar otlatan yöröklere haber salıp iyi iki çoban köpeği getirtmişler.

Bana bunları anlatan köylü,

— Eğer seyir istersen, sen de git bak, şurda... Eğlenirsin... dedi.

Ben de arabamı gazlayıp denilen yere gittim. Ben gittiğimde, yörüklerden getirilen çoban köpeklerini daha yeni içeri koymuşlardı. Koskoca iki çoban köpeğini gören iki domuz, Mustafa dayıdan yana koşarak, başlarını ona çevirip fok fok diye sesler çıkarmaya başladılar, ön ayaklarını da duvara dayayıp Mustafa dayıya bakıyorlardı. Mustafa dayı, duvarın üstünde yer değiştirdikçe, domuzlar da yardım ister gibi ardından gidip onu izliyorlardı. O zaman Mustafa dayı, duvar üzerine yığılmış insanlara şöyle seslendi:

— Şu iki domuza iyi bakın, yaban domuzundaki şu duyguya bakın! Deminki yılğın köpeği dövdüğüm için, kendilerine arka çıktığımı sanıp, şu dar zamanlarında benden aman diliyorlar. İyi bakın, tanık olun. Bir yerde lâfını edersem, bana inanmayıp alay ederler. İşte siz de görün!

Böyle deyip, duvarların üstünde dönüp dolaşmaya başladı. O nereye giderse, iki yaban domuzu da ondan yana gidip, iki ön ayaklarını duvara dayayarak, acı sesler çıkırıp Mustafa dayıya bakıyorlardı.

Sonunda iki çoban köpeği, iki domuzu da parçalayıp öldürdü.»

TORUN'UN ARKADAŞI

Uzunköprü'de er olan okurumuz Şinasi Şen yazıyor:

«Muş'luyum. Altı-yedi yaşlarındaydım. Babam, koşum öküzlerini otlatmamı söyledi. Öküzleri sürerken, bikaç gün önce arkadaşlarımla birbirlerine söylediklerini hatırladım. Onlar birbirlerine, kart yoncanın hayvanlara dokunmadığını söylemişlerdi. Bu söz kulağımda kaldığı için, iki öküzü komşumuzun yonca tarlasına soktum. Öküzler yoncalara saldırdılar, iyice yediler. İki üç saat geçince karınları davul gibi şişen öküzleri, karınları doydu diye sürüp eve getirdim. Anam, karınları şişmiş öküzleri görünce, «Heriiiif, koş yetiş!» diye babama seslendi. Mahalleli de koşup geldi. İki öküzü ölmekten kurtarmak için bildikleri tedaviyi uyguladılar. Gazyağı içirdiler, koşturdular, soğuk suyla yıkadılar. Ne yaptılarsa hayvanların şiş karnı inmedi. Demek ölecekti ikisi de. Babam, anam-

dan satırını istedi. Torun adlı kara öküzümüz, babamın dizleri dibine kendiliğinden yattı. Babam attı satırını. Kan kokusu yayıldı. Artık kan kokusundan mı, yoksa başka nedenden mi, öbür öküz böğürmeye başlayıp komşuların elinden korkup kaçtı. Aradan birkaç gün geçti, bulamadık kaçan öküzü. Bigün biz tarlada çalışırken kendiliğinden çıkıp geldi. İyi olmuştu. Hepimiz sevinçle konuşup onu karşıladık. Akşama eve getirdik. Ama Torunun kesildiği yere gelince hayvan yeniden acı acı böğürmeye başladı, oraya gitmek istemedi, kaçmaya çalıştı. Bu duruma babam öyle üzüldü ki, Torunun kesildiği yere her gelişinde acıyla böğüren öküzü sattı.»

İYİLİĞE İYİLİK

Zonguldak'tan okurumuz bay İsmet Fırınıcı yazıyor:

«Otuz yıl önce Hopa ortaokulu son sınıfındaydım. Sınıfı geçeceğimizi anlayınca iki arkadaş bigün okuldan kaçıp kırlara gittik. Yanımızda yiyeceğimiz de vardı. Acı acı köpek uluması duyduk. Aradık, bir de baktık, beş-altı metre derinlikte bir kayalığa bir köpek düşmüş. En yakındaki bir evden halat aldık. Arkadaşım halatı beline bağlayıp o kayalığa indi, köpeği çıkardı. Hayvanı kurtardık. Yemeğimizden verdik. İkimiz de köpeği sevdiğimizden hangimizin olacak diye yazıtura attık. Köpek benim oldu. Arkamdan eve geldi. Benden hiç ayrılmaz oldu. İncir zamanı bildircin avına giderdim. Bigün yine köpeğim yanımda ava çıkmıştım. Bir ağaca konan kuşa ateş edeceğim sırada, köpeğim bacaklarıma dolanıp beni geriletmeye çalışıyordu. Bana kuşu kaçırtacağı için, kızdım, kö-

peğimi tekmelemeye başladım. Ama o yine de beni bırakmıyordu. Ayaklarımdan çekilince bir de baktım, bir yılanla boğuşuyor. Yılan onu sarmaya çalışıyor, o da yılanı boğmaya... Elimdeki tüfekte yılanı ateş edeceğim ama, köpeğimi yaralarım diye korkuyorum. Sonunda köpeğim, yılanı parçaladı. Ama zehirli yılan da onu sokmuş olacaktı ki, az sonra cansız yere yığıldı. Onun canını kurtarmış olmamı, benim canımı kurtararak canıyla ödedi.»

AYININ KIZMASI

Erciş'ten ve Sivrihisar'dan iki okurumuz, ayya değgin aynı olayı bize ayrı ayrı yazmışlar. Olay şu:

«Eskiden yemeklerimizi tahta kaşıkla yerdik. Dedem, kış başında her yıl gezginci kaşıkçılardan, tahta kaşık, tahta kepçe satın almış. Bir yıl kaşıkçılar bizim eve uğramamışlar. Ertesi yıl geldiklerinden, dedem neden geçen yıl gelmediklerini sormuş. Kaşıkçı da dedeme başından geçen şu olayı anlatmış:

«Her güzün olduğu gibi geçen güz de kaşık yapmak için ormana gitmiştik. Uygun bir yerde tezgâhımızı kurmuştuk. Yırtıcı hayvanlardan korunmak için, dört ağaç arasına kurduğumuz iskele üstünde kendimize yer yapmıştık, geceleri orda yatardık.

Bizim tezgâhımızın az Ötesinde ayı ini vardı. Bir tilkinin, bu indeki ayı yavrularına tebelleş olduğunu biliyorduk. Bir akşam üzeri, tezgâhın yanında ateş yakmış, çay içiyor-

duk. Bir inilti duyduk. Bir de baktık, ayı, yavrularına tebelleş olan tilkiyi yakalamış geliyor. Biz hemen, ağaçların üstüne kurduğumuz iskeledeki çardağımıza çıktık. Ağaca dayalı merdivenimizi de çektik. Ayı, kolları arasındaki tilkiyi ateşin yanına getirdi. Ateşten çekip çıkardığı birucu yanmakta olan odunun yanan ucunu, tilkinin gerisine, kuyruk altına sokmaya başladı. Tilki acıdan inleyip bağırıyordu. Ayı, elindeki odunun yalazı sönmünce başka bir yanan odunu tilkinin gerisine soktu. Sonunda tilkiyi öldürdü. Biz, çok gülünç olan bu görüntü karşısında kendimizi tutamayıp yukardan gülüştük. Ayı, başını kaldırıp bize baktı. Kendisine gülmemize çok kızmış olacak ki, birden fırlayıp tezgâhtaki bütün bizim tahta kaşıkları, kepçeleri kucaklayıp kucaklayıp ateşe atmaya başladı. Hepsini ateşe verdikten sonra, ateşin karşısına geçip iki ard ayağı üzerine oturup yalazları seyretti. Bütün kaşıklar yanınca, bize bakarak, oraya kakasını da edip çekip gitti. Ağaca çıkmaya kalkmadı; böyle bişey yapmaya kalksa vurup öldürecektik. Binlerce kaşığımızı, kepçemizi yaktı. Yeniden kaşık, kepçe yapmaya da vakit kalmadığından geçen kış satış yapmaya buralara gelededik.»

DEVE KİNİ

Eskişehir'den okurumuz Bay Erhan Uçar dinlediği bir olayı bize yazmış:

«Tatilde gittiğim köyümde, uzun yıllar deve bakıcılığı yapmış deve kervanlarıyla Anadolu'yu yol yol gezmiş olan bizim köyün yaşlılarından biri bize bir anısını şöyle anlattı:

Develerle buğday, kil, arpa filân taşırdık. Yine bir yolculuğumuzda, develerimize kil yüklemiştik. Ama benim devam bitürlü yerinden kımıldamıyordu. Öbür develer yola koyuldu, benimki inatla direniyor. Ne yaptım, yürütemedim. Döğmek zorunda kaldım. Elimdeki değnekle vurmaya başladım. Değnek yüzüne gelmiş olacaktı, burnu kanıyordu hafiften... Dayağın zoruyla kalktı.. Öbür develere yetişince, arkadaşlardan birine, devemi nasıl doğduğumu anlattım. Arkadaşım, «Eyvaaah» diye bağırdı, «Yahu, sen bu deveyi dövmeyi, hayatınla ödersin...» Ge-

ce yarısına doğru vardığımız bir handa konakladık. Arkadaşım, «Sen bu gece devenin yanında yatma. Yatağına yem torbalarını koy, kendin yatmışsın gibi yorganı da torbaların üzerine ört. Sen de git, ahırın bir yanında gizlen, yat!» dedi.

Dediğini yaptım. Sabaha karşı büyük bir gürültüyle uyandık. Bir de baktık, benim deve ısırdığı benim yorganı, havaya kaldırıp savuruyor, sonra üstüne çıkıp çiğneyip tepiniyor. Torbaları parçalamış, yatağı didik didik etmiş. Arkadaşlar toplandı, kızgın deveyi zarzor yatıştırabildik. Ahıra gidip yatmasam, kinci deve o gece beni öldürecekmiş. O gün bugün, bir daha hiç deve dövmedim.»

KÖPEĞİN DE YİĞİTİ OLUR

Okurlarımızdan Bay İbrahim Aktaş, bir anısını mektubunda şöyle anlatıyor:

«Onsekiz yaşımdayken Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin bir köyünde dedemin keçilerine çobanlık ederdim. Çok yaman bir çoban köpeğimiz vardı. Saldıran kurtlan, tilkileri parçalar, sürüyü çok iyi korurdu. Keçileri yaydığım bigün, gece keçilerden biri kayboldu. Aradım, bulamadım. Bir süre sonra köpek de kayboldu. Keçileri akşam eve getirdim, ahıra soktum. Ne köpek, ne keçi göründü. Bir gün, iki gün, beş gün, tam yirmi-iki gün ne keçi, ne köpek göründü. Biz artık keçiyi de, köpeği de kurtların parçaladığını sanmıştık. Bir sabah yine keçileri yaymaya götürürken, sesimizi duyan köpeğim sürüne sürüne gelip ayaklarıma kapandı. Zavallının açlıktan karnı kasıklarına yapışmıştı. Bir de baktım, o siskalaşmış köpeğim fırladı, yolun dönemecindeki keçiyle yavrusunu itleye ite-

leye bana doğru sürdü. O zaman, gebe keçi doğurunca, köpeğimin onun başında beklediğini, onları dağ başında bırakıp eve dönmediğini, ancak yavru keçi biraz büyüyüp yürümeye başlayınca, anasıyla yavruyu önüne katıp bize getirdiğini anladım. Hemen koşup köyden iki köy ekmeği getirdim, köpeğime yedirdim. Zamanla yine eskisi gibi oldu. Dört yıl sonra yel dediğimiz bir hastalığa tutuldu. Pınar başında yattı, ordan hiç kalkmadı. Ayakları tutmuyordu. Evden oraya ekmek getirir, yedirirdim. Dördüncü gün geldiğimde ölmüştü.»

DANAYI KURTARAN KÖPEK

Muratlı'dan okurumuz Bay Osman Aygün mektubunda bir anısını şöyle anlatıyor:

«Yıl 1948. O zaman onaltı yaşındayım. Koşar köprü karşıtı bizim otlak yerimizdi, orda hayvanlarımızı otlatırdım. İki ineğim, sekiz aylık çok sevdiğim bir danam, bir de Karabaş adlı iri bir köpeğim vardı.

Daha çok Mayıs ayında ortaya çıkan büvelek dediğimiz bir sinek vardır; bu sineğin soktuğu hayvan delirmiş gibi sıçrayıp atlayıp kaçar. Bir sabah otlak yerinde, benim danayı da büvelek soktu. Dana, bağıra bağıra var gücüyle kaçmaya başladı. Ondan hiç ayrılmayan Karabaş da dananın arkasından koşup gitti. Her zamanki gibi döner gelirler diye bekledimse de gelmediler. Akşam oldu Eve gitmişlerdir diye düşünüp telâşlanmadım. Akşam eve gittim. İkisi de yoktu. Gece olmuştu. Aramaya çıkamadım. Sabaha karşı, kapının, pencere camının vurulur gibi tırmalandığını duyarak uyandım. Sokak kapısını açınca, Karabaş üstüme atıldı. Paçamdan çekip beni sürümeye çalıştı. Evden çıktım. Karabaş önde, bir koşup ileri gidiyor,

bir dönüp bana geliyordu. Beni dereye doğru götürmek istiyor, o yana bakıp uluyordu. Dereye geldik. Karabaş dereden karşıya geçti. Su geniş olduğundan, ben, yirmi metre kadar aşağıdaki dar yerden geçmek için yürüdüm. Benim arkasından gelmediğimi gören Karabaş, derenin karşı kıyısından koşup yanıma geldi. Bacaklarıma sarılarak beni ille de dereden geçirmeye zorladı. Ben de, karşımda insan varmış gibi, derenin dar yerini ona elimle gösterdim. Birlikte o dar yerden karşıya geçtik. Karabaş önde, ben arkasından bir saat kadar dağ bayır yürüdük. Ayvalıdere denilen, yazları kuruyan sazlık bir yere vardık. Karabaş'ın kılavuzluğunda yürüdüm. Bir de baktım, benim dana, ön ayakları dışarda, ama arka ayakları batağa iyice gömülmüş, kımıldamadan duruyor. Belli ki, debelenmekten artık iyice dermanı kesilmiş. Karabaş, dananın yanına varıp, onun çamurlara belenmiş gözlerini yalamaya başladı. Danayı kuyruğundan zorlukla çektim. Ama dana, ayakları tutmaz olduğundan dikilemiyordu. Sonunda bataktan kurtardım. Çevresinde dönen Karabaş, danayı yalıyordu. Ancak bir saat kadar sonra dana yürüyebildi. Üçümüz köye döndük. En sevinçlimiz Karabaş'tı.»

SABIKALIYI YOLA GETİREN KÖPEK

Urfa'da görevli Polis Memuru Ali Taç-yıldız bir anısını bize şöyle yazmış:

«1965 yılının sıcak bir yaz günüydü. Antakya ilinin Kırıkhan ilçesindeki karakolun bahçesinde, havuz kıyısında oturmuş, arkadaşlarla söyleşiyorduk. Karakolun kapısından hızla giren, kapkara, ufacık bir köpek yavrusu, havuzun kıyısında boyuna dönmeye başladı. Yavrunun susuz olduğunu anlayarak, kana kana su içsin diye, yakaladım, içinde üç-dört parmak derinliğinde su olan havuza bıraktım. İyice su içen yavru köpek, havuzdan çıktı, yanımızda gölgeye uzandı.

Bu arada çarşıda kavga olduğunu duyup, gittim, kavgacıları karakola getirdim. Karakola girince, arkamdan gelen köpek yavrusu ayaklanma dolandı. Sonra gidip yine o gölgeye yattı. Ancak bir aylık olan yavru köpek, kendisine su içirttim diye, nereye gitsem ardımdan geliyordu. Ben de aşçılardan

artık, kasaplardan kemik alarak, Arap adını koyduğum bu yavruyu beslemeye başladım. Arap büyüdü. Devriye çıkışlarımda benden ayrılmazdı. Karakolun da bekçisi olmuştu. Kış gelince, soğuk havalarda, nezarethanede barınıyordu. Nezarethaneye suçlu koyduğumuz zamanlar da, Arap saçak altlarına sığırdı.

Kırıkhan ilçesinde oturur, büyükbaş hayvan hırsızlığından sabıkalı M.K. adında biri İskenderun Cezaevinden kaçmayı becermiş. Komiser de bana, sabıkalı hırsız izleyip yakalamamı söyledi. Yağmurlu bir gece, aldığım ihbar üzerine, M.K.'nın dostu olan kadının evini bastım. Evin içinde bulamayınca, samanlığa geldim. Kapıyı ittimse de açılmadı. El feneriyle kapı arkasına bakmak isterken kendimi geriye zor attım; çünkü M. K. elinde palayla kapı arkasında bekliyordu. Başımı uzatsaymışım, beni bitirecekmiş. Tabancama davrandımsa da, üstüme atıldığından çekemedim. Altalta üstüste boğuşmaya başladık. Polisliğe ilk girişimizde öğrendiğimiz judonun yardımıyla hırsız zararlı hâle getirip, samanlıktaki hayvan ipleriyle bağladım. Karakola getirdim. Nöbetçi arkadaş onu nezarethaneye attı. Biz de olayı tutana-

ğa geçiriyorduk ki, ne olduğu anlaşılmaz bir sesle fırladık. Dışarı çıktık. Sesin ne olduğu- nu bitürlü anlayamıyorduk. O şaşılasi sesi duyan karakola doğru, ne oluyor, diye ko- şuyordu. Bekçiler düdük öttürüyordu. O bo- ğuk ses yankılandığından, nerden geldiği de anlaşılmıyordu. Bir zaman sonra sesin ner- den geldiğini anlayabildik.

Şöyle olmuş. Bizim Arap nezarethanede yatarken, rengi kara olduğundan onu orda göremeyen nöbetçi arkadaş, sabıkalı hırsız da nezarethaneye kapamış. Sabıkalı suçlu, karanlığa gözü alışıp, köşede bir karaltı yı- ğını görünce, bunu bir eski ceket, palto fi- lân sanıp, başının altına çekip uyumak için elini atınca Arap can havliyle havlayarak, uluyarak hırsızın üstüne atılmış. Neye uğra- dığını şaşırان hırsız da can korkusuna düşüp bağıırıyormuş. Köpeğin uluması, havlaması, hırsızın korkudan bağırması birbirine karı- şınca, ne olduğu anlaşılmayan bir uğultu, bir gürültü sesi olmuş. Nezarethanenin kapı- sını açınca, Arap ok gibi karakolun bahçesi- ne fırladı. Hayvan hırsız da baygın yatıyor- du. Rengi uçmuştu. Su verdik. Kolonyayla uğduk. Güçlölkle kendine gelince bize şöyle dedi:

— Namus sözü veriyorum, bıraksanız da kaçmam. Hayvan hırsızlığı da yapmayacağım. Cezaevinden de kaçmam. Cezamı bitirip askerliğimi yapacağım.

Az sonra candarma komutanı geldi. M.K.'yı alıp cezaevine götürdü.

1972 de Kırıkhan'a gidince soruşturdum; gerçekten de M.K. cezasını çekip askerliğini yapmış, bir daha da hırsızlık etmemiş.

İşte bizim Arap, verdiği korkuyla, bir sabıkalıyı böyle yola getirmişti.»

KEDİNİN YILANA KURDUĞU TUZAK

Kartal'dan Bayan Gönül Şen, tanığı olduğu bir olayı bize şöyle yazmış mektubunda :

«Bigün pencere önünde oturmuş, dışarıyı seyrediyordum. Uzun otlar arasında bir çukura girmiş olan komşumuzun kedisi dikka-timi çekti. Kedi bu çukurda bir av yakalayacakmış gibi tetikte duruyordu. Aradabir de, pençesiyle toprağı kazıp, çukuru daha derinleştiriyordu. Sindi. Bir avın üzerine atılacakmış gibi durum aldı. Birden otların arasına atıldı. İşte o zaman koca bir yılanla boğuştuğunu gördüm. Kedi, boğazından yakaladığı yılanla çukura girdi. Başından yakaladığı yılan da çukurun dışındaydı. Yılan kurtularak, kendisini yakalayan kediye sarmak için çırpınıyor, pat pat sesler çıkararak kendini o yana bu yana çarpıyor, ama çukurdaki kediye dokunamıyordu bile. Kedi, ağzında yılanla çukurun içinde dönme-ye başladı. Yılan, kurtulmak için kendini daha çok çarpıyordu toprağa. Sonunda yılan kıpırtısız kaldı. Çukurdan çıkan kedi de, ölü yılanla keyifli keyifli oynadı.»

SAHİBİNİ BEKLİYOR

Çatalca'nın Örcünlü Köyünden okurumuz Bay Necdet Ökten yazıyor:

«Köyde bir bakkal dükkânım var. Evimle dükkânım arası bir kilometre. Evimde bir de köpeğim var. Sabahleyin evimden çıkarım, köpeğim kapıda beni bekler. Birlikte dükkâna gideriz, sonra o eve döner. Akşam dükkânı kapama saati olunca gelir, beni alır, birlikte eve gideriz. Bu hep böyle sürüyordu.

Bir akşam erkenden dükkânımı kapayıp başka bir yere gitmiştim. Gece yarısından sonra dönerken, Önce dükkâna bir uğrayayım dedim. Dükkânın önüne gelince bir de baktım, köpeğim oraya uzanmış, hâlâ beni bekliyor. Beni görünce çok sevindi. Yine her zamanki gibi birlikte eve gittik.»

AYINIM KURDUĞU PUSU

Diyarbakırın Ergani ilçesinden Bay Yusuf Acar yazıyor:

«Kara yollarının 9. Bölgesinde çalışıyordum. Siirt'in Pervari ilçesine bağlı bir köyde şantiye bekçisiydim. Köy bekçisiyle arkadaş olduk. Bir gece hayvanlar üstüne konuşurken, köy bekçisi bana başından geçmiş şöyle bir olay anlattı.

«Yakın bir köye, bir tanışıma gitmiştim. Akşam olunca, yemekten sonra bana, «Bizim tarlaya her gece ayılar geliyor. Haydi tarlaya gidip bir ayı vuralım» dedi. Bekçi olduğumdan tüfeğim vardı. O da tüfeğini aldı. Gittik tarlaya. Gerçekten de bir zaman sonra tarlaya ayı geldi. Arkadaşım ayıya ateş etti. Ayı yaralandı ama ölmedi. Kaçıp gitti. Sabahleyin, tarlada ayının akan kan izlerini gördük. Kan izlerinden yürüdük. İzleye izleye Bulan çayına geldik. Arkadaşım benden ikiyüz metre kadar ilerde yürüyordu. Birden bağırmasını duydum:

— Koş, koş, ayı burda!

Oraya vardığımda, arkadaşım Bulan çayında çırpınıp duruyor, ayı da ortalarda görünmüyordu. Bu adama ne oldu, diye şaşırıp kaldım. Arkadaşım, çaydan sıırılsıklam çıktı. Olanları şöyle anlattı:

— Ayıyı çay kıyısında gördüm. Kendini sırtüstü yere atmış, kıpırtısız yatıyordu. Ben onu öyle görünce ölmüş sandım. Kıçına bir depmik vurdum. Vurmamla fırlaması bir oldu. Neye uğradığımı bilemedim. Oysa ayı ölmemiş, ölmüş gibi yaparak bana pusu kurmuş. Beni yakalamasıyla suya attı. Kendi de savuşup gitti. Şükür çaydan kurtulduk ama, mavzerim suya düştü, aradım bulamadım.»

KAATİLİ ELE VEREN KEDİ

Kahramanmaraş'tan Başkomser emeklisi Bay Hızır Kaplan yazıyor:

«Bundan kırk yıl kadar önce bir dergide, bir gazetecinin cezaevindeki bir mahkûmla yaptığı çok ilginç bir konuşmayı okumuştum. O yazıyı aklımda kaldığı gibi anlatıyorum. Cezaevindeki hükümlü, gazeteciye şöyle anlatır:

«Evlendim. Karım, evime gelirken, babasının evindeki çok sevdiği kedisini de birlikte getirdi. Karım bu kediyi o kadar çok seviyordu ki, kedi geceleri karımın koynuna girip yatıyordu. Kediyi, daha yavruluğundan beri karım öyle alıştırmıştı. Karım onu geceleri koynuna almazsa ,boyuna bağırıp bizi uyutmuyordu. Her gece, karımla ikimizin arasına girip yatan kediye düşman olmuş-tum. Kedi yüzünden karıma da çok kızırırdum.

Evliliğimizin yedinci ayında beni bir düğüne çağırmışlardı. O gece düğünde arkadaş-

larla çok içmiştik. Sabaha karşı eve geldiğimde çok sarhoştum. Yatak odamıza girdim. Soyundum. Bir de baktım, kedi her zamanki gibi karımın koynunda. Kediyi yakalayıp fırlatmak istedim. Karım elime yapışıp bırakmadı. Kan beynime sıçradı. Karyolanın başucundaki açık pencere dışının serin dursun diye, bırakılmış su destisini yakaladığım gibi karımın başına geçirdim. Karım kanlar içinde yere devrildi. Kediyi, öldürmek için, her yanda aradımsa da bulamadım. O kadar sarhoştum ki, karyolanın dibine sızmışım. Sabahleyin uyandığımda, karımın ölmüş olduğunu gördüm. Cesedi ne yapacağımı düşündüm. Evin avlu bölümünde, duvarın içinde bir yüklük vardı. Bu yüklüğe kanlı yatağı, cesedi koydum. Önünü de, evdeki tuğlalarla ördüm. Sonra da bu duvarı sıvayıp badanaladım. Duvarı eskiden örülmüş biçime soktum. Evin içinde cinayetden hiçbir iz bırakmadım. Kanları sildim.

Aradan günler geçti. Konukomşu, karımı sormaya başladılar. «Anasının evine gitmişti, hâlâ dönüp gelmedi» diyordum. Aradan daha da zaman geçince kuşkuya kapılan komşular, durumu polise bildirmişler. Bir sabah erkenden evime polisler geldi. Karımı

sordular. Onlara da, karımın annesinin evine gittiğini söyledimse de, polisler orda da karımı arayıp bulamamışlar. Dikkatle evi aradılar. Hiçbir iz bulamadıklarından, evden çıkmak üzere avluya indiklerinde bir kedi feryadı duyuldu. Öyle acı acı miyavlıyordu ki, polisler durup kediye aramaya başladılar. Kedinin sesi derinden duyuluyordu, ama kendisi yoktu. Sonunda kedi sesinin, önünü duvarla ördüğüm avludaki yüklükten geldiği anlaşıldı. Duvarı yıktılar. Önce çok pis bir koku yayıldı. Sonra açılan delikten karımın kedisi ok gibi fırlayıp dışarı kaçtı. Ben, karımın cesedini koyup duvarı örerken, kedinin ne zaman, nerden karımın yanına girdiğini görmemiştim.

Bu durum karşısında herşeyi itiraf zorunda kaldım. Yargılanmam sonunda onbeş yıl hapis cezasına çarptırıldım.»

SON SÖZ

Hayvanlara değgin gerçek olaylardan derlediğim bu kitabı, hayvan sevgisinin yaygınlaşması için yayınladım.

Gazete haberlerinden öğrendiğimize göre, Ha-beşistan İmperatoru Haile Selasiye'nin çok sevdiği bir küçük köpeğinin boynunda milyonlar değerinde taşlarla süslü bir tasma varmış. Ölümlerinden sonra kedilerine, köpeklerine bakılması için milyonlarca lira tutarında miras bırakanlar olduğunu gazetelerden öğrenmekteyiz. Çok sevdiği köpeğine, pahalı taşlardan takma diş taktıranları gazeteler aradabir yazar. Özel aşçılar, bakıcılar tutarak, kedilerine, köpeklerine baktıranlar da var.

Anladığım hayvan sevgisi, bu türlü olanlar değildir. Hayvan sevgisinin amacı, hayvanı sevmek için hayvanı sevmek olmamalıdır.

Kimileri de hayvanları, insandan nefret ettikleri için severler. İnsanlarda umdukları vefayı bulamayıp içlerine kapanan bütün kazançlarını besledikleri kırk-elli kediye harcayanlar vardır.

Bir de insanlara hiç değer vermeyip, hattâ insanlara düşman olup hayvanlara aşırı sevgi besleyenler vardır. Örneğin, birçok romana, filme konu olan kimi naziler, özellikle kimi nazi şefleri aşırı hayvan sevgisi olan kişilerdi. Hiç acımasız, insanları, çocukları ölüme göndermelerinin, fırında yaktırmalarının ardından bir kanaryanın ötüşüyle duyulanıyor, bir kaplumbağayı özenle besliyor, hasta kedi karşısında açmıyor, bir yaralı köpek için ağlayabiliyorlar. Böyle olayları anlatan romanlar, filmler çoktur.

Bir okurumuz, bu kitapta topladığımız hayvanlara değgin olaylar bir gazetede yayınlanırken gönderdiği mektubunda, insanlarımızın hayvan sevmediklerini yazıyor ve beni şöyle eleştiriyordu:

«Batının kimi ülke ve insanlarını tanıyan bir yurttaş olarak derim ki, hayvan sevgisi en az olan insanları, hattâ hayvana düşman olanları bizim sınırlarımız içinde bulursunuz. En kalabalık kentlerimizde kalburüstü aile çocuklarının bile sokakta buldukları başıboş kedi yavrularına yaptıkları işkenceleri görmüş olacaksınız. Anababalar çocuklarına hayvanları okşayıp sevmesini öğretmedikleri gibi, sokaklarımızda sürüp giden bu işkence olaylarını gözleyip, çocukların sadık eğilimlerini önlemezler.

Uzağa ne gidiyoruz, Ankara Hayvanat Bahçesindeki aslanın bir gözü, seyircilerden birinin attığı taşla kör olmuştur. Bizde kedi, köpek harası, çiftliği yoktur. Atlarımız cılızdır, bakımsızdır; onlara sütçü beygiri deriz. Sokaklarımızda kümes hayvanları bacaklarından tutulup başaşağı sarkıtılarak taşınır. Hele zavallı eşeklerin, kötü yapılmış semerler yüzünden sırtları yara içindedir.

Biz, hangi kuruluşumuza, yaptığımız hangi işe dayanarak hayvan sever toplum olduğumuzu ileri sürebiliriz?

Kendilerini beslemekte zorluk çekenler, değil hayvanları, komşularını bile tam anlamıyla sevmeyiz.»

Bu okurumun mektubunda, katıldığım, katılmadığım yerler var. Ama son yargısına yüzdeyüz katılmaktayım. Tıpkı sanat beğenisi, sanat sevgisi gibi, hayvan sevgisi de, ancak ekonomik ve sosyal koşulların belirli bir üst düzeye ulaştığı toplum insanla-

rında görülür. Bu okurum bu yargısından sonra da şöyle diyor:

«Siz bir çocuk bakım Vakfı kurmuşsunuz. Onun yerine Hayvanları Koruma Derneği'ne bir bağışta bulunsaydınız! Aklınıza gelmemiş miydi yoksa? Bu da sizin, ne kadar hayvan sevgisiyle dolu bir yürek gezdirdiğinize delâlet eder.»

Okurumun bu önerisine şu nedenlerle karşıyım:

Bana göre, hayvan sevgisinin, amacı, insan sevgisini sağlamak olmalıdır. Hayvanları, doğayı sevmeyenler, insanları da sevmezler; başka insanları sevmeyenler, gerçekte kendilerini de sevmiyorlardır, kendilerine bile düşman olurlar.

Hayvanları severek, bu sevgi yoluyla, insanları sevmeliyiz. Hayvanları seven her insanın, insanları da sevdiğini sanmak yanlıştır. Kimi nazi ileri gelenlerinde, hayvanları doğaldışı sevenlerde köpeklerine pahalı takmadış taktıranlarda, köpeğine milyon değerinde tasma takanlarda, milyonlar tutan miraslarını kedilerine köpeklerine verenlerde görüldüğü gibi bu tür hayvanseverlik, insanı, insanları sevmeye ulaştırmaz, tersine, insanlardan uzaklaştırır.

Hayvan sevgisinin amacının, insanı sevmek olması gerektiği inancındayım. Bu kitabı da böyle bir amaçla derledim. Buyüzden kitabı, çocuklarımızın okumalarını çok istiyorum. Derlediğim, bütün olayların, bu amaca yönelik olduğunu söyleyemem. Gelecek basımlarında kitabın daha zenginleşip salt bu amaca göre düzenleneceğini umuyorum.

Hayvanları her seven kişi ille insanları da sevmez, ama insanları seven her kişi, hayvanları, doğayı kesinlikle sever.

Feneryolu - 26 Haziran 1973

Aziz Nesin

İÇİNDEKİLER

Sayfa

Hayvanları Sevmek, Korumak	5
Kısaca	6
Yardımsever Sokak Köpeği	8
Güzel Bir Rastlantı	10
Gezgin Bir Kedi	12
Isırmaya Bile Değmez	14
Ana Gibi Yâr Olmaz	16
Güveni Kötüye Kullanan Köpek	17
Canavarlaşan Fareler	21
Hayvanlar Takımı	23
Ayıyla Domuzun Şakası	26
İdol Branski	28
Balık Avcısı Fareler	31
Cankurtaran Köpek	33
Canavar Böceklerle Karıncalar	37
Keseden Giden Köpekler	41
Kana Susamış Tavuklar	43
Serçe Avı	47
Anaların Yürekliliği	49
Ayının Tilki Avı	52
Horoz Döğüşü	54
Kedi mi İnsan İçin	60
Cinayet	62
Ayıdan Alınacak Ders	64
Marifetli Kedi	66
Bit Yarışı	68
Telefon Direkleri	70
Böbicik	72

San ile Hanım	76
Ana Eğitimi	78
Güçlü Bir Hakem	80
Sevdalı Katır	82
Ayının Hediyesi	85
Linç Edilen Leylek	87
Uçan Kazlar	89
Ako	91
İyiliğe Kötülük	94
Aktör Keçi	96
Sevdalı Yılan	98
Bir Güvercin Avcısı	101
Köpeğin İyiliğe Karşılığı	105
Zorla Kuluçka	106
Delifişek	109
Kedi, Fare, İnsan	112
Damla'nın Yiğitliği	115
Siyasî Koğuşun Kedisi	117
Kanun Kaçağı Köpek	119
Kırmızıya Dikkat	123
Arkadaşlarım Farecikler	124
Güzeline Herkes Sever	126
Pastırmaya Düşkün	128
Hayvanları Koruma Derneği Üyeleri	130
Kuşlarda Gelenek	134
Cezaevinin Dostları	137
Tarihe Gececek Hırsız	140
Ahtapotla Pina	142
Tavşanı Kışkanan Kedi	144
Geç Kalan Özgürlük	146

Yabankazlarında Demokrasi	148
Romatizmalı Eşek	150
Zıpzip Selim'in Vefası	151
Tertemiz Yuva	155
Bir Adayı Farelerden Kurtaran Kediler. . . .	157
Al Canım	161
Saygı Duyulan Eşek	162
Ördekdeki Önsezi	164
Ana Kirpi	160
Eşek Şakası	170
Küçük Büyüğü Yendi	171
Eşeklerin Kılavuzluğu	173
Usta Bir Av Köpeği	174
Yuva Kuran Köpek	176
Zavallı Şeyda	177
Korkunun Verdiği Yürekliplik	179
Ana Kekliğin Kurnazlığı	180
Sülün, Muhabbet Kuşu, Maymun	182
Kurtarıcım	185
Yılanla Arıkuşu	186
Kurt Kurtken	188
Yolunu Bilen At	191
Karadağ Keçisi	194
Yavrusunu Emzirsin Diye	196
Âşık Boğayla İnek	198
Güvercin - Karga Savaşı	199

Kurtarıcıl200

Yuva ve Yavru Özlemi201

Jokeyin Canını Kurtaran At	203
Koç Hırsız Ağa	205

Röntgenci Ayı	207
İlk Yuvaya Bağlılık	209
Kaş Yapayım Derken	211
Manoş	213
Mavi Tilki Avcısı Yeriş	215
Ana Üveyk	217
Yuva Savaşı	219
Bir Yıkanması Eksik	221
Ayının Yavruları	223
Okumasını Bilen Köpek	225
Trafikçi Köpek	227
Berberi Tanıyan Garip	228
İnsanlık Dersi Veren Ayı	231
Coli'nin Şakası	233
Böyle Bir Garip	234
Sevinç Şarkıları	236
Boncuk	238
İmdat Bekleyen Domuz	240
Torun'un Arkadaşı	243
İyiliğe İyilik	245
Ayının Kızması	247
Deve Kini	249
Köpeğin de Yiğiti Olur	251
Danayı Kurtaran Köpek	253
Sabıkahı Yola Getiren Köpek	255
Kedinin Yılana Kurduğu Tuzak	259
Sahibini Bekliyor	260
Ayının Kurduğu Pusu	261
Kaatili Ele Veren Kedi	263
Son Söz	266

Bu kitabında Aziz Nesin, başından geçen, tanık olduğu, yada başkalarından dinlediği hayvanlara değgin gerçek olayları derlemiştir. Yazar bu kitabı için şöyle diyor:

«Salt ocuklar, gençler okusunlar diye yazmadım bu yazıları. Ama daha çok onların okumalarını diliyor gönlüm. Hiç kuşkusuz bu yazıları okuyanlar, kendilerine yararlı dersler çıkarsınlar diye yazdım. Ben de bu olayları yaşadığım, yada yaşayanlardan dinlediğim zaman, onlardan kendime dersler çıkarmıştım.»

Dilimizde, hayvanlar dünyasını anlatan böyle bir kitap ilk olarak yazılmıştır. Bu kitapta anlatılanları okuduktan sonra, hayvanları, doğayı, yaşamı, daha çok seveceksiniz.

ocuklarımıza hayvan sevmeyi, hayvanlara sevecenlikle davranmayı öğretmeliyiz. Çünkü 'hayvanlara acıyanlar, hayvanları sevenler, insanlara da duygulu davranır, güçsüzleri korur, acı çekenlere yardım ederler.